

รายงานการวิจัย

เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน
ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการ
สวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

(Policy Recommendations on Optimal Land Legal Status for the
Extension of the International Forest Management Certification
of Commercial Wood Plantation)

โดย

ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (หัวหน้าโครงการวิจัย)

อ.ดร.กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (นักวิจัย)

ผศ.ดร.พิชิต ลำไย คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (นักวิจัย)

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

พ.ศ. 2565

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันคลังสมองของชาติ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำหรับการพิจารณาจัดสรรทุนให้ดำเนินโครงการวิจัยนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 รวมทั้งให้คำปรึกษาและประสานการดำเนินงานกับคณะนักวิจัยอย่างอบอุ่น ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ประเมินโครงการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายงานการวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่สนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณหน่วยงานและบุคคลที่ช่วยให้ข้อมูลที่มีคุณค่ายิ่งต่อการวิจัย เช่น ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ปรธากรรมการกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา คณะผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่อน จ.เชียงใหม่ เป็นต้น

บทสรุปผู้บริหาร

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง

โครงการ (ไทย) : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสม
สำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล
(อังกฤษ) : Policy Recommendations on Optimal Land Legal Status for the
Extension of the International Forest Management Certification of
Commercial Wood Plantation

1.2 ชื่อคณะผู้วิจัย

1) หัวหน้าโครงการ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)   ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   Asst. Prof. Dr. Khwanchai Duangsathaporn
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372, 0-2942-8372 ต่อ 21 มือถือ: 089-8272110
โทรสาร: 0-2942-8108   E-mail: fforkcd@ku.ac.th

2) ผู้ร่วมโครงการ

2.1) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)   ดร.กฤษฎาพันธ์ ผลากิจ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   Dr. Kritsadapan Palakit
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372   มือถือ: 061-1415194
โทรสาร: 0-2942-8108   E-mail: fforkpp@ku.ac.th

2.2) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)   ผศ.ดร.พิชิต ลำไย
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)   Asst. Prof. Dr. Pichit Lumyai

หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 085-0560643
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforpcl@ku.ac.th

1.3 งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

- ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี พ.ศ. 2563 จำนวน 999,000 บาท
- ระยะเวลาทำวิจัย ตั้งแต่ กันยายน 2563 ถึง กันยายน 2564

2. สรุปโครงการวิจัย

ด้วยสถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของโลกทั้ง อากาศ ดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการลดลงของพื้นที่ป่า องค์การระดับสากลที่เกี่ยวข้องจึงพยายามสร้างกลไกในการป้องกันและแก้ปัญหา ดังกล่าว ที่เรียกว่า การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) ซึ่งครอบคลุมหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งคือสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการ รวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการต้องมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน จากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่า นโยบายแก้ปัญหากรณีสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยบางส่วน ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล ซึ่งควรมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC แล้วทำการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 กลุ่ม 16 คน ได้แก่ 1) ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ) จำนวน 2 คน และ 3) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง และที่ดิน ทั้งที่ที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้ใช้ประโยชน์ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน จำนวน 1 คน, กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาหว้า จ.สงขลา จำนวน 10 คน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่อน จ.เชียงใหม่ จำนวน 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวน 5 ประการ ได้แก่ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่ง (Indicators) สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

ในประเทศไทยที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ โดยได้จำแนกที่ดินออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้และที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (CARs) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ที่ผ่านมาในประเทศไทยที่เกี่ยวกับปัญหาสภาพทางกฎหมายของที่ดิน เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสภาพทางกฎหมายของที่ดิน และ ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ได้จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมีความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร 2) กำหนดและพัฒนาองค์กรภาครัฐให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล 3) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 4) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด 5) เร่งรัดการแก้ไขปัญหาปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนากระบวนการสนเทศของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ และ 6) ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสภาพทางกฎหมายของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

ผลที่ได้จากการวิจัยมี 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล และ ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ซึ่งควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางวิชาการและการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยหน่วยงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมทั้งควรมีการวิจัยต่อยอดเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยหรือการบริหารจัดการกับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลเนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับหลายองค์กร อีกทั้งมีสภาพปัญหาที่หลากหลาย สะสมมานานและมีความซับซ้อน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย กับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC แล้วทำการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวน ไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวน 5 ประการ ได้แก่ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่ง (Indicators) สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ โดยได้จำแนกที่ดินออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการ รับรองการจัดการป่าไม้ และที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรอง การจัดการป่าไม้ ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (CARs) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ที่ผ่านมาในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวน ไม้เศรษฐกิจเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน และ ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่าง สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ได้จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมี ความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร 2) กำหนดและพัฒนาองค์การภาครัฐ ให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขต ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล 3) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 4) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและ คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้ กรอบเวลาที่กำหนด 5) เร่งรัดการแก้ไขปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละ ประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนาระบบ สารสนเทศของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ และ 6) ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับ สถานภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

คำสำคัญ: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายป่าไม้, การรับรองการจัดการป่าไม้, สวนไม้เศรษฐกิจ, สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

Abstract

The purposes of this research were to comparatively analyze the land legal status in Thailand with the FSC international forest management certification standard and formulate policy recommendations on the land legal status suitable for promoting the international commercial wood plantation management standard certification. Both primary and secondary data including in-depth interviews derived from representatives of relevant agencies were collected to obtain five groups of information including (i) the FSC forest management certification standard dealing with the land legal status in forest management certification and covering principles, criteria and indicators; (ii) the land legal status of commercial wood plantation in Thailand were classified into two groups of lands with the possibility to obtain a forest management certification and land with low probability or lack of legal clarity to obtain forest management certification; (iii) the Corrective Action Requests (CARs) of previous forest management certification audits in Thailand revealing the issues of land legal status; (iv) the intents or scopes of commercial wood plantation management standards relating to the land legal status; and (v) the results of a comparative analysis between the land legal status in Thailand and the intents of the FSC forest management certification standard. These data were used to formulate six policy recommendations on the land legal status suitable for promoting the international commercial wood plantation management standard certification including 1) determine the promotion of the international commercial wood plantation management standard certification as an important and prescribed in national and organizational levels of policies and plans; 2) determine and develop government organizations to play a role in solving the land legal status inconsistency with the intents or scopes of international commercial wood plantation management standards; 3) develop and improve laws and regulations relating to land in order to promote the international commercial wood plantation management standard certification with sustainability and balance with economic, social and environmental development; 4) organize and resolve conflicts arising from the occupying or use of state forest lands with appropriately and fairly under the provisions of relevant laws and taking into account the impact on forest ecosystems and environment from the use of forest land to be completed within the time-limited; 5) expedite the resolution of the legal land boundaries overlapping problem of each legal type of land, both state and private land and

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

possessory rights under land laws and expedite the development of the land information system on national and local scales; and 6) promote and transfer knowledge, technology and innovations to develop the potential of communities or people for understanding and readiness about the land legal status to enter the international commercial wood plantation management standard certification.

Key words: Forest policy recommendation, Forest management certification, Commercial wood plantation, Land legal status

สารบัญเรื่อง

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	จ
Abstract	ฉ
สารบัญเรื่อง	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 วัตถุประสงค์	3
1.2 ขอบเขตการศึกษา	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 การรับรองการจัดการป่าไม้	5
2.2 กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจในประเทศไทย	54
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล	63
2.4 การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบาย	64
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	74
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	74
3.2 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนการดำเนินการที่ตั้งไว้ (Gantt Chart)	79
บทที่ 4 ผลการวิจัย อภิปรายและการวิจารณ์ผล	82
1) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่ง (Indicators)	82

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2) การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยทั้งที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของประชาชน และที่ดินรัฐ ที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ	85
3) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้	97
4) วิเคราะห์เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน	102
5) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC	104
6) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	110
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	125
5.1 สรุปผลการวิจัย	125
5.2 ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	140
ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อบุคคลที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก	141
ภาคผนวกที่ 2 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564	144
ภาคผนวกที่ 3 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2564	144
ภาคผนวกที่ 4 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ประธานกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาหว้า จ.สงขลา และคณะ แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564	145

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวกที่ 5 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2564	145
ภาคผนวกที่ 6 ทีมวิจัยสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564	146
ภาคผนวกที่ 7 สรุปผลงานวิจัย/โครงการวิจัย 1 หน้ากระดาษ A4	147
ภาคผนวกที่ 8 สรุปผลงานวิจัย/โครงการวิจัย 5 บรรทัด	150
คณะนักวิจัย	153

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองป่าไม้ในระดับสากล	12
2 เปรียบเทียบบทบัญญัติของมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ของ FSC และ PEFC	16
3 หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน	56
4 กรอบการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้	75
5 หลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บอก (Indicators) ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้	83
6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน	88
7 สัดส่วนของที่ดินแต่ละประเภทในภาพรวมของชุมชนไม่มีค่าตัวอย่าง	92
8 การรับรองการจัดการป่าไม้และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ของไม้ยางพารา (FSC-FM/COC) ในประเทศไทย	99
9 รายละเอียดของประเด็นความไม่สอดคล้องและหลักฐานของ Major CARs, Minor CARs และข้อสังเกตที่พบในหลักการที่ 1 COMPLIANCE WITH LAWS	101
10 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC	105
11 ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	112

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 พื้นที่การรับรองการจัดการป่าไม้แบบแปลงเดี่ยว	7
2 พื้นที่การรับรองการจัดการป่าไม้แบบกลุ่ม	7
3 การรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (FSC–Chain of Custody Certification: FSC–CoC)	8
4 กระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC	53
5 จำนวน Major CARs และ Minor CARs ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่พบในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ในประเทศไทย	102
6 กรอบแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	110
7 ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	131

บทที่ 1 บทนำ

ด้วยสถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของโลกทั้ง อากาศ ดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการลดลงของพื้นที่ป่า องค์การระดับสากลที่เกี่ยวข้องจึงพยายามสร้างกลไกในการป้องกันและแก้ปัญหา ดังกล่าว ที่เรียกว่า การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) (Duangsathaporn et al., 2019) โดยจำแนกได้ 2 ประเภทคือ การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certification) และการรับรอง กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (Chain of Custody Certification) (Duangsathaporn et al., 2019; Gadow et al., 2000) มีองค์กรที่ให้การรับรองในระดับนานาชาติ เช่น Forest Stewardship Council (FSC), The Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) (ศูนย์ฝึกรวมวงวนศาสตร์ชุมชนแห่ง ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560; Duangsathaporn et al. 2019; FAO, 2020; Perera and Vlosky, 2006; Rafael et al., 2018) ฯลฯ จากกลไกนี้ได้เกิดผลกระทบต่อการค้าหรือการส่งออกสินค้าที่ใช้ผลผลิตจากต้นไม้ ทั้งในรูปเนื้อไม้ (Wood) และของป่า (Non-wood) เป็นฐานการผลิตเพราะประเทศผู้นำเข้าสินค้าอาจมี นโยบายนำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองแล้วเท่านั้น (ขวัญชัย และคณะ, 2563ก) นอกจากนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2535 ในการประชุม “Earth Summit” ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ได้มีการรับรอง แถลงการณ์เกี่ยวกับหลักการด้านป่าไม้ (Statement of Forest Principle) มีประเด็นเกี่ยวกับการรับรองป่าไม้ ด้วย (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข; สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2557; Perera and Vlosky, 2006) และในปี พ.ศ. 2561 ในการประชุม “คณะกรรมการด้านป่าไม้ ครั้งที่ 24 (The 24th Session of the Committee on Forestry: COFT) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้มีการกำหนดให้มีการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ต่อด้านการ ตัดไม้ที่ผิดกฎหมาย และต่อด้านการค้าสินค้าจากไม้ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม (FAO, 2018)

ผลจากการมีข้อจำกัดเรื่องช่องทางการตลาดในการส่งออกสินค้าข้างต้น ทำให้ประเทศไทยมีอำนาจ ในการเจรจาต่อรองเรื่องราคาที่จำกัด ส่งผลทำให้ราคาผลผลิตจากสวนไม้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ ไปด้วย ดังเช่น ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผลิตจากไม้ยางพาราหรือน้ำยางพาราของไทยส่วนใหญ่ส่งไปประเทศจีน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564; พิชิตพล, ม.ป.ป., สมบูรณ์, 2555; ศิริรัตน์, 2563; ศูนย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2564) เนื่องจากขณะนี้ประเทศจีนยังไม่กำหนดเงื่อนไขทางการค้าเรื่อง มาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างชัดเจน แต่เป็นการเสียโอกาสในการส่งสินค้าไปยังประเทศอื่นๆ เช่น ยุโรป ญี่ปุ่น และภูมิภาคอื่นๆ ที่มีการกำหนดเงื่อนไขนี้แล้วในบางผลิตภัณฑ์ อีกทั้งจากวิกฤติโควิด-19 ทำให้ การส่งออกสินค้าไปประเทศจีนมีอัตราการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564; ศิริรัตน์, 2563) และประเทศจีนยังมีแผนจะกำหนดเงื่อนไขทางการค้าเรื่องมาตรฐานสวนยางพารามาใช้ใน เร็วๆ นี้

ประเทศไทยมีอุตสาหกรรมและการค้าที่ใช้ผลผลิตจากต้นไม้เป็นฐานการผลิตหลายประการ เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง เครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ เช่น ไม้แปรรูป ไม้ท่อน ไม้อัด แผ่นไม้ ประกอบ อุตสาหกรรมพลังงานและโรงไฟฟ้าชีวมวล ใช้วัตถุดิบ เช่น ไม้พืน ถ่าน ชี้นไม้สับ ไม้เปลือต (Wood pellet) อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ เส้นใยเรยอน (Rayon) อุตสาหกรรมการผลิตสารเคมี เช่น ยา สมุนไพร น้ำส้มควันไม้ (Wood vinegar) ตัวยารักษาเนื้อไม้ (Wood tar creosote) แอลกอฮอล์ (Ethanol and Methanol) และสารเคมีต่างๆ และอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ผลิตจากวัตถุดิบที่ไม่ใช่ไม้ เช่น ยางพารา หวาย ครั่ง น้ำผึ้ง น้ำลูกสำรอง น้ำฝาง เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ ใช้ผลผลิตจากต้นไม้ที่ผ่านการรับรองการจัดการป่าไม้จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ โดยจากงานวิจัยของ ขวัญชัย และคณะ (2563ก) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีพื้นที่สวนไม้เศรษฐกิจที่มีการจัดการได้รับการรับรองตามมาตรฐานระดับนานาชาติ เพียง 356,638 ไร่ ครอบคลุมเพียง 3 ชนิดไม้ ได้แก่ สัก (197,358.50 ไร่) ยูคาลิปตัส (50,073.69 ไร่) และ ยางพารา (109,206 ไร่) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีสวนยางพาราที่ยังไม่ผ่านมาตรฐานสากลถึง 99.6% ซึ่งการรับรองป่าไม้ (Forest Certification) จำแนกได้ 2 ประเภท คือ การรับรองการจัดการป่าไม้ (FM-Forest Management Certification) และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (COC-Chain of Custody Certification) มีองค์กรที่ให้การรับรองที่สำคัญ คือ Forest Stewardship Council (FSC) ผลของกลไกนี้จะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและการค้าที่ใช้ไม้ในการผลิต เพราะประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากไม้อาจมีนโยบายนำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองแล้วเท่านั้น

ในส่วนองมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC นั้นประกอบด้วย 10 หลักการ (Principles) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บอ (Indicators) ซึ่งครอบคลุมหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (เวอร์ชัน 5 Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) โดยหลักการแรกที่สำคัญคือ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.) ซึ่งจากการรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2561 ขวัญชัย และคณะ (2563ก) พบว่า ในหลักการที่ 1 พบจำนวน Major CARs และ Minor CARs จำนวนมาก นอกจากนี้ ในหลักการที่ 6 เกณฑ์ที่ 6.10 ยังบัญญัติไว้ว่า FSC จะไม่ให้การรับรองสวนไม้เศรษฐกิจที่อยู่ในที่ดินที่มีการเปลี่ยนพื้นที่ป่าธรรมชาติมาเป็นสวนไม้เศรษฐกิจหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เว้นแต่มีหลักฐานยืนยันอย่างชัดเจนและเพียงพอว่าผู้ขอการรับรองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนพื้นที่ป่าดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือ ต้องแสดงหลักฐานที่ชัดเจน เพียงพอ และมีความน่าเชื่อถือถึงการคุ้มครองประโยชน์ด้านอนุรักษณ์ในระยะยาวใน

พื้นที่ที่ขอการรับรองและต้องมีจำนวนไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดที่ขอการรับรอง จากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่า นโยบายแก้ปัญหากรณีสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยบางส่วนไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล ซึ่งควรมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน

ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวและสร้างความพร้อมในทุกมิติ โดยในขั้นแรกจะต้องทราบถึงองค์ความรู้ภาพรวมเกี่ยวกับสถานภาพที่ดินตามกฎหมายของประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่งชี้ที่สำคัญ (Key Indicators) ที่ทันต่อสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แล้วจึงกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานสากลและบริบทประเทศ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจอันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจทั้งระบบ เช่น การมีผลผลิตที่ยั่งยืน การเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร การพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าที่ใช้ผลผลิตจากสวนไม้เศรษฐกิจ การรักษาและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสร้างอำนาจต่อรองของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า เรื่องราคาผลิตภัณฑ์ และเพิ่มช่องทางการส่งออกไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

1.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล
- 2) เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

1.2 ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลและกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยมุ่งศึกษาตามมาตรฐานสากลของ FSC (Forest Stewardship Council) ในขั้นแรกจะรวบรวมข้อมูลต่างๆ และวิเคราะห์เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้วัด (Indicators) โดยมี หลักการ เกณฑ์ และตัวชี้บ่งชี้ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการ

จัดการป่าไม้ที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บอก (Indicator) จำนวน 3 ข้อ และ หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ 6.10 บัญญัติไว้ว่า หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น ก) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บอกจำนวน 2 ข้อ และรวบรวมข้อมูลทุกมิติเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests: CARs) ในประเทศไทยย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล แล้วมาทำการจำแนกสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการจัดการป่าไม้ของ FSC เช่น อาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทที่ดินที่สามารถนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ได้ และ 2) ประเภทที่ดินที่ไม่สามารถนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ได้ แล้วจึงกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของประเทศไทย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 การรับรองการจัดการป่าไม้

การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) เป็นระบบหรือเครื่องมือการติดต่อที่สนับสนุนให้มีมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ดีและยั่งยืน ดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ทางสังคม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ (นิคม และ นรินธร, 2553) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ไม้ เนื่องจากระบบถูกออกแบบให้มีการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของเส้นทางห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (Chain of custody: COC) ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการปิดฉลากบนผลิตภัณฑ์ไม้ จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องการปรับตัวพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม้ตามมาตรฐานสากลที่กำหนดโดยองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในตัวผลิตภัณฑ์และเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งกลไกการตลาดเหล่านี้ยังช่วยให้เกิดการปรับปรุงการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในปัจจุบัน (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560) โดยความสำคัญของการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้จะช่วยเพิ่มช่องทางผลิตภัณฑ์ไม้ให้การเข้าถึงตลาดที่มีมูลค่าสูงขึ้น สร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเกิดการปรับปรุงการจัดการป่าไม้ยั่งยืนและสามารถตรวจสอบได้ (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560)

2.1.1 ประเภทของการรับรองป่าไม้

การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) จำแนกได้ 2 ประเภทคือ การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certification) และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (Chain of Custody Certification) มีองค์กรที่ให้การรับรองในระดับสากลที่เป็นที่รู้จัก เช่น Forest Stewardship Council (FSC), The Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560; Duangsathaporn *et al.* 2019; FAO, 2020; Perera and Vlosky, 2006; Rafael *et al.*, 2018) โดยในงานวิจัยนี้ขอมุ่งดำเนินการตามแนวทางของ FSC ซึ่งเป็นองค์กรที่มีการรับรองในประเทศไทยในปัจจุบัน

2.1.2 มาตรฐานการรับรองป่าไม้ในระดับสากล

2.1.2.1 การรับรองป่าไม้โดย Forest Stewardship Council (FSC)

FSC ย่อมาจาก Forest Stewardship Council เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 จากการรวมตัวกันของสมาชิกจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคส่วนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นภายหลังการประชุมสุดยอดผู้นำของโลกเมื่อ ปี พ.ศ. 2535 ที่เมือง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ที่มีการรับรองแถลงการณ์เกี่ยวกับหลักการด้านป่าไม้ (Statement of Forest Principle) ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาหลักการรับรองป่าไม้ (Forest Certification) ให้เป็นกลไกในการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ของโลกด้วย FSC เป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร ที่มีระบบการรับรองป่าไม้ที่เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยได้สร้างมาตรฐานและกระบวนการในการตรวจรับรอง เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการป่าไม้ของโลกให้มีความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นไปด้วยความสมัครใจ ใช้หลักวิชาการเป็นฐานในการดำเนินงาน มีความโปร่งใส และความเป็นอิสระในการตรวจประเมิน โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับให้ใช้ฉลาก FSC จะต้องถูกตรวจสอบตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามาจากป่าที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนและรับผิดชอบ โดยเมื่อได้รับการรับรองแล้วจะได้รับอนุญาตจาก FSC ให้ใช้สัญลักษณ์ (ชวัญชัย และคณะ, 2563ข) สำหรับประเภทการรับรองป่าไม้ โดย FSC เป็นการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ตรวจรับรองคุณภาพของการจัดการป่าไม้ตั้งแต่กระบวนการปลูกสร้างสวนป่า (FSC-FM) ไปจนถึงกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (FSC-CoC) สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท (ชวัญชัย และคณะ, 2563ข; FSC, 2021b) ได้แก่ การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certification: FSC-FM) และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (FSC-Chain of Custody Certification: FSC-CoC)

การรับรองการจัดการป่าไม้ (Forest Management Certification: FSC-FM) โดย FSC เป็นมาตรฐานการรับรองที่ผู้จัดการป่าหรือเจ้าของสวนป่าจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหลักการและเกณฑ์ของมาตรฐานการรับรองป่าไม้ที่ FSC เป็นผู้กำหนด (FSC, 2021b) หรือเป็นการรับรองคุณภาพของการจัดการพื้นที่สวนป่า (ชวัญชัย และคณะ, 2563ข) สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ การรับรองการจัดการป่าไม้แบบแปลงเดี่ยว (Individual certification) และการรับรองการจัดการป่าไม้แบบกลุ่ม (Group certification) โดยการรับรองการจัดการป่าไม้แบบแปลงเดี่ยวได้กำหนดให้มีขนาดพื้นที่ของสวนมากกว่า 625 ไร่ (100 เฮกตาร์) ดังภาพที่ 1 (ชวัญชัย และคณะ, 2563ข) ในขณะที่การรับรองการจัดการป่าไม้แบบกลุ่มเป็นการรับรองที่รวมกลุ่มพื้นที่ของสวนแต่ละแห่งที่มีขนาดพื้นที่น้อยกว่า 625 ไร่ (100 เฮกตาร์) หลายแปลง ทั้งนี้การรับรองการจัดการป่าไม้แบบกลุ่มอาจจำแนกเป็นการรับรองการจัดการป่าไม้อีกประเภท คือ การรับรองพื้นที่สวนที่มีขนาดเล็กและมีความเข้มข้นของการจัดการต่ำ หรือที่เรียกว่า

SLIMF (Small and Low-Intensity Managed Forest) ดังภาพที่ 2 (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข) ซึ่งบทบัญญัติในมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC จะได้กล่าวอย่างละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 2.1.6

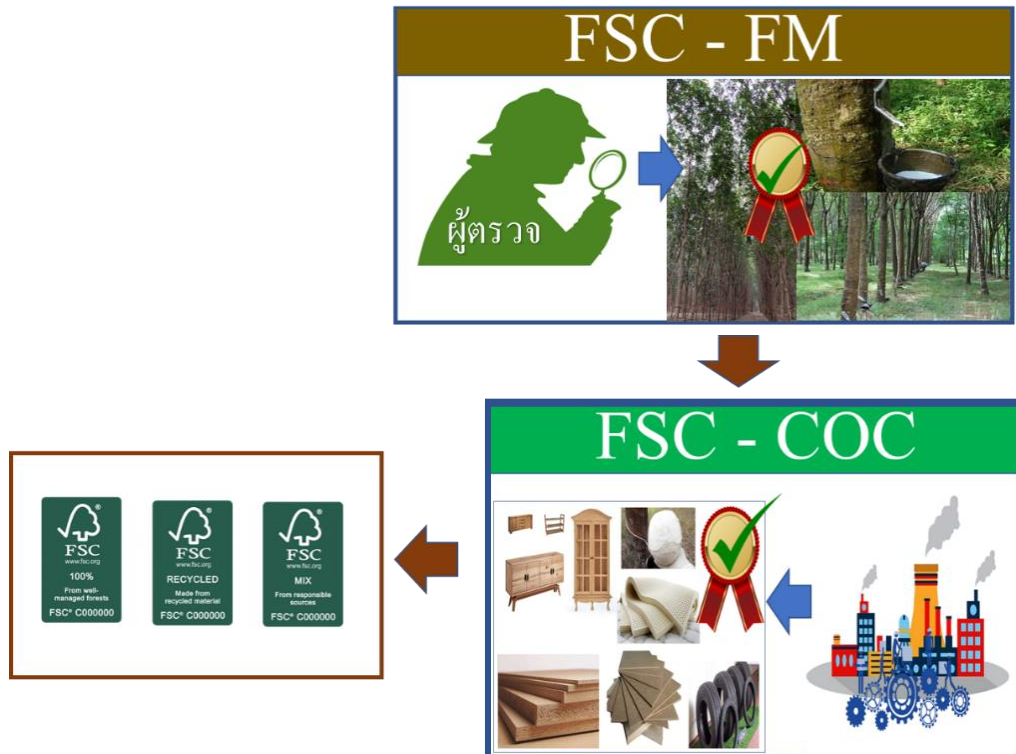
ภาพที่ 1 พื้นที่การรับรองการจัดการป่าไม้แบบแปลงเดี่ยว (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข)

ภาพที่ 2 พื้นที่การรับรองการจัดการป่าไม้แบบกลุ่ม (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข)

การรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์โดย FSC (FSC-Chain of Custody Certification: FSC-CoC) เป็นการรับรองกระบวนการติดตามตรวจสอบผลิตภัณฑ์จากจุดเริ่มต้นที่มีการเคลื่อนย้ายผลผลิตที่ได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้ (FSC-FM) ออกมาจากป่าหรือจากจุดเริ่มต้น ในกรณีมีการนำกลับมาเป็น

วัสดุรีไซเคิล จนถึงจุดสุดท้ายที่มีการจำหน่ายสินค้า ที่ครอบคลุมขั้นตอนการจัดการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ (sourcing) การแปรรูป (processing) การจำหน่าย (trading) และการกระจายสินค้า (distribution) แสดงถึงภาพที่ 3 หรือ เป็นมาตรฐานการรับรองคุณภาพกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ โดยจะตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ ในการผลิตว่าได้รับการรับรองจาก FSC ให้ผ่านมาตรฐาน FSC-FM ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการควบคุมกระบวนการ ได้มาซึ่งวัตถุดิบเป็นอย่างดี (ปิยภัทร, 2554)

ภาพที่ 3 การรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ (FSC-Chain of Custody Certification: FSC-CoC) (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข)

2.1.2.2 การรับรองป่าไม้โดย Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC)

Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) ก่อตั้งโดยองค์กรระดับนานาชาติที่ไม่หวังผลกำไรในปีพ.ศ. 2542 ปัจจุบันมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยใช้กลไกตลาด การให้การรับรอง และการติดตามกบนไม้และสินค้าไม้เช่นเดียวกับกับFSC ในการให้การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560) แต่กลไกการกำหนดมาตรฐานและการ

ให้การรับรองป่าไม้และ Chain of Custody ของ PEFC มีหลักการแตกต่างจาก FSC กล่าวคือ PEFC ทำหน้าที่เป็นองค์กรแม่ข่าย (Umbrella organization) ที่ให้การประเมินและให้การยอมรับระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ (National certification scheme) โดยอาศัยหลักการ แนวทางปฏิบัติ และเกณฑ์การประเมิน ที่พัฒนาขึ้นโดยองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศต่างๆ ให้การยอมรับ เช่น ITTO และขั้นตอนการรับฟังความเห็นและฉันทามติ (Consensus) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นต้น รวมถึงการยึดมาตรฐาน ISO ในการให้การรับรองและตรวจประเมินหน่วยให้การรับรอง รวมถึงการกำหนดมาตรฐานที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ จะทำให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และจะนำไปสู่การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (สมาคมเครือข่ายไม้เศรษฐกิจไทย, 2021)

PEFC ใช้กลไกการตรวจประเมินคุณภาพหน่วยให้การรับรอง ในการควบคุมคุณภาพของการให้การรับรองป่าไม้ โดยหน่วยประเมิน (National Accreditation Bodies: NAB) เองก็ต้องมีคุณสมบัติสอดคล้องกับมาตรฐาน ISO/IEC 17011:2004 เพื่อให้มั่นใจว่ากลไกของ PEFC จะดำเนินได้อย่างสอดคล้องเท่าเทียมกัน และมีความเชื่อถือได้ เหมือนกันไม่ว่าจะประเมินในประเทศใด NAB ยังต้องเป็นสมาชิกของ International Accreditation Forum (IAF) และ เพื่อให้มั่นใจในความโปร่งใสและเพื่อเปิดโอกาสให้สังคมได้รับรู้และตรวจสอบการทำงานของหน่วยให้การรับรอง PEFC กำหนดให้ต้องนำรายงานผลการตรวจรับรอง (Certification report) ออกเผยแพร่สู่สาธารณะ (สมาคมเครือข่ายไม้เศรษฐกิจไทย, 2021)

มาตรฐานการรับรองฯ ภายใต้ PEFC สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม เช่นเดียวกับ FSC ได้แก่ กลุ่มการรับรองการจัดการป่าไม้ (FM) และการรับรอง Chain of Custody (CoC) โดยการรับรองป่าไม้ภายใต้ PEFC สามารถทำได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ อาทิ การให้การรับรองการจัดการป่าไม้ระดับภูมิภาค (Regional certification) การให้การรับรองแบบกลุ่ม (Group certification) และการให้การรับรองระดับเอกชน (Individual certification) (สมาคมเครือข่ายไม้เศรษฐกิจไทย, 2021)

เอกลักษณ์ของการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน PEFC ทำหน้าที่เป็นองค์กรแม่ข่ายที่ให้การประเมินและให้การยอมรับระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ โดยอาศัยหลักการแนวทางปฏิบัติและเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นที่มีขั้นตอนการรับฟังความเห็นและฉันทามติจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งกระบวนการนี้ได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศจากหลากหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยมีสำนักงานการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย (Thailand Forest Certification Council: TFCC) ได้รับคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกของ PEFC ในฐานะหน่วยปกครองการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ระดับประเทศ (National Governing Body-NGB) ในเดือนพฤศจิกายน 2559 และสามารถผลักดันพัฒนาระบบการรับรองไม้เศรษฐกิจของประเทศ ให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล และสนับสนุนการปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน และแหล่งที่มาถูกต้องตามกฎหมาย โดย TFCC ได้นำมาตรฐาน มอก. 14061 ที่ประกาศโดยกระทรวง

อุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 เข้าเทียบเคียงกับมาตรฐานของ PEFC แล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2562 ที่ผ่านมา ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2564 ตามที่ประเทศไทยได้จัดทำมาตรฐานจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เล่ม 1 ข้อกำหนด มาตรฐานเลขที่ มอก.14061 เล่ม 1-2559 และได้มีการประกาศใช้ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยมีข้อกำหนดว่า มาตรฐานต้องได้รับการทบทวน (systematic review) ทุก 5 ปี เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาด้านวิชาการและการนำไปประยุกต์ใช้ให้มั่นใจเหมาะสมต่อสถานการณ์และบริบทต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยมาตรฐานฉบับนี้ครบกำหนดการทบทวนในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของการทบทวนมาตรฐาน มอก.14061 เล่ม 1-2559 (กรมป่าไม้, 2554)

ในปัจจุบัน หากเจ้าของสวนไม้เศรษฐกิจสนใจดำเนินการเพื่อขอการรับรองให้สวนป่าของตนได้รับมาตรฐาน มอก.14061 นั้น เจ้าของสวนไม้เศรษฐกิจสามารถสมัครยื่นขอรับการรับรองตาม มอก.14061 ซึ่งจะได้รับมาตรฐานสากล PEFC พร้อมด้วย (สำนักงานการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย, ม.ป.ป.) โดย TFCC ทำหน้าที่กำหนดกติกาในการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนของไทยตามมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจยั่งยืน (มอก.14061) และมาตรฐานห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (มอก.2861) ส่วนผู้ประกอบการที่ทำการตรวจสอบเพื่อออกใบรับรองเป็นหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบอิสระภายนอก เมื่อผู้ประกอบการได้มาตรฐานตามข้อกำหนดจะได้รับใบรับรองมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจยั่งยืน (มอก.14061) และมาตรฐานห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (มอก.2861) จาก TFCC และสามารถนำฉลากหรือเครื่องหมายสัญลักษณ์ของ PEFC ใช้ในผลิตภัณฑ์ได้ (สมาคมเครือข่ายไม้เศรษฐกิจไทย, 2021)

2.1.2.3 การรับรองป่าไม้โดย Sustainable Forestry Initiative (SFI)

Sustainable Forestry Initiative (SFI) เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในการตรวจรับรองป่าไม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเท่านั้น โดยมีคณะกรรมการทำหน้าที่ดูแล 3 ภาคส่วน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่ง SFI ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ PEFC ในปี 2001 และมาตรฐานของ SFI ได้รับการยอมรับจาก PEFC ในปี 2005 มาตรฐานการรับรองป่าไม้ของ SFI จะมีการแก้ไขและปรับปรุงทุกๆ 5 ปี เพื่อตอบสนองต่อปัญหาหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการเปิดรับฟังความคิดเห็น จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ และจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ เจ้าของที่ดินภาครัฐและเอกชน ชนพื้นเมือง กลุ่มนักอนุรักษ์ กลุ่มอุตสาหกรรม และนักวิชาการ มาเป็นฐานในการปรับปรุงและแก้ไขมาตรฐาน (PEFC, 2021b)

2.1.2.4 การรับรองป่าไม้โดย Canadian Standards Association (CSA)

Canadian Standards Association (CSA) เป็นองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร และเป็นองค์การที่ให้บริการทดสอบด้านผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม และการรับรองประเภทอื่นๆ สำหรับผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า เครื่องกล และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่หลากหลาย ระบบการรับรองป่าไม้โดย CSA เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1996 โดยได้จัดทำมาตรฐานการรับรองป่าไม้แห่งชาติ เพื่อพัฒนาการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (CAN/CSA-Z809) ขึ้น โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ บนพื้นฐานเกณฑ์และตัวชี้บ่งของ Canadian Council of Forest Ministers และสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับกระบวนการมอนทรีออลและเฮลซิงกิ (Montreal and Helsinki processes) (Noah and Cashore, n.d.)

2.1.3 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบมาตรฐานต่างๆ ในระดับสากล

การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองป่าไม้ ขององค์การที่ให้การรับรองในระดับนานาชาติ ได้แก่ Forest Stewardship Council (FSC), Pan European Forest Certification (PEFC), The Sustainable Forestry Initiative (SFI) และ Canadian Standards Association (CSA) แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองป่าไม้ในระดับสากล

การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้				
ประเด็น	FSC	PEFC	SFI	CSA
ต้นกำเนิดของมาตรฐาน (Origin)	NGOs ด้านสิ่งแวดล้อม และผู้ค้ารายย่อยที่มีความห่วงใยสังคม	เจ้าของที่ดิน (และอุตสาหกรรมบางประเภท)	อุตสาหกรรม	อุตสาหกรรม
ประเภทของมาตรฐาน : ตามฐานประสิทธิภาพหรือระบบ (Performance- or System-based)	ประสิทธิภาพ (Performance)	ผสมผสาน (Combination)	ผสมผสาน (Combination)	ผสมผสาน (Combination)
กรอบของนโยบายการรับรองการจัดการป่าไม้ (Policy Scope)	กว้างขวาง (รวมทั้งมีความกังวลในเรื่องแรงงาน และชนพื้นเมือง)	PEFC มีการรับรู้ร่วมกันในกรอบกว้างๆ เพื่อการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM) รวมถึงความกังวลในเรื่องแรงงาน การส่งเสริมการขายไม้ และด้านสังคม โดยการปฏิบัติเฉพาะขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศกำหนดขึ้น	แคบกว่า (เน้นการปรับปรุงการจัดการป่าไม้อย่างต่อเนื่อง) และให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านสังคม และชนพื้นเมืองน้อย	แคบกว่า (เน้นการปรับปรุงการจัดการป่าไม้อย่างต่อเนื่อง) ประเด็นด้านแรงงานและชนพื้นเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ขอบเขตทางด้านภูมิศาสตร์ของการรับรองการจัดการป่าไม้	นานาชาติ	เริ่มขึ้นในยุโรป และกำลังปรากฏในระดับนานาชาติ	อเมริกาเหนือ	แคนาดา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้				
ประเด็น	FSC	PEFC	SFI	CSA
(Geographic Scope)				
ข้อกำหนดในการตรวจประเมิน (Verification Requirements)	บุคคลที่สาม (Third party)	บุคคลที่สาม (Third party) จากหลากหลายประเทศ และมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ	บุคคลที่หนึ่ง บุคคลที่สอง หรือ บุคคลที่สาม (First, second, or third party)	บุคคลที่สาม (Third party)
การรับรองห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์ (CoCs) (Existence of Chain of Custody Component)	มีการรับรอง	มี (เพิ่งเกิดขึ้น)	ไม่มีการรับรอง	เพิ่งเกิดขึ้น (Emerging)
การมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐาน (Participation in Rule-making)	- สมาชิกภาพระหว่างประเทศ มีการลงมติตามโครงสร้างไตรภาคี โดยแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 ส่วนเท่าๆ กัน คือ ภาคเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม - การลงมติระดับประเทศให้ใช้รูปแบบไตรภาคี	- สมาชิกส่วนใหญ่ในสภา PEFC คือ สมาคมเจ้าของที่ดิน - กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกชั้นตอนมีความจำเป็นในการเริ่มจัดทำมาตรฐานระดับชาติ	- เดิมที่ธุรกิจได้รับอิทธิพล (สมาคมป่าไม้และกระดาษแห่งอเมริกา: American Forest and Paper Association) และคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษา - ปัจจุบันมี “คณะกรรมการป่าไม้ยั่งยืน” ที่เกิดจากสมาชิกภาพแบบไตรภาคีที่ควบคุมการ	- ธุรกิจเป็นตัวกำหนดนโยบาย - กระบวนการให้คำปรึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายอย่างกว้างขวาง ได้รับการนำมาใช้ในการพัฒนามาตรฐานและการดำเนินงานในระดับองค์กร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้				
ประเด็น	FSC	PEFC	SFI	CSA
	เช่นเดียวกัน		พัฒนามาตรฐาน จำนวน 9 คน โดย แบ่งสมาชิกออกเป็น 3 ส่วนเท่าๆ กัน ใน ภาคส่วน อุตสาหกรรม ภาค ส่วนวิชาการ/ สถาบันการศึกษา และภาคส่วนการ อนุรักษ์ - นโยบายอื่นๆ (การติด ฉลาก การติดตาม ฯลฯ) ยังคงอยู่กับ สมาคมป่าไม้และ กระดาษแห่งอเมริกา (American Forest and Paper Association)	
การประยุกต์ใช้ ข้อกำหนดที่เป็น สาระสำคัญ (Application of Substantive Requirements)	ใช้ดุลยพินิจน้อย (เนื่องจากมีความ ยืดหยุ่นให้กับ องค์กรและ เจ้าของที่ดินน้อย กว่ามาตรฐานอื่น)	- ใช้หลักการของ องค์กรในสังกัด - การริเริ่มพัฒนา มาตรฐานการ จัดการป่าไม้ อย่างยั่งยืนใน ระดับชาติต้อง สอดคล้องตาม เงื่อนไขด้านสังคม เศรษฐกิจ และ	ต้องใช้ดุลยพินิจ เนื่องจากยินยอมให้มี ความยืดหยุ่นและ ทางเลือกในระดับ บริษัท	ต้องใช้ดุลยพินิจ เนื่องจากบริษัท สามารถใช้ ดุลยพินิจใน การประยุกต์ใช้ หลักการได้เอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้				
ประเด็น	FSC	PEFC	SFI	CSA
		สิ่งแวดล้อมของ ประเทศ		
การปรากฏของ ฉลากหรือโลโก้ (Existence of Label or Logo Component)	มีฉลากและโลโก้	มีฉลากและโลโก้	มีฉลากและโลโก้	มีโลโก้

หมายเหตุ: ปรับปรุงจาก Noah and Cashore (n.d.)

จากมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ในระดับสากลทั้ง 4 มาตรฐานที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ มาตรฐาน FSC, PEFC, SFI และ CSA นั้น มาตรฐาน SFI และ CSA เป็นมาตรฐานที่ใช้ในระดับภูมิภาคในทวีปอเมริกาเหนือเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ระดับสากลที่ใช้ในประเทศไทยปรากฏเพียง มาตรฐาน FSC และ PEFC ซึ่งเป็นมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ที่เป็นที่รู้จักดี (ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน แห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, 2560) ซึ่งหากเปรียบเทียบบทบัญญัติของมาตรฐานดังกล่าวที่แสดงดังตาราง ที่ 2 จะพบว่ามาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ของ FSC มีบทบัญญัติมากกว่ามาตรฐาน PEFC กล่าวคือ มาตรฐาน FSC มี 10 ข้อ และมาตรฐาน PEFC มี 6 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดของตัวบทบัญญัติแสดงดังตารางที่ 2 (FSC, 2018b; PEFC, 2018)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบัญญัติของมาตรฐานการรับรองทางป่าไม้ของ FSC และ PEFC

ประเด็น	FSC	PEFC
จำนวน บทบัญญัติ	10 หลักการ (Principles)	6 เกณฑ์ (Criterion)
บทบัญญัติ	หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย (Principle 1: Compliance with Laws)	เกณฑ์ที่ 1: การรักษาไว้หรือการเพิ่ม ทรัพยากรป่าไม้อย่างเหมาะสมและมีส่ว ร่วมในวัฏจักรคาร์บอนโลก (Criterion 1: Maintenance or appropriate enhancement of forest resources and their contribution to the global carbon cycle)
	หลักการที่ 2: สิทธิของคนงาน และเงื่อนไข การจ้างงาน (Principle 2: Workers Rights and Employment Conditions)	เกณฑ์ที่ 2: การรักษาไว้ซึ่งความอุดม สมบูรณ์และความสามารถในการอยู่รอด ของระบบนิเวศป่าไม้ (Criterion 2: Maintenance of forest ecosystem health and vitality)
	หลักการที่ 3: สิทธิของชนพื้นเมือง (Principle 3: Indigenous Peoples' Rights)	เกณฑ์ที่ 3: การรักษาไว้และการส่งเสริม ความสามารถในการผลิตของป่าไม้ (เนื้อไม้ และที่ไม่ใช่เนื้อไม้) (Criterion 3: Maintenance and encouragement of productive functions of forests (wood and non- wood)
	หลักการที่ 4: ความสัมพันธ์กับชุมชน (Principle 4: Community Relations)	เกณฑ์ที่ 4: การรักษาไว้ การอนุรักษ์ และ การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพอย่าง เหมาะสมในระบบนิเวศป่าไม้ (Criterion 4: Maintenance, conservation and appropriate enhancement of biological diversity in forest ecosystems)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น	FSC	PEFC
	หลักการที่ 5: ประโยชน์จากป่าไม้ (Principle 5: Benefits from the Forest)	เกณฑ์ที่ 5: การรักษาไว้หรือการเพิ่ม ความสามารถในการป้องกันที่เหมาะสมใน การจัดการป่าไม้ (โดยเฉพาะดินและน้ำ) (Criterion 5: Maintenance or appropriate enhancement of protective functions in forest management (notably soil and water))
	หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบ สิ่งแวดล้อม (Principle 6: Environmental Values and Impacts)	เกณฑ์ที่ 6: การรักษาไว้หรือการเพิ่ม ความสามารถที่เหมาะสมด้านหน้าที่และ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม (Criterion 6: Maintenance or appropriate enhancement of socio- economic functions and conditions)
	หลักการที่ 7: การวางแผนจัดการ (Principle 7: Management Planning)	
	หลักการที่ 8: การติดตามและการประเมิน (Principle 8: Monitoring and Assessment)	
	หลักการที่ 9: คุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ (Principle 9: High Conservation Values)	
	หลักการที่ 10: การนำกิจกรรมการจัดการ ไปปฏิบัติ (Principle 10: Implementation of Management Activities)	

ที่มา: FSC (2018b); PEFC (2018)

2.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรองการจัดการป่าไม้

การศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรองการจัดการป่าไม้นั้นมีงานวิจัยค่อนข้างน้อย สำหรับในประเทศไทยได้มีการวิจัยโดย ขวัญชัย และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาระดับสวนยางพารา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้ของสวนยางพาราในประเทศไทย กรณีผู้ทำสวนยางพาราที่เข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ พบปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้กลุ่มผู้ทำสวนยางพาราตัดสินใจเข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผลผลิตที่สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น และมีรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการรับรองการจัดการป่าไม้เป็นสาเหตุหลักของการเพิ่มต้นทุนการผลิตโดยไม่จำเป็นมากที่สุด กรณีผู้ทำสวนยางพาราที่ไม่เข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ คือ การขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ และปัจจัยด้านระบบและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการขอรับรองการจัดการป่าไม้ยังไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากมีความยุ่งยากและไม่สอดคล้องกับการบริหารจัดการสวนยางพาราของตนเอง ส่วนในกรณีผู้ประกอบการธุรกิจไม้ยางพาราที่เข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ พบว่า ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ของผู้ประกอบการธุรกิจไม้ยางพารา คือ การช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร ระบบการรับรองการจัดการป่าไม้มีความเหมาะสมช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานเป็นระบบมากยิ่งขึ้น และการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตและรายได้ของแรงงาน ตามลำดับ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจไม้ยางพาราที่ไม่เข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ พบว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่เข้าร่วมการรับรองการจัดการป่าไม้ของผู้ประกอบการธุรกิจไม้ยางพารา คือ ความเหมาะสมและความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการรับรองการจัดการป่าไม้ขององค์กรในทุกๆ ด้านยังไม่ดีพอ ถึงแม้ว่ามีความเข้าใจว่าการรับรองการจัดการป่าไม้ช่วยให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร และช่วยส่งเสริมระบบการจัดการสวนป่าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรองการจัดการป่าไม้ในต่างประเทศ เช่น Tikina *et al.* (2007) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการขอรับรองป่าไม้ในรัฐ Washington และ Oregon ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทดสอบปัจจัยทางด้านชีวภูมิศาสตร์ 7 ปัจจัย และปัจจัยทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ 9 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการรับรองป่าไม้ทางด้านชีวภูมิศาสตร์ คือ ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ส่วนปัจจัยทางด้านสังคม-เศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้ารับการรับรอง คือ ความกดดันด้านการตลาด และรูปแบบการถือครองที่ดิน ซึ่งความกดดันด้านการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ในขณะที่การตัดสินใจเข้ารับการรับรองป่าไม้ในประเทศบราซิล (Araujo *et al.*, 2009) พบว่า แรงจูงใจด้านการตลาดไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการเข้ารับการรับรองป่าไม้ แต่กลไกการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการจัดการป่าไม้ที่ดีขึ้นกลับกลายเป็นแรงจูงใจให้เข้ารับการรับรองป่าไม้

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้บริษัททำไม้ในประเทศกานาเข้ารับการรับรองป่าไม้ คือ ความต้องการของลูกค้า การเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด และความจำเป็นในการลงทุน (Carlsen *et al.*, 2012) นอกจากนี้ Carlsen *et al.* (2012) ได้สรุปกลุ่มของปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการรับรองป่าไม้ ดังนี้

1) *เงื่อนไขด้านการตลาด* ซึ่งเป็นความต้องการของผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้บริโภคในสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ ที่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงความเป็นไปได้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองป่าไม้ และเป็นการส่งสัญญาณในเชิงบวกรวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือของบริษัท

2) *ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามมาตรฐานการรับรองป่าไม้* ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจรับการรับรองป่าไม้ โดยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายทางตรง เช่น การเตรียมการและการดำเนินการขอรับการประเมิน FSC และการตรวจประเมิน ส่วนค่าใช้จ่ายทางอ้อม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จำเป็นเพื่อนำมาบริหารจัดการและการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการรับรอง

3) *การกำกับดูแลของรัฐ* เป็นผลสืบเนื่องถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นหากตัดสินใจรับการรับรองป่าไม้ เนื่องจากประเทศที่มีข้อกำหนดด้านกฎระเบียบที่เข้มงวดอยู่แล้วจะสามารถดำเนินงานให้ตอบสนองต่อมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่สูงได้ง่าย ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาที่มีกรอบกฎหมายและการบังคับใช้ที่ไม่ชัดเจนทำให้เกิดความแตกต่างกันมากระหว่างการปฏิบัติงานจริงและความต้องการการรับรองป่าไม้ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อปฏิบัติตามมาตรฐาน FSC และมีค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่เพิ่มสูงขึ้น

4) *บรรทัดฐาน ทศนคติ และการปฏิบัติ* ของผู้นำองค์กรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือความรับผิดชอบต่อสังคม

5) *ความตระหนักและความสามารถขององค์กรที่ตรวจรับรอง* โดยเฉพาะในประเทศที่การกำกับดูแลของรัฐไม่ดีพอ รวมถึงการมีองค์กรที่ตรวจรับรองในระดับท้องถิ่น ก็มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับการตรวจรับรองป่าไม้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นการรับรองป่าไม้สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทคือ การรับรองการจัดการป่าไม้ และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะการรับรองการจัดการป่าไม้เท่านั้น โดยศึกษาเฉพาะระบบการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ซึ่งเป็นองค์กรที่มีระบบการรับรองป่าไม้ที่เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล และมีการให้การรับรองแล้วในประเทศไทย ในขณะที่ระบบการรับรองการ

จัดการป่าไม้ของ PEFC ในปัจจุบันมีการให้การรับรองเฉพาะกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยเท่านั้น ยังไม่มีการให้การรับรองการจัดการป่าไม้

2.1.5 สถานภาพการรับรองการจัดการป่าไม้

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรองการจัดการป่าไม้ได้พัฒนามาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2533 (FAO, 2020) โดยจากรายงานการประเมินทรัพยากรป่าไม้ของโลกของ FAO (2020) พบว่าพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดที่ได้รับการรับรองในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 426 ล้านเฮกตาร์ ประกอบด้วยพื้นที่ที่ได้รับการรับรอง FSC จำนวน 200 ล้านเฮกตาร์ พื้นที่ที่ได้รับการรับรอง PEFC จำนวน 319 ล้านเฮกตาร์ โดยมีพื้นที่ที่ได้รับการรับรองทั้ง FSC และ PEFC จำนวน 93 ล้านเฮกตาร์ (FAO, 2020) จากข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 มีการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC 1,683 รายการ 82 ประเทศ คิดเป็นพื้นที่ที่ได้รับการรับรองจำนวน 204,376,134 เฮกตาร์ (FSC, 2014) โดยมีการรับรองมากที่สุดในทวีปยุโรป 51.1% และทวีปอเมริกาเหนือ 31.2% ในขณะที่ทวีปอเมริกาใต้, เอเชีย, แอฟริกา และโอเชียเนีย มีการรับรองป่าไม้ 6.8%, 5.8%, 3.7% และ 1.3% ตามลำดับ (FSC, 2020) สำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน PEFC ในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองทั้งหมด 324 ล้านเฮกตาร์ โดยมีการรับรองมากที่สุดในทวีปอเมริกาเหนือ 52% และทวีปยุโรป 37% ในขณะที่โอเชียเนีย เอเชีย และ อเมริกาใต้และอเมริกากลาง มีการรับรองป่าไม้ 4%, 4% และ 3 % ตามลำดับ (PEFC, 2020) สำหรับประเทศไทย วิทยาลัย และคณะ (2563ก) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีพื้นที่สวนไม้เศรษฐกิจที่มีการจัดการได้รับการรับรองตามมาตรฐานระดับนานาชาติเพียง 18 รายการ ครอบคลุมพื้นที่ 356,638 ไร่ มีเพียง 3 ชนิดไม้ ได้แก่ สัก (197,358.50 ไร่), ยูคาลิปตัส (50,073.69 ไร่) และยางพารา (109,206 ไร่) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีสวนยางพาราที่ยังไม่ผ่านมาตรฐานสากลถึง 99.6%

2.1.6 บทบัญญัติในมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

การรับรองการจัดการป่าไม้ (FSC-FM) เป็นมาตรฐานในการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management: SFM) ตามแนวทางที่ Forest Stewardship Council (FSC) กำหนด โดย FSC มีการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ตรวจรับรองคุณภาพของการจัดการป่าไม้ตั้งแต่กระบวนการปลูกสร้างสวนป่า ไปจนถึงกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ โดยมีจำนวน 10 หลักการ (Principles) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บ่ง (Indicators) ตามลำดับ ซึ่งครอบคลุมหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (เวอร์ชัน 5 Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) ในที่นี้ขอเสนอภาพรวมจำนวน 10 หลักการ ดังนี้

- หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย
- หลักการที่ 2: สิทธิของคนงาน และเงื่อนไขการทำงาน
- หลักการที่ 3: สิทธิของชนพื้นเมือง
- หลักการที่ 4: ความสัมพันธ์กับชุมชน
- หลักการที่ 5: ประโยชน์จากป่าไม้
- หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- หลักการที่ 7: การวางแผนจัดการ
- หลักการที่ 8: การติดตามและการประเมิน
- หลักการที่ 9: คุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์
- หลักการที่ 10: การนำกิจกรรมการจัดการไปปฏิบัติ

โดยมีรายละเอียดเนื้อหาในแต่ละหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้บ่ง (Indicators)* ดังนี้ (FSC, 2015, 2018b, ขวัญชัย และคณะ, 2563ข)

หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย

องค์กรต้องเคารพกฎหมายรวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีการบังคับใช้ และ สนธิสัญญา อนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ให้สัตยาบัน

1.1 องค์กรจะต้องได้รับการรับรองตามกฎหมายที่มีหลักการลงทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนและถูกต้องจากผู้มีอำนาจทางเฉพาะทางกฎหมายในแต่ละกิจกรรม

1.1.1 Legal registration to carry out all activities within the scope of the certificate is documented and unchallenged

1.1.2 Legal registration is granted by a legally competent authority according to legally prescribed processes.

1.2 องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการ รวมถึงสิทธิในการครอบครอง และการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

1.2.1 Legal tenure to manage and use resources within the scope of the certificate is documented.

*อยู่ระหว่างการปรับปรุงและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC สำหรับประเทศไทย (Standards Development Group; SDG) และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2565

1.2.2 Legal tenure is granted by a legally competent authority according to legally prescribed processes.

1.2.3 The boundaries of all Management Units within the scope of the certificate are clearly marked or documented and clearly shown on maps.

1.3 องค์กรต้องมีสิทธิตามกฎหมายในการดำเนินงานในหน่วยจัดการที่เหมาะสมกับสถานะทางกฎหมายขององค์กรและหน่วยจัดการ และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นกฎหมายระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ระเบียบข้อบังคับ และข้อกำหนดด้านการบริหาร โดยสิทธิตามกฎหมายจะต้องจัดให้มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตและ/หรือการให้บริการของระบบนิเวศจากภายในหน่วยจัดการ ซึ่งองค์กรต้องจ่ายค่าใช้จ่ายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและภาระผูกพันดังกล่าว

1.3.1 All activities undertaken in the Management Unit are carried out in compliance with:

- 1) Applicable laws and regulations and administrative requirements,
- 2) Legal and customary rights; and
- 3) Obligatory codes of practice.

1.3.2 Payment is made in a timely manner of all applicable legally prescribed charges connected with forest management.

1.3.3 Activities covered by the management plan* are designed to comply with all applicable laws.

1.4 องค์กรต้องพัฒนาและดำเนินการตามมาตรการ และ/หรือต้องมีส่วนร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อปกป้องหน่วยจัดการอย่างเป็นระบบจากการใช้ทรัพยากรที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือผิดกฎหมาย การตั้งถิ่นฐาน และกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอื่น ๆ

1.4.1 Measures are implemented to provide protection from unauthorized or illegal harvesting, hunting, fishing, trapping, collecting, settlement and other unauthorized activities.

1.4.2 Where protection is the legal responsibility of regulatory bodies, a system is implemented to work with these regulatory bodies to identify, report, control and discourage unauthorized or illegal activities.

1.4.3 If illegal or unauthorized activities are detected, measures are implemented to address them.

1.5 องค์กรต้องปฏิบัติตามกฎหมายระดับชาติที่มีการบังคับใช้ กฎหมายระดับท้องถิ่น อนุสัญญาระหว่างประเทศที่ให้สัตยาบัน และแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและการค้าผลิตภัณฑ์จากป่าทั้งภายในและจากหน่วยจัดการ และ/หรือจนถึงจุดขายครั้งแรก

1.5.1 Compliance with applicable national laws, local laws, ratified international conventions and obligatory codes of practice relating to the transportation and trade of forest products up to the point of first sale is demonstrated

1.5.2 Compliance with CITES provisions is demonstrated, including through possession of certificates for harvest and trade in any CITES species.

1.6 องค์กรต้องระบุ ป้องกัน และแก้ไขกรณีพิพาท ตลอดจนประเด็นปัญหาทางด้านกฎหมายทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือกฎหมายจารีตประเพณีในกรณีที่ไม่ต้องใช้กลไกของศาลเข้ามาตัดสินได้อย่างทันเวลา ผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ

1.6.1 A publically available dispute resolution process is in place; developed through culturally appropriate engagement with affected stakeholders.

1.6.2 Disputes related to issues of applicable laws or customary law that can be settled out of court are responded to in a timely manner, and are either resolved or are in the dispute resolution process.

1.6.3 Up to date records of disputes related to issues of applicable laws or customary law, are held including:

- 1) Steps taken to resolve disputes;
- 2) Outcomes of all dispute resolution processes; and
- 3) Unresolved disputes, the reasons they are not resolved, and how they will be resolved.

1.6.4 Operations cease in areas where disputes exist:

- 1) Of substantial magnitude; or
- 2) Of substantial duration; or
- 3) Involving a significant number of interests.

1.7 องค์กรต้องเผยแพร่พันธกรณีที่จะไม่เสนอหรือรับสินบนในรูปของเงินหรือการทุจริตในรูปแบบอื่นๆ และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตในกรณีที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่ไม่มียกกฎหมายต่อต้านการทุจริต องค์กรจะต้องดำเนินการตามมาตรการต่อต้านการทุจริตอื่นๆ ตามสัดส่วนของขนาดและความเข้มข้นของกิจกรรมด้านการจัดการและความเสี่ยงของการทุจริต

1.7.1 A policy is implemented that includes a commitment not to offer or receive bribes of any description.

1.7.2 The policy meets or exceeds related legislation.

1.7.3 The policy is publicly available at no cost.

1.7.4 Bribery, coercion and other acts of corruption do not occur.

1.7.5 Corrective measures are implemented if corruption does occur.

1.8 องค์กรต้องแสดงให้เห็นถึงพันธกรณีในระยะยาวในการปฏิบัติตามหลักการและเกณฑ์ของ FSC ในหน่วยจัดการ และสอดคล้องตามนโยบายและมาตรฐานของ FSC ซึ่งคำแถลงการณ์เกี่ยวข้องกับพันธกรณีนี้ จะต้องอยู่ในเอกสารที่เปิดเผยต่อสาธารณชนและสามารถเข้าถึงได้อย่างอย่างอิสระ

1.8.1 A written policy, endorsed by an individual with authority to implement the policy, includes a long-term commitment to forest management practices consistent with FSC Principles and Criteria and related Policies and Standards.

1.8.2 The policy is publicly available at no cost.

หลักการที่ 2: สิทธิของแรงงาน และ เงื่อนไขการจ้างงาน

องค์กรต้องรักษาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีด้านสังคมและเศรษฐกิจของแรงงาน

2.1 องค์กรจะต้องรักษาหลักการและสิทธิในการทำงานตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน (1998) ตามอนุสัญญาแรงงานหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 8

2.1.1 The Organization shall not use child labour.

2.1.2 The Organization shall eliminate all forms of forced and compulsory labour.

2.1.3 The Organization shall ensure that there is no discrimination in employment and occupation.

2.1.4 The Organization shall respect freedom of association and the right to collective bargaining.

2.2 องค์กรต้องส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในการปฏิบัติงาน โอกาสในการฝึกอบรม การปฏิบัติ ตามสัญญา กระบวนการมีส่วนร่วม และกิจกรรมการจัดการ

2.2.1 Systems are implemented that promote gender equality and prevent gender discrimination in employment practices, training opportunities, awarding of contracts, processes of engagement and management activities.

2.2.2 Job opportunities are open to both women and men under the same conditions, and women are encouraged to participate actively in all levels of employment.

2.2.3 Work typically carried out by women (nurseries, silviculture, Non Timber Forest Product harvesting, weighing, packing, etc.) is included in training and health & safety programs to the same extent as work typically carried out by men.

2.2.4 Women and men are paid the same wage when they do the same work.

2.2.5 Women are paid directly and using mutually agreed methods (e.g. direct bank transfer, direct payments for school fees, etc.) to ensure they safely receive and retain their wages.

2.2.6 Maternity leave is no less than a six-week period after childbirth.

2.2.7 Paternity leave is available and there is no penalty for taking it.

2.2.8 Meetings, management committees and decision-making forums are organized to include women and men, and to facilitate the active participation of both.

2.2.9 Confidential and effective mechanisms exist for reporting and eliminating cases of sexual harassment and discrimination based on gender, marital status, parenthood or sexual orientation.

2.3 องค์การต้องดำเนินการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อปกป้องคนงานจากความปลอดภัยในการทำงานและอันตรายต่อสุขภาพ การปฏิบัติเหล่านี้จะต้องเป็นไปตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ ตรงตามหรือมากกว่าข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยและสุขภาพในการปฏิบัติงานป่าไม้ของ ILO

2.3.1 Health and safety practices are developed and implemented that meet or exceed the ILO Code of Practice on Safety and Health in Forestry Work.

2.3.2 Workers have personal protective equipment appropriate to their assigned tasks.

2.3.3 Use of personal protective equipment is enforced.

2.3.4 Records are kept on health and safety practices including accident rates and lost time to accidents.

2.3.5 The frequency and severity of accidents are consistently low compared to national forest industry averages

2.3.6 The health and safety practices are reviewed and revised as required after major incidents or accidents.

2.4 องค์การต้องจ่ายค่าจ้างในอัตราที่เท่ากันหรือสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามมาตรฐานอุตสาหกรรมป่าไม้หรือตามข้อตกลงค่าจ้างจากอุตสาหกรรมป่าไม้อื่นที่เป็นที่ยอมรับ หรือตามค่าครองชีพที่สูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำทางกฎหมาย ในกรณีที่ไม่มีอัตราดังกล่าวข้างต้น องค์การจะต้องมีส่วนร่วมกับคนงานในการพัฒนากลไกในการกำหนดค่าจ้างเพื่อการดำรงชีวิต

2.4.1 Wages paid by The Organization in all circumstances meet or exceed legal minimum wage rates, where such rates exist.

2.4.2 Wages paid meet or exceed:

- 1) Minimum forest industry standards; or
- 2) Other recognized forest industry wage agreements; or
- 3) Living wages that are higher than legal minimum wages.

2.4.3 When no minimum wage levels exist, wages are established through culturally appropriate engagement with workers and / or formal and informal workers organizations.

2.4.4 Wages, salaries and contracts are paid on time.

2.5 องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าคนงานได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้านและมีการกำกับดูแลเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนการจัดการและกิจกรรมการจัดการทั้งหมดอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

2.5.1 Workers have job specific training consistent with Annex B and supervision to safely and effectively contribute to the implementation of the management plan and all management activities.

2.5.2 Up to date training records are kept for all relevant workers.

2.6 องค์กรและคนงานมีส่วนร่วมกันสร้างกลไกในการแก้ไขข้อร้องทุกข์และการให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนงานในกรณีที่เกิดการสูญเสียหรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน โรค หรือการบาดเจ็บจากการทำงานในขณะที่ปฏิบัติงานให้กับองค์กร

2.6.1 A dispute resolution process is in place, developed through culturally appropriate engagement with workers.

2.6.2 Workers grievances are identified and responded to and are either resolved or are in the dispute resolution process.

2.6.3 Up-to-date records of workers grievances related to workers loss or damage of property, occupational diseases or injuries are maintained including:

- 1) Steps taken to resolve grievances;
  - 2) Outcomes of all dispute resolution processes including fair compensation;
- and
- 3) Unresolved disputes, the reasons they are not resolved, and how they will be resolved.

2.6.4 Fair compensation is provided to workers for work-related loss or damage of property and occupational disease or injuries.

หลักการที่ 3: สิทธิของชนพื้นเมือง

องค์กรต้องพิสูจน์และยืนยันสิทธิตามกฎหมายและสิทธิตามจารีตประเพณีของชนพื้นเมือง ต่อความเป็นเจ้าของ การใช้ประโยชน์ และการจัดการที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากร ที่ได้รับผลกระทบ จากกิจกรรมการจัดการ

3.1 องค์กรต้องระบุชนพื้นเมืองที่อยู่ในหน่วยจัดการหรือที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมในการจัดการ จากนั้นองค์กรจะต้องระบุถึงสิทธิในการครอบครอง การเข้าถึง และการใช้ทรัพยากรป่าไม้และนิเวศบริการ ของป่าไม้ สิทธิตามจารีตประเพณี และสิทธิหน้าที่ทางกฎหมายที่เกิดขึ้นภายในหน่วยจัดการผ่านการมีส่วนร่วม กับชนพื้นเมืองเหล่านี้ นอกจากนี้องค์กรต้องระบุพื้นที่ที่สิทธิเหล่านี้ถูกโต้แย้ง

3.1.1 Indigenous Peoples that may be affected by management activities are identified.

3.1.2 Through culturally appropriate engagement with the Indigenous Peoples identified in 3.1.1, the following issues are documented and/or mapped:

- 1) Their legal and customary rights of tenure;
- 2) Their legal and customary access to, and use rights, of the forest resources and ecosystem services;
- 3) Their legal and customary rights and obligations that apply;
- 4) The evidence supporting these rights and obligations;
- 5) Areas where rights are contested between Indigenous Peoples, governments and/or others;
- 6) Summary of the means by which the legal and customary rights and contested rights, are addressed by The Organization;
- 7) The aspirations and goals of Indigenous Peoples related to management activities.

3.2 องค์กรต้องรับรู้และรักษาสิทธิทางกฎหมายและจารีตประเพณีของชนพื้นเมือง เพื่อรักษาไว้ซึ่งการ ควบคุมกิจกรรมการจัดการภายในหรือที่เกี่ยวข้องกับหน่วยจัดการในขอบเขตที่จำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิ ทรัพยากร และที่ดิน รวมถึงแนวเขต ซึ่งการมอบอำนาจของชนพื้นเมืองที่มีอำนาจในการควบคุมกิจกรรมการ จัดการให้แก่บุคคลที่สามต้องได้รับความยินยอมแบบการให้ฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้บอกแจ้งล่วงหน้าและ เป็นอิสระ

3.2.1 Through culturally appropriate engagement Indigenous Peoples are informed when, where and how they can comment on and request modification to

management activities to the extent necessary to protect their rights, resources, lands and territories.

3.2.2 The legal and customary rights of Indigenous Peoples are not violated by The Organization.

3.2.3 Where evidence exists that legal and customary rights of Indigenous Peoples related to management activities have been violated the situation is corrected, if necessary, through culturally appropriate engagement and/or through the dispute resolution process as required in Criteria 1.6 or 4.6.

3.2.4 Free, prior and informed consent is granted by Indigenous Peoples prior to management activities that affect their identified rights through a process that includes:

1) Ensuring Indigenous Peoples know their rights and obligations regarding the resource;

2) Informing the Indigenous Peoples of the value, in economic, social and environmental terms, of the resource over which they are considering delegation of control;

3) Informing the Indigenous Peoples of their right to withhold or modify consent to the proposed management activities to the extent necessary to protect their rights, resources, lands and territories; and

4) Informing the Indigenous Peoples of the current and future planned forest management activities.

3.2.5 Where the process of Free Prior and Informed Consent has not yet resulted in an FPIC agreement, the Organisation and the affected Indigenous Peoples are engaged in a mutually agreed FPIC process that is advancing, in good faith and with which the community is satisfied.

3.3 ในกรณีที่มีการมอบหมายให้ควบคุมกิจกรรมการจัดการ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างองค์กรและชนพื้นเมืองจะได้รับการสรุปผ่านกระบวนการให้ฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้บอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระ ข้อตกลงที่เกิดขึ้นนี้จะกำหนดระยะเวลา ข้อกำหนดสำหรับการเจรจาต่อรองครั้งใหม่ การต่ออายุ การเลิกจ้าง เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และข้อกำหนดและเงื่อนไขอื่น ๆ โดยจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบข้อตกลงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ให้ปฏิบัติตามองค์กรโดยชนพื้นเมือง

3.3.1 Where control over management activities has been granted through Free Prior and Informed Consent based on culturally appropriate engagement, the binding

agreement contains the duration, provisions for renegotiation, renewal, termination, economic conditions and other terms and conditions.

3.3.2 Records of binding agreements are maintained.

3.3.3 The binding agreement contains the provision for monitoring by Indigenous Peoples of The Organization's compliance with its terms and conditions.

3.4 องค์การจะต้องรับรู้และสนับสนุนสิทธิ ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง (2007) และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) 169 (1989)

3.4.1 The rights, customs and culture of Indigenous Peoples as defined in UNDRIP and ILO Convention 169 are not violated by The Organization.

3.4.2 Where evidence that rights, customs and culture of Indigenous Peoples, as defined in UNDRIP and ILO Convention 169, have been violated by The Organization, the situation is documented including steps to restore these rights, customs and culture of Indigenous Peoples, to the satisfaction of the rights holders.

3.5 องค์การจะต้องระบุสถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ ศาสนา หรือความสำคัญทางจิตวิญญาณ โดยการมีส่วนร่วมกับชนพื้นเมือง เพื่อให้ชนพื้นเมืองมีสิทธิตามกฎหมายหรือตามจารีตประเพณี สถานที่เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากองค์กร ซึ่งการจัดการและ / หรือการป้องกันจะต้องได้รับความเห็นชอบผ่านการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมือง

3.5.1 Sites of special cultural, ecological, economic, religious or spiritual significance for which Indigenous Peoples hold legal or customary rights are identified through culturally appropriate engagement.

3.5.2 Measures to protect such sites are agreed, documented and implemented through culturally appropriate engagement with Indigenous Peoples. When Indigenous Peoples determine that physical identification of sites in documentation or on maps would threaten the value or protection of the sites, then other means will be used

3.5.3 Wherever sites of special cultural, ecological, economic, religious or spiritual significance are newly observed or discovered, management activities cease immediately in the vicinity until protective measures have been agreed to with the Indigenous Peoples, and as directed by local and national laws.

3.6 องค์การจะต้องรักษาสิทธิของชนพื้นเมืองในการปกป้องและใช้ภูมิปัญญาของพวกเขา และจะต้องชดเชยชุมชนท้องถิ่นสำหรับการใช้ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาของพวกเขา ข้อตกลงร่วมกันตามเกณฑ์ 3.3 จะต้องทำการสรุปร่วมกันระหว่างองค์กรและชนพื้นเมืองเพื่อการใช้ประโยชน์ดังกล่าวผ่านการขอ

ฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้บอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระก่อนการใช้ประโยชน์ และจะต้องสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

3.6.1 Traditional knowledge and intellectual property are protected and are only used when the acknowledged owners of that traditional knowledge and intellectual property have provided their Free, Prior and Informed Consent formalized through a binding agreement.

3.6.2 Indigenous Peoples are compensated according to the binding agreement reached through Free, Prior and Informed Consent for the use of traditional knowledge and intellectual property.

หลักการที่ 4: ความสัมพันธ์กับชุมชน

องค์กรต้องสนับสนุนเพื่อรักษาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีด้านสังคมและเศรษฐกิจของและชุมชนท้องถิ่น

4.1 องค์กรต้องระบุชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ภายในหน่วยจัดการและชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการจัดการ จากนั้นองค์กรจะต้องระบุสิทธิในการครอบครอง สิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรป่าไม้ และสิทธิในการเข้าถึงนิเวศบริการ สิทธิตามจารีตประเพณี และสิทธิตามกฎหมายและภาระผูกพันที่ใช้ภายในหน่วยจัดการผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเหล่านี้

4.1.1 Local communities that exist in the Management Unit and those that may be affected by management activities are identified.

4.1.2 Through culturally appropriate engagement with the local communities, identified in 4.1.1 the following are documented and/or mapped:

- 1) Their legal and customary rights of tenure;
- 2) Their legal and customary access to, and use rights, of the forest resources and ecosystem services;
- 3) Their legal and customary rights and obligations that apply;
- 4) The evidence supporting these rights and obligations;
- 5) Areas where rights are contested between local communities, governments and/or others.
- 6) Summary of the means by which the legal and customary rights, and contested rights are addressed by The Organization; and

7) The aspirations and goals of local communities related to management activities.

4.2 องค์กรต้องรับรู้และรักษาสิทธิทางกฎหมายและจารีตประเพณีของชุมชนท้องถิ่น เพื่อรักษาไว้ซึ่งการควบคุมกิจกรรมการจัดการภายในหรือที่เกี่ยวข้องกับหน่วยจัดการในขอบเขตที่จำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิทรัพยากร และที่ดินรวมถึงแนวเขต ซึ่งการมอบอำนาจของชุมชนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการควบคุมกิจกรรมการจัดการให้แก่บุคคลที่สามต้องได้รับความยินยอมแบบการให้ฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้บอกแจ้งล่วงหน้า และเป็นอิสระ

4.2.1 Through culturally appropriate engagement local communities are informed of when, where and how they can comment on and request modification to management activities to the extent necessary to protect their rights.

4.2.2 The legal and customary rights of local communities to maintain control over management activities are not violated by The Organization.

4.2.3 Where evidence exists that legal and customary rights of local communities related to management activities have been violated the situation is corrected, if necessary, through culturally appropriate engagement and/or through the dispute resolution process in Criteria 1.6 or 4.6.

4.2.4 Free, prior and informed consent is granted by local communities prior to management activities that affect their identified rights through a process that includes:

1) Ensuring local communities know their rights and obligations regarding the resource;

2) Informing the local communities of the value, in economic, social and environmental terms, of the resource over which they are considering delegation of control;

3) Informing the local communities of their right to withhold or modify consent to the proposed management activities to the extent necessary to protect their rights and resources; and

4) Informing the local communities of the current and future planned forest management activities.

4.2.5 Where the process of Free Prior and Informed Consent has not yet resulted in an FPIC agreement, the Organisation and the affected local communities are engaged in a mutually agreed FPIC process that is advancing, in good faith and with which the community is satisfied.

4.3 องค์กรต้องให้โอกาสที่สมเหตุสมผลสำหรับการจ้างงาน การฝึกอบรม และบริการอื่นๆ แก่ชุมชนท้องถิ่น ผู้รับจ้างช่วง และผู้จัดหา ตามสัดส่วนของขนาดและความเข้มข้นของกิจกรรมการจัดการ

4.3.1 Reasonable opportunities are communicated and provided to local communities, local contractors and local suppliers for:

- 1) Employment,
- 2) Training, and
- 3) Other services.

4.4 องค์กรต้องดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของกิจกรรมการจัดการ

4.4.1 Opportunities for local social and economic development are identified through culturally appropriate engagement with local communities and other relevant organizations.

4.4.2 Projects and additional activities are implemented and / or supported that contribute to local social and economic benefit and are proportionate to the socio-economic impact of management activities.

4.5 องค์กรต้องดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการระบุ หลีกเลี่ยง และบรรเทาผลกระทบเชิงลบด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่สำคัญของกิจกรรมการจัดการในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ โดยการดำเนินการจะต้องเป็นไปตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสียหายของกิจกรรมเหล่านั้นและผลกระทบด้านลบ

4.5.1 Through culturally appropriate engagement with local communities, measures are implemented to identify, avoid and mitigate significant negative social, environmental and economic impacts of management activities.

4.6 องค์กรมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการกำหนดกลไกเพื่อแก้ไขข้อพิพาทและให้ความเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่นและบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการจัดการขององค์กร

4.6.1 A publicly available dispute resolution process is in place, developed through culturally appropriate engagement with local communities.

4.6.2 Grievances related to the impacts of management activities are responded to in a timely manner, and are either resolved or are in the dispute resolution process.

4.6.3 An up to date record of grievances related to the impacts of management activities is held including:

- 1) Steps taken to resolve grievances
- 2) Outcomes of all dispute resolution processes including fair compensation to local communities and individuals; and
- 3) Unresolved disputes, the reasons they are not resolved, and how they will be resolved.

4.6.4 Operations cease in areas while disputes exist of:

- 1) Substantial magnitude;
- 2) Substantial duration; or
- 3) Involving a significant number of interests.

4.7 องค์การจะต้องระบุสถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ ศาสนา หรือ ความสำคัญทางจิตวิญญาณ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมายหรือ ตามจารีตประเพณี สถานที่เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากองค์กร ซึ่งการจัดการ และ/หรือการป้องกัน จะต้องได้รับความเห็นชอบผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

4.7.1 Sites of special cultural, ecological, economic, religious or spiritual significance for which local communities hold legal or customary rights are identified through culturally appropriate engagement and are recognized by The Organization.

4.7.2 Measures to protect such sites are agreed, documented and implemented through culturally appropriate engagement with local communities. When local communities determine that physical identification of sites in documentation or on maps would threaten the value or protection of the sites, then other means will be used.

4.7.3 Whenever sites of special cultural, ecological, economic, religious or spiritual significance are newly observed or discovered, management activities cease immediately in the vicinity until protective measures have been agreed to with the local communities, and as directed by local and national laws.

4.8 องค์การต้องรักษาสีติของชุมชนท้องถิ่นในการปกป้องและใช้ภูมิปัญญาของพวกเขา และจะต้อง งดเผยแพร่ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับการใช้ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาของพวกเขา ข้อตกลงร่วมกันตามเกณฑ์ 3.3 จะต้องทำการสรุปร่วมกันระหว่างองค์กรและชุมชนท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์ดังกล่าวผ่านการขอ ฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้บอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระก่อนการใช้ประโยชน์ และจะต้องสอดคล้องกับการ คุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

4.8.1 Traditional knowledge and intellectual property are protected and are only used when the owners of that traditional knowledge and intellectual property have provided their Free, Prior and Informed Consent formalized through a binding agreement.

4.8.2 Local communities are compensated according to the binding agreement reached through Free, Prior and Informed Consent for the use of traditional knowledge and intellectual property.

หลักการที่ 5: ประโยชน์จากป่าไม้

องค์กรต้องจัดการขอบเขตของผลิตภัณฑ์และบริการจากป่าที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยจัดการ เพื่อรักษาและส่งเสริมการอยู่รอดทางเศรษฐกิจและขอบเขตการเกิดประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

5.1 องค์กรต้องระบุ ผลิตภัณฑ์ หรือเปิดให้มีการผลิตที่เกิดประโยชน์และ/หรือมีผลผลิตหลากหลายรูปแบบ บนพื้นฐานของทรัพยากรและนิเวศบริการที่มีอยู่ในหน่วยจัดการ เพื่อเสริมสร้างและกระจายสัดส่วนของเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นตามขนาด และความเข้มข้นของกิจกรรมการจัดการ

5.1.1 The range of resources and ecosystem services that could strengthen and diversify the local economy are identified.

5.1.2 Consistent with management objectives, the identified benefits and products are produced by The Organization and/or made available for others to produce, to strengthen and diversify the local economy.

5.1.3 When The Organization makes FSC promotional claims regarding the maintenance and/or enhancement of ecosystem services, Annex C is followed regarding additional requirements.

5.2 องค์กรจะต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตและบริการจากหน่วยจัดการในระดับที่เท่ากับหรือต่ำกว่าเพื่อทำให้เกิดความยั่งยืน

5.2.1 Timber harvesting levels are based on an analysis of current Best Available Information on growth and yield; inventory of the forest; mortality rates; and maintenance of ecosystem functions.

5.2.2 Based on the timber harvesting level analysis, a maximum allowable annual cut for timber is determined that does not exceed the harvest level that can be permanently sustained including by ensuring that harvest rates do not exceed growth.

5.2.3 Actual annual harvest levels for timber are recorded and the harvest over a defined period does not exceed the allowable cut determined in 5.2.2 for the same defined period.

5.2.4 For extraction of commercially harvested services and non-timber forest products under The Organization's control a sustainable harvest level is calculated and adhered to. Sustainable harvest levels are based on Best Available Information.

5.3 องค์กรจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดจากการดำเนินงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกในแผนการจัดการ

5.3.1 Costs related to preventing, mitigating or compensating for negative social and environment impacts of management activities are quantified and documented in the management plan.

5.3.2 Benefits related to positive social and environment impacts of management activities are identified and included in the management plan.

5.4 องค์กรจะต้องใช้การประมวลผลภายในท้องถิ่น การบริการภายในท้องถิ่น และการเพิ่มมูลค่าภายในท้องถิ่นที่มีอยู่ เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยง หากสิ่งเหล่านี้ไม่มีให้บริการในท้องถิ่น องค์กรจะต้องพยายามช่วยสร้างบริการเหล่านี้ตามสมควร

5.4.1 Where cost, quality and capacity of non-local and local options are at least equivalent, local goods, services, processing and value-added facilities are used.

5.4.2 Reasonable attempts are made to establish and encourage capacity where local goods, services, processing and value-added facilities are not available.

5.5 องค์กรต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเศรษฐกิจให้คงอยู่ในระยะยาวผ่านการวางแผนและสัดส่วนของค่าใช้จ่ายตามขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยง

5.5.1 Sufficient funds are allocated to implement the management plan in order to meet this standard and to ensure long-term economic viability.

5.5.2 Expenditures and investments are made to implement the management plan in order to meet this standard and to ensure long-term economic viability.

หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบสิ่งแวดล้อม

องค์กรต้องรักษา อนุรักษ์ และ/หรือฟื้นฟูการบริการทางระบบนิเวศและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของหน่วยจัดการ และต้องหลีกเลี่ยง แก้ไขหรือบรรเทา ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม

6.1 องค์กรจะต้องประเมินคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมทั้งภายในหน่วยจัดการและภายนอกหน่วยจัดการที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการจัดการ การประเมินนี้จะต้องมีระดับในการดำเนินการทั้งขนาดและ

ความถี่ที่เป็นสัดส่วนกับขนาด ความเข้มข้น และความเสียหายของกิจกรรมในการจัดการ และเพียงพอสำหรับการตัดสินใจเลือกมาตรการอนุรักษ์ที่จำเป็นและตรวจสอบการติดตามผลกระทบเชิงลบที่อาจเป็นไปได้ของกิจกรรมเหล่านั้น

6.1.1 Best Available Information is used to identify environmental values within, and, where potentially affected by management activities, outside of the Management Unit.

6.1.2 Assessments of environmental values are conducted with a level of detail and frequency so that:

1) Impacts of management activities on the identified environmental values can be assessed as per Criterion 6.2;

2) Risks to environmental values can be identified as per Criterion 6.2;

3) Necessary conservation measures to protect values can be identified as per Criterion 6.3; and,

4) Monitoring of impacts or environmental changes can be conducted as per Principle 8.

6.2 องค์การจะต้องระบุและประเมินขนาด ความเข้มข้น และความเสียหายของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ได้ระบุไว้ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมที่รบกวนพื้นที่

6.2.1 An environmental impact assessment identifies potential present and future impacts of management activities on environmental values, from the stand level to the landscape level.

6.2.2 The environmental impact assessment identifies and assesses the impacts of the management activities prior to the start of site-disturbing activities.

6.3 องค์การจะต้องระบุและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันผลกระทบทางด้านลบจากกิจกรรมการจัดการที่มีต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และเพื่อบรรเทาและซ่อมแซมสิ่งที่เกิดขึ้นตามสัดส่วนขนาด ความเข้มข้น และความเสียหายของผลกระทบเหล่านี้

6.3.1 Management activities are planned and implemented to prevent negative impacts and to protect environmental values.

6.3.2 Management activities prevent negative impacts to environmental values.

6.3.3 Where negative impacts to environmental values occur, measures are adopted to prevent further damage, and negative impacts are mitigated and/or repaired.

6.4 องค์กรจะต้องปกป้องชนิดพันธุ์ที่หายากและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม และที่อยู่อาศัยของพวกมันในหน่วยจัดการ ในรูปแบบของเขตอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครอง การเชื่อมต่อและ/หรือ (หากจำเป็น) มาตรการโดยตรงอื่นๆ เพื่อความอยู่รอดและความมีชีวิตของชนิดพันธุ์เหล่านั้น มาตรการเหล่านี้จะต้องเป็นไปตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ และต่อสถานภาพการอนุรักษ์และข้อกำหนดทางนิเวศวิทยาของชนิดพันธุ์ที่หายากและถูกคุกคาม องค์กรต้องคำนึงถึงขอบเขตทางภูมิศาสตร์และข้อกำหนดทางนิเวศวิทยาของชนิดพันธุ์ที่หายากและถูกคุกคามเกินขอบเขตของหน่วยจัดการเมื่อพิจารณามาตรการที่จะต้องดำเนินการภายในหน่วยจัดการ

6.4.1 Best Available Information is used to identify rare and threatened species, and their habitats, including CITES species (where applicable) and those listed on national, regional and local lists of rare and threatened species that are present or likely to be present within and adjacent to the Management Unit.

6.4.2 Potential impacts of management activities on rare and threatened species and their conservation status and habitats are identified and management activities are modified to avoid negative impacts

6.4.3 The rare and threatened species and their habitats are protected, including through the provision of conservation zones, protection areas, connectivity, and other direct means for their survival and viability, such as species' recovery programs.

6.4.4 Hunting, fishing, trapping and collection of rare or threatened species is prevented.

6.5 องค์กรต้องระบุและปกป้องพื้นที่ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของระบบนิเวศดั้งเดิมและ/หรือพื้นที่ให้อยู่ในสภาพที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น ในกรณีที่พื้นที่ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนไม่มีอยู่จริงหรือมีไม่เพียงพอ องค์กรจะต้องฟื้นฟูหน่วยจัดการให้มีสภาพเป็นธรรมชาติมากขึ้นตามสัดส่วน ซึ่งขนาดของพื้นที่และมาตรการที่ใช้ในการป้องกันหรือฟื้นฟูรวมถึงภายในสวนป่าจะต้องเป็นสัดส่วนสอดคล้องกับสถานภาพการอนุรักษ์และคุณค่าของระบบนิเวศ ทั้งในระดับภูมิทัศน์และขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ

6.5.1 Best Available Information is used to identify native ecosystems that exist, or would exist under natural conditions within the Management Unit.

6.5.2 Representative Sample Areas of native ecosystems are protected, where they exist.

6.5.3 Where Representative Sample Areas do not exist, or where existing sample areas inadequately represent native ecosystems, or are otherwise insufficient, a proportion of the Management Unit is restored to more natural conditions.

6.5.4 The size of the Representative Sample Areas and/or restoration areas is proportionate to the conservation status and value of the ecosystems at the landscape level, the size of the Management Unit and the intensity of forest management.

6.5.5 Representative Sample Areas in combination with other components of the conservation areas network comprise a minimum 10% area of the Management Unit.

6.6 องค์การจะต้องดำรงไว้ซึ่งการคงอยู่อย่างต่อเนื่องของชนิดพันธุ์พื้นเมืองและแบบชนิดพันธุ์กรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและป้องกันการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะการจัดการแหล่งที่อยู่อาศัยในหน่วยจัดการ ซึ่งองค์กรต้องแสดงให้เห็นว่ามีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการ และควบคุมการล่าสัตว์ การตกปลา การวางกับดัก และการเก็บหา

6.6.1 Management activities maintain the plant communities and habitat features found within native ecosystems in which the Management Unit is located.

6.6.2 Where past management has eliminated plant communities or habitat features, management activities aimed at re-establishing such habitats are implemented.

6.6.3 Management maintains, enhances, or restores habitat features associated with native ecosystems, to support the diversity of naturally occurring species and their genetic diversity.

6.6.4 Effective measures are taken to manage and control hunting, fishing, trapping and collecting activities to ensure that naturally occurring native species, their diversity within species and their natural distribution are maintained.

6.7 องค์การจะต้องปกป้องหรือฟื้นฟูแหล่งน้ำตามธรรมชาติ แหล่งน้ำ พื้นที่ชายน้ำและบริเวณติดต่อข้างเคียง องค์การต้องหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบต่อคุณภาพและปริมาณน้ำ และต้องบรรเทาและแก้ไขหากมีปัญหาก่อเกิดขึ้น

6.7.1 Protection measures are implemented to protect natural watercourses, water bodies, riparian zones and their connectivity, including water quantity and water quality.

6.7.2 Where implemented protection measures do not protect watercourses, water bodies, riparian zones and their connectivity, water quantity or water quality from impacts of forest management, restoration activities are implemented.

6.7.3 Where natural watercourses, water bodies, riparian zones and their connectivity, water quantity or water quality have been damaged by past activities on land and water by The Organization, restoration activities are implemented.

6.7.4 Where continued degradation exists to watercourses, water bodies, water quantity and water quality caused by previous managers and the activities of third parties, measures are implemented that prevent or mitigate this degradation.

6.8 องค์การจะต้องจัดการภูมิทัศน์ในหน่วยจัดการ เพื่อรักษาและ/หรือฟื้นฟูการผันแปรในด้านต่างๆ ของชนิดพันธุ์ ขนาด อายุ พื้นที่ และวัฏจักรการสืบต่อพันธุ์ที่เหมาะสมกับภูมิทัศน์ในพื้นที่นั้น และเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

6.8.1 A varying mosaic of species, sizes, ages, spatial scales, and regeneration cycles is maintained appropriate to the landscape.

6.8.2 The mosaic of species, sizes, ages, spatial scales, and regeneration cycles is restored where it has not been maintained appropriate to the landscape.

6.9 องค์การต้องไม่เปลี่ยนแปลงป่าธรรมชาติไปเป็นสวนป่า หรือเปลี่ยนแปลงจากป่าธรรมชาติหรือสวนป่าไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ป่าไม้ ยกเว้นในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น:

- ก) ส่งผลต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และ
- ข) จะสร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและปลอดภัย
- ค) ไม่ทำลายหรือคุกคามคุณค่าการอนุรักษ์สูง หรือทำลายพื้นที่หรือทรัพยากรใดๆ ที่จำเป็นในการรักษาหรือเพิ่มคุณค่าการอนุรักษ์ที่สูงเหล่านั้น

6.9.1 There is no conversion of natural forest to plantations, nor conversion of natural forests to non-forest land use, nor conversion of plantations on sites directly converted from natural forest to non-forest land use, except when the conversion:

- 1) Affects a very limited portion of the Management Unit, and
- 2) The conversion will produce clear, substantial, additional, secure, long-term conservation benefits in the Management Unit; and
- 3) Does not damage or threaten High Conservation Values, nor any sites or resources necessary to maintain or enhance those High Conservation Values.

6.10 หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น

- ก) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าหรือ
- ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมากและได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและปลอดภัย

6.10.1 Based on Best Available Information, accurate data is compiled on all conversions since 1994.

6.10.2 Areas converted from natural forest to plantation since November 1994 are not certified, except where:

1) The Organization provides clear and sufficient evidence that it was not directly or indirectly responsible for the conversion; or

2) The conversion is producing clear, substantial, additional, secure, long-term conservation benefits in the Management Unit; and

3) The total area of plantation on sites converted from natural forest since November 1994 is less than 5% of the total area of the Management Unit."

หลักการที่ 7: การวางแผนจัดการ

องค์กรต้องมีแผนการจัดการที่สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร เหมาะสมกับขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ แผนการจัดการต้องถูกปฏิบัติตาม และปรับปรุงให้ทันสมัยบนพื้นฐานข้อมูลจากการติดตาม เพื่อส่งเสริมการจัดการที่เหมาะสมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและขั้นตอนต้องมีความพอเพียงที่จะแนะนำต่อบุคลากร เจ้าหน้าที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบและต้องใส่ใจ และเพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการ

7.1 องค์กรจะต้องกำหนดนโยบาย (วิสัยทัศน์และค่านิยม) และวัตถุประสงค์สำหรับการจัดการ ตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ ซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีประโยชน์ต่อสังคม และเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ โดยบทสรุปของนโยบายและวัตถุประสงค์เหล่านี้จะต้องรวมอยู่ในแผนการจัดการและต้องมีการเผยแพร่

7.1.1 Policies (vision and values) that contribute to meeting the requirements of this standard are defined.

7.1.2 Specific, operational management objectives that address the requirements of this standard are defined.

7.1.3 Summaries of the defined policies and management objectives are included in the management plan and publicized.

7.2 องค์กรจะต้องมีแผนการจัดการและดำเนินการตามแผนการจัดการสำหรับหน่วยจัดการที่สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการตามที่ได้กำหนดขึ้นตามเกณฑ์ข้อ 7.1 โดยแผนการจัดการจะต้องอธิบายถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในหน่วยจัดการ และต้องอธิบายว่าจะปฏิบัติตามแผนอย่างไร

ให้ผ่านตามข้อกำหนดการรับรองของ FSC ซึ่งแผนการจัดการจะครอบคลุมการวางแผนการจัดการป่าไม้ และการวางแผนการจัดการทางสังคมตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสียงของกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้

7.2.1 The management plan includes management actions, procedures, strategies and measures to achieve the management objectives.

7.2.2 The management plan addresses the elements listed in Annex E, and is implemented.

7.3 แผนการจัดการจะต้องรวมถึงเป้าหมายที่สามารถตรวจสอบได้ สำหรับใช้ในการประเมินความคืบหน้าของแต่ละวัตถุประสงค์การจัดการที่ได้กำหนดขึ้น

7.3.1 Verifiable targets, and the frequency that they are assessed, are established for monitoring the progress towards each management objective.

7.4 องค์กรจะต้องปรับปรุงและทบทวนแผนการจัดการตามระยะเวลาที่วางไว้ รวมถึงปรับปรุงและทบทวนเอกสารที่แสดงขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคใหม่ๆ รวมถึงการปรับปรุงเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ

7.4.1 The management plan is revised and updated periodically consistent with Annex F to incorporate:

- 1) Monitoring results, including results of certification audits;
- 2) Evaluation results;
- 3) Stakeholder engagement results;
- 4) New scientific and technical information, and
- 5) Changing environmental, social, or economic circumstances.

7.5 องค์กรจะต้องจัดทำบทสรุปแผนการจัดการและเผยแพร่โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สำหรับส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องอื่นๆ แต่ไม่รวมถึงข้อมูลที่เป็นความลับของแผนการจัดการจะถูกเปิดเผยแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบเมื่อมีการร้องขอโดยมีค่าใช้จ่ายในการทำสำเนาและการจัดการ

7.5.1 A summary of the management plan in a format comprehensible to stakeholders including maps and excluding confidential information is made publicly available at no cost.

7.5.2 Relevant components of the management plan, excluding confidential information, are available to affected stakeholders on request at the actual costs of reproduction and handling.

7.6 องค์กรจะต้องมีส่วนร่วมแบบเชิงรุกและมีความโปร่งใสในการวางแผนการจัดการและกระบวนการติดตามตรวจสอบร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น

และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ และจะต้องมีส่วนร่วมเช่นเดียวกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนใจในกรณีที่มีการร้องขอ

7.6.1 Culturally appropriate engagement is used to ensure that affected stakeholders are proactively and transparently engaged in the following processes:

- 1) Dispute resolution processes (Criterion 1.6, Criterion 2.6, Criterion 4.6);
- 2) Definition of Living wages (Criterion 2.4);
- 3) Identification of rights (Criterion 3.1, Criterion 4.1), sites (Criterion 3.5, Criterion 4.7) and impacts (Criterion 4.5);
- 4) Local communities' socio-economic development activities (Criterion 4.4); and
- 5) High Conservation Value assessment, management and monitoring (Criterion 9.1, Criterion 9.2, Criterion 9.4).

7.6.2 Culturally appropriate engagement is used to:

- 1) Determine appropriate representatives and contact points (including where appropriate, local institutions, organizations and authorities);
- 2) Determine mutually agreed communication channels allowing for information to flow in both directions;
- 3) Ensure all actors (women, youth, elderly, minorities) are represented and engaged equitably;
- 4) Ensure all meetings, all points discussed and all agreements reached are recorded;
- 5) Ensure the content of meeting records is approved; and
- 6) Ensure the results of all culturally appropriate engagement activities are shared with those involved.

7.6.3 Affected stakeholders are provided with an opportunity for culturally appropriate engagement in monitoring and planning processes of management activities that affect their interests.

7.6.4 On request, interested stakeholders are provided with an opportunity for engagement in monitoring and planning processes of management activities that affect their interests.

หลักการที่ 8: การติดตามและการประเมิน

องค์กรต้อง “สาธิต” ว่า การดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการ/ผลกระทบของกิจกรรมการจัดการ และสภาพของหน่วยจัดการ ถูกติดตามและประเมินที่เหมาะสมกับขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ เพื่อส่งเสริมการจัดการที่เหมาะสม

8.1 องค์กรจะต้องติดตามการดำเนินงานตามแผนการจัดการ รวมถึงนโยบายและวัตถุประสงค์การจัดการ ความคืบหน้าของกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ และการบรรลุเป้าหมายที่สามารถตรวจสอบได้

8.1.1 Procedures are documented and executed for monitoring the implementation of the management plan including its policies and management objectives and achievement of verifiable targets.

8.2 องค์กรจะต้องติดตามและประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและทางสังคมที่เกิดจากกิจกรรมที่ดำเนินการในหน่วยจัดการและปรับเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

8.2.1 The social and environmental impacts of management activities are monitored consistent with Annex G.

8.2.2 Changes in environmental conditions are monitored consistent with Annex G.

8.3 องค์กรจะต้องทำการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผล และทำการป้อนผลลัพธ์ของการวิเคราะห์นี้กลับสู่กระบวนการวางแผน

8.3.1 Adaptive management procedures are implemented so that monitoring results feed into periodic updates to the planning process and the resulting management plan.

8.3.2 If monitoring results show non-conformities with the FSC Standard then management objectives, verifiable targets and / or management activities are revised.

8.4 องค์กรจะต้องเปิดเผยผลจากการติดตามตรวจสอบโดยไม่รวมถึงข้อมูลที่เป็นความลับขององค์กรให้สาธารณชนรับทราบโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

8.4.1 A summary of the monitoring results consistent with Annex G, in a format comprehensible to stakeholders including maps and excluding confidential information is made publicly available at no cost.

8.5 องค์กรจะต้องมีและต้องดำเนินการตามระบบการติดตามการส่งสินค้าตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาและปริมาตรตามสัดส่วนที่ได้คาดการณ์ผลผลิตในแต่ละปีจากผลผลิตทั้งหมดในหน่วยจัดการที่จะจัดจำหน่ายภายใต้การรับรองของ FSC

8.5.1 A system is implemented to track and trace all products that are marketed as FSC certified. As part of that:

1) Transaction verification is supported by providing FSC transaction data, as requested by the certification body;

2) Fibre testing is supported by surrendering samples and specimens of materials and information about species composition for verification, as requested by the certification body.

8.5.2 Information about all products sold is compiled and documented, including:

3) Common and scientific species name;

4) Product name or description;

5) Volume (or quantity) of product;

6) Information to trace the material to the source of origin logging block;

7) Logging date;

8) If basic processing activities take place in the forest, the date and volume produced; and

9) Whether or not the material was sold as FSC certified.

8.5.3 Sales invoices or similar documentation are kept for a minimum of five years for all products sold with an FSC claim, which identify at a minimum, the following information:

1) Name and address of purchaser;

2) The date of sale;

3) Common and scientific species name;

4) Product description;

5) The volume (or quantity) sold;

6) Certificate code; and

7) The FSC Claim “FSC 100%” identifying products sold as FSC certified.

หลักการที่ 9: คุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์

องค์กรต้องรักษาและ/หรือส่งเสริมคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ในหน่วยจัดการโดยใช้แนวทางทางการป้องกันไว้ก่อน

9.1 องค์กรจะต้องประเมินและบันทึกลักษณะในปัจจุบันและสถานภาพของคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ในหน่วยจัดการดังต่อไปนี้ ผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนใจ รวมถึงวิธีการและแหล่งอื่นๆ ตามสัดส่วนขนาด ความเข้มข้น และความเสียหายของผลกระทบจากกิจกรรมการจัดการ และความน่าจะเป็นของการเกิดขึ้นของคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์

HCV 1 – ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ซึ่งเป็นความหลากหลายทางชีวภาพที่รวมถึงชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และชนิดพันธุ์หายาก ถูกคุกคาม หรือใกล้สูญพันธุ์ ที่มีความสำคัญในระดับโลก ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ

HCV 2 – ระบบนิเวศระดับภูมิทัศน์ ภูมิทัศน์ของป่าที่สมบูรณ์และระบบนิเวศระดับภูมิทัศน์ขนาดใหญ่และขนาดเล็กที่มีความสำคัญในระดับโลก ระดับภูมิภาค หรือระดับชาติ และประชากรส่วนใหญ่เป็นชนิดพันธุ์ที่เกิดขึ้นเอง มีการกระจายตัว และมีความมากมายตามธรรมชาติ

HCV 3 – ระบบนิเวศและถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นระบบนิเวศ ถิ่นที่อยู่อาศัย หรือที่หลบภัยที่หายาก ถูกคุกคาม หรือใกล้หมดไป

HCV 4 – นิเวศบริการที่วิกฤติ ซึ่งเป็นนิเวศบริการขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ที่วิกฤติ เช่น การป้องกันลุ่มน้ำและการควบคุมการพังทลายของดินในบริเวณที่ดินอ่อนตัวและมีความลาดชัน

HCV 5 – ความต้องการของชุมชน พื้นที่และทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการสนองต่อความต้องการพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นหรือชนพื้นเมือง (สำหรับการดำรงชีวิต สุขภาพ โภชนาการ น้ำ ฯลฯ) ที่มีการจำแนกโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือชนพื้นเมือง

HCV 6 – คุณค่าทางวัฒนธรรม พื้นที่ ทรัพยากร แหล่งที่อยู่อาศัย และภูมิทัศน์ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมระดับโลกหรือระดับชาติ ความสำคัญทางโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ และ/หรือมีความสำคัญเนื่องจากเกิดวิกฤติทางวัฒนธรรม นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ หรือศาสนา/ความเชื่อเคารพบูชา สำหรับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นหรือชนพื้นเมือง ที่มีการจำแนกโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือชนพื้นเมือง

9.1.1 An assessment is completed using Best Available Information that records the location and status of High Conservation Value Categories 1–6, as defined in Criterion 9.1; the High Conservation Value Areas they rely upon, and their condition.

9.1.2 This assessment includes identification of Intact Forest Landscapes, as of January 1, 2017.

9.1.3 The assessment uses results from culturally appropriate engagement with affected and interested stakeholders with an interest in the conservation of the High Conservation Values.

9.2 องค์กรจะต้องพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการคงไว้และ/หรือเพิ่มคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ที่ระบุไว้ ผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนใจ และผู้เชี่ยวชาญ

9.2.1 Threats to High Conservation Values are identified using Best Available Information.

9.2.2 Management strategies and actions are developed to maintain and/or enhance the identified High Conservation Values and to maintain associated High Conservation Value Areas prior to implementing potentially harmful management activities.

9.2.3 Affected rights holders, affected and interested stakeholders and experts are engaged in the development of management strategies and actions to maintain and/or enhance the identified High Conservation Values.

9.2.4 Management strategies are developed to protect core areas.

9.2.5 The vast majority of each Intact Forest Landscape is designated as core area.

9.2.6 The strategies developed are effective to maintain and/or enhance the High Conservation Values.

9.2.7 Management strategies allow limited industrial activity within core areas only if all effects of industrial activity including fragmentation:

- 1) Are restricted to a very limited portion of the core area;
- 2) Do not reduce the core area below 50,000 ha, and
- 3) Will produce clear, substantial, additional, long-term conservation and social benefits.

9.3 องค์กรจะต้องมีการใช้กลยุทธ์และการปฏิบัติที่คงไว้และ/หรือเพิ่มคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ที่ระบุไว้ โดยกลยุทธ์และการปฏิบัติเหล่านี้จะต้องดำเนินการตามแนวทางป้องกันไว้ก่อนและต้องเป็นไปตามสัดส่วน ขนาด ความเข้มข้น และความเสถียรของกิจกรรมการจัดการ

9.3.1 The High Conservation Values and the High Conservation Value Areas on which they depend are maintained and/or enhanced, including by implementing the strategies developed.

9.3.2 The strategies and actions prevent damage and avoid risks to High Conservation Values, even when the scientific information is incomplete or inconclusive, and when the vulnerability and sensitivity of High Conservation Values are uncertain.

9.3.3 Core areas are protected consistent with Criterion 9.2.

9.3.4 Limited industrial activity in core areas is consistent with Indicator 9.2.7.

9.3.5 Activities that harm High Conservation Values cease immediately and actions are taken to restore and protect the High Conservation Values.

9.4 องค์กรจะต้องแสดงให้เห็นว่ามีการติดตามเป็นระยะเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงสถานะของคุณค่าสูงด้านการอนุรักษ์ และต้องปรับกลยุทธ์ในการจัดการเพื่อให้มั่นใจในแนวทางการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการติดตามจะต้องเป็นไปตามสัดส่วนของขนาด ความเข้มข้น และความเสี่ยงของกิจกรรมการจัดการ โดยผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนใจ และผู้เชี่ยวชาญ

9.4.1 A program of periodic monitoring assesses:

1) Implementation of strategies;

2) The status of High Conservation Values including High Conservation Value Areas on which they depend; and

3) The effectiveness of the management strategies and actions for the protection of High Conservation Value to fully maintain and/or enhance the High Conservation Values.

9.4.2 The monitoring program includes engagement with affected rights holders, affected and interested stakeholders and experts.

9.4.3 The monitoring program has sufficient scope, detail and frequency to detect changes in High Conservation Values, relative to the initial assessment and status identified for each High Conservation Value.

9.4.4 Management strategies and actions are adapted when monitoring or other new information show that these strategies and actions are insufficient to ensure the maintenance and/or enhancement of High Conservation Values.

หลักการที่ 10: การนำกิจกรรมการจัดการไปปฏิบัติ

กิจกรรมการจัดการที่ดำเนินการโดยหรือสำหรับองค์กรในหน่วยจัดการต้องถูกเลือกและนำไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม รวมทั้งไม่ฝ่าฝืนต่อหลักการ และเกณฑ์โดยรวม

10.1 องค์กรจะต้องทำการปลูกพืชทดแทนด้วยวิธีการตามธรรมชาติหรือด้วยวิธีการปลูกโดยใช้แรงงานคนตามเวลาที่เหมาะสมภายหลังการเก็บเกี่ยว หรือเป็นไปตามแผนการจัดการให้มีสภาพเหมือนช่วงเวลา ก่อนการเก็บเกี่ยวหรือมีสภาพเหมือนธรรมชาติมากขึ้น

10.1.1 Harvested sites are regenerated in a timely manner that:

- 1) Protects affected environmental values; and
- 2) Is suitable to recover overall pre-harvest or natural forest composition and structure.

10.1.2 Regeneration activities are implemented in a manner that:

- 1) For harvest of existing plantations, regenerate to the vegetation cover that existed prior to the harvest or to more natural conditions using ecologically well-adapted species;
- 2) For harvest of natural forests, regenerate to pre-harvest or to more natural conditions; or
- 3) For harvest of degraded natural forests, regenerate to more natural conditions.

10.2 องค์กรจะต้องใช้ชนิดพันธุ์ในการเจริญทดแทนที่ปรับตัวเข้ากับระบบนิเวศในพื้นที่ได้ดีและสอดคล้องกับการจัดการ องค์กรจะต้องใช้ชนิดพันธุ์พื้นเมืองและแบบชนิดพันธุ์กรรมท้องถิ่นเพื่อการเจริญทดแทน เว้นแต่จะมีเหตุผลที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือสำหรับการใช้ชนิดพันธุ์และแบบชนิดพันธุ์กรรมอื่นๆ

10.2.1 Species chosen for regeneration are ecologically well adapted to the site, are native species and are of local provenance, unless clear and convincing justification is provided for using non-local genotypes or non-native species.

10.2.2 Species chosen for regeneration are consistent with the regeneration objectives and with the management objectives.

10.3 องค์กรจะใช้ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้ก็ต่อเมื่อมีความรู้และ/หรือมีประสบการณ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่าผลกระทบจากการรุกรานสามารถควบคุมได้ และมีการนำมาตราการบรรเทาผลกระทบที่มีประสิทธิภาพมาใช้

10.3.1 Alien species are used only when direct experience and / or the results of scientific research demonstrate that invasive impacts can be controlled.

10.3.2 Alien species are used only when effective mitigation measures are in place to control their spread outside the area in which they are established.

10.3.3 The spread of invasive species introduced by The Organization is controlled.

10.3.4 Management activities are implemented, preferably in cooperation with separate regulatory bodies where these exist, with an aim to control the invasive impacts of alien species that were not introduced by The Organization.

10.4 องค์กรจะต้องไม่ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในหน่วยจัดการ

10.4.1 Genetically modified organisms are not used.

10.5 องค์กรจะต้องใช้การปฏิบัติทางวนวัฒนวิทยาที่มีความเหมาะสมกับลักษณะทางนิเวศวิทยา ทั้งทางด้านพืชพรรณ ชนิดพันธุ์ พื้นที่ และวัตถุประสงค์การจัดการ

10.5.1 Silvicultural practices are implemented that are ecologically appropriate for the vegetation, species, sites and management objectives.

10.6 องค์กรจะต้องลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมี หากมีการใช้ปุ๋ยเคมีองค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าการใช้นั้นช่วยให้ได้รับประโยชน์ทางนิเวศวิทยาและเศรษฐกิจเท่าเทียมกันหรือมากกว่าการใช้ระบบวนวัฒนวิธีที่ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี และยังเป็น การช่วยป้องกัน บรรเทา และ/หรือ ซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดกับคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงดิน

10.6.1 The use of fertilizers is minimized or avoided.

10.6.2 When fertilizers are used, their ecological and economic benefits are equal to or higher than those of silvicultural systems that do not require fertilizers.

10.6.3 When fertilizers are used, their types, rates, frequencies and site of application are documented.

10.6.4 When fertilizers are used, environmental values are protected, including through implementation of measures to prevent damage.

10.6.5 Damage to environmental values resulting from fertilizer use is mitigated or repaired.

10.7 องค์กรจะต้องผสมผสานระบบการจัดการศัตรูพืชและวนวัฒนวิธี เพื่อหลีกเลี่ยงหรือเลิกใช้สารเคมีในการกำจัดแมลง องค์กรจะต้องไม่ใช้ยาฆ่าแมลงใด ๆ ที่เป็นสารเคมีต้องห้ามตามนโยบายของ FSC องค์กรจะต้องป้องกัน บรรเทา และ/หรือ ซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้นกับคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์เมื่อมีการใช้ยาฆ่าแมลง

10.7.1 Integrated pest management, including selection of silviculture systems, is used to avoid, or aim to eliminate, the frequency, extent and amount of chemical pesticide applications, and result in non-use or overall reductions in applications.

10.7.2 Chemical pesticides prohibited by FSC's Pesticide Policy are not used or stored in the Management Unit unless FSC has granted derogation.

10.7.3 Records of pesticide usage are maintained, including trade name, active ingredient, quantity of active ingredient used, period of use, location and area of use and reason for use.

10.7.4 The use of pesticides complies with the ILO document "Safety in the use of chemicals at work" regarding requirements for the transport, storage, handling, application and emergency procedures for cleanup following accidental spillages.

10.7.5 If pesticides are used, application methods minimize quantities used, while achieving effective results, and provide effective protection to surrounding landscapes.

10.7.6 Damage to environmental values and human health from pesticide use is prevented and mitigated or repaired where damage occurs.

10.7.7 When pesticides are used:

1) The selected pesticide, application method, timing and pattern of use offers the least risk to humans and non-target species; and

2) Objective evidence demonstrates that the pesticide is the only effective, practical and cost effective way to control the pest.

10.8 องค์กรจะต้องลด ตรวจสอบ และควบคุมการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างเคร่งครัดตามระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล องค์กรจะต้องป้องกัน บรรเทา และ/หรือซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้นกับคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อมีการใช้สารชีวภัณฑ์

10.8.1 The use of biological control agents is minimized, monitored and controlled.

10.8.2 Use of biological control agents complies with internationally accepted scientific protocols.

10.8.3 The use of biological control agents is recorded including type, quantity, period, location and reason for use.

10.8.4 Damage to environmental values caused by the use of biological control agents is prevented and mitigated or repaired where damage occurs.

10.9 องค์กรจะต้องประเมินความเสี่ยงและดำเนินกิจกรรมที่ลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติตามสัดส่วนของขนาด ความรุนแรง และความเสี่ยง

10.9.1 Potential negative impacts of natural hazards on infrastructure, forest resources and communities in the Management Unit are assessed.

10.9.2 Management activities mitigate these impacts.

10.9.3 The risk for management activities to increase the frequency, distribution or severity of natural hazards is identified for those hazards that may be influenced by management.

10.9.4 Management activities are modified and/or measures are developed and implemented that reduce the identified risks.

10.10 องค์กรจะต้องจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมการขนส่ง และวนวัฒนวิธี เพื่อป้องกันทรัพยากรดินและน้ำ นอกจากนี้ การรบกวนและการสร้างความเสียหายต่อชนิดพันธุ์ที่หายากและถูกคุกคามถิ่นที่อยู่อาศัย ระบบนิเวศ และภูมิทัศน์จะต้องได้รับการป้องกัน บรรเทา และ/หรือซ่อมแซม

10.10.1 Development, maintenance and use of infrastructure, as well as transport activities, are managed to protect environmental values identified in Criterion 6.1.

10.10.2 Silviculture activities are managed to ensure protection of the environmental values identified in Criterion 6.1.

10.10.3 Disturbance or damages to water courses, water bodies, soils, rare and threatened species, habitats, ecosystems and landscape values are prevented, mitigated and repaired in a timely manner, and management activities modified to prevent further damage.

10.11 องค์กรจะต้องจัดการกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเก็บเกี่ยวและการเคลื่อนย้ายผลผลิตทั้งที่เป็นเนื้อไม้และไม่ใช่อเนื้อไม้ เพื่อการอนุรักษ์คุณค่าทางด้านสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณขยะที่สามารถขายได้ และลดความเสียหายต่อผลผลิตและบริการอื่นๆ

10.11.1 Harvesting and extraction practices for timber and non-timber forest products are implemented in a manner that conserves environmental values as identified in Criterion 6.1 and High Conservation Values identified in Criteria 9.1 and 9.2.

10.11.2 Harvesting practices optimize the use of forest products and merchantable materials.

10.11.3 Sufficient amounts of dead and decaying biomass and forest structure are retained to conserve environmental values.

10.11.4 Harvesting practices avoid damage to standing residual trees, residual woody debris on the ground and other environmental values.

10.12 องค์กรจะต้องกำจัดของเสียด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

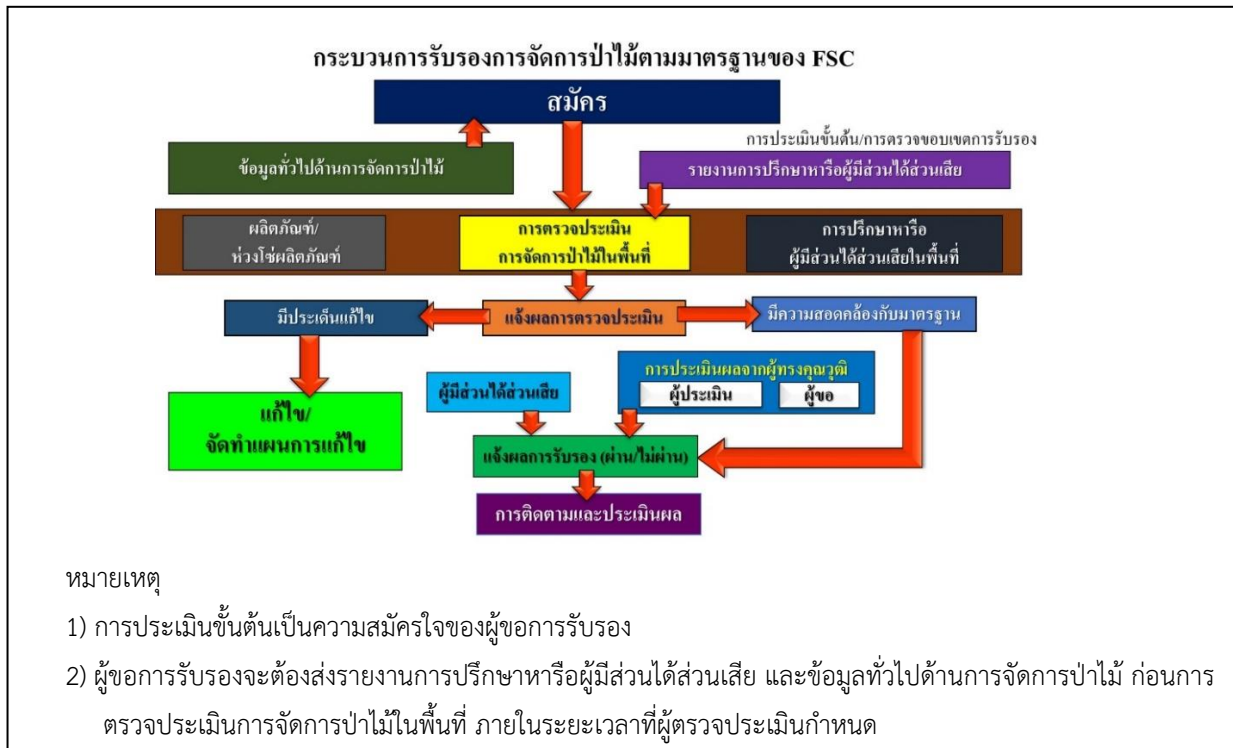
10.12.1 Collection, clean up, transportation and disposal of all waste materials is done in an environmentally appropriate way that conserves environmental values as identified in Criterion 6.1

จากมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการ (Principle) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บ่ง (Indicator) ดังกล่าวข้างต้นมีหลักการ เกณฑ์ และตัวชี้บ่งที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ทั้งหมด **2 หลักการ 2 เกณฑ์ และ 5 ตัวชี้บ่ง** ได้แก่ **หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย** โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่ง จำนวน 3 ข้อ คือ **ตัวชี้บ่งที่ 1.2.1** การครอบครองตามกฎหมายเพื่อการจัดการและการใช้ทรัพยากรภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการจัดทำเป็นเอกสาร (Legal tenure to manage and use resources within the scope of the certificate is documented.) **ตัวชี้บ่งที่ 1.2.2** การครอบครองตามกฎหมายต้องได้รับเอกสารจากผู้ที่มิอำนาจตามกฎหมายผ่านกระบวนการ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย (Legal tenure is granted by a legally competent authority according to legally prescribed processes.) และ **ตัวชี้บ่งที่ 1.2.3** ขอบเขตของหน่วยการจัดการทั้งหมดภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการทำเครื่องหมายหรือจัดทำเป็นเอกสารอย่างชัดเจน และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย (The boundaries of all Management Units within the scope of the certificate are clearly marked or documented and clearly shown on maps.) และ **หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบสิ่งแวดล้อม** โดยมีเกณฑ์ที่ 6.10 บัญญัติไว้ว่า หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น ก) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย (Management Units containing plantations that were established on areas converted from natural forest after November 1994 shall not qualify for certification, except where: a) Clear and sufficient evidence is provided that The Organization was not directly or indirectly responsible for the conversion, or b) The conversion affected a very

limited portion of the area of the Management Unit and is producing clear, substantial, additional, secure long-term conservation benefits in the Management Unit. (C10.9 P&C V4)) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บอกรายงาน 2 ข้อ คือ **ตัวชี้บอกที่ 6.10.1** Based on Best Available Information, accurate data is compiled on all conversions since 1994. และ **ตัวชี้บอกที่ 6.10.2** Areas converted from natural forest to plantation since November 1994 are not certified, except where: 1) The Organization provides clear and sufficient evidence that it was not directly or indirectly responsible for the conversion; or 2) The conversion is producing clear, substantial, additional, secure, long-term conservation benefits in the Management Unit; and 3) The total area of plantation on sites converted from natural forest since November 1994 is less than 5% of the total area of the Management Unit.

2.1.7 กระบวนการตรวจรับรองและการติดตาม

1) กระบวนการตรวจรับรอง แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC (ขวัญชัย และคณะ, 2563ข)

ในการสมัครเข้ารับการตรวจรับรองนั้น จะสมัครผ่านหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตจาก FSC ที่เรียกว่า หน่วยรับรอง (Certification Body) หรือเรียกกันโดยย่อว่า CB คือ หน่วยงานหรือบุคคลที่สามที่ให้บริการ การตรวจประเมินและรับรองตามกระบวนการ และหลักการและเกณฑ์ของระบบการรับรองการจัดการป่าไม้ ของ FSC หลังจากนั้น CB จะแต่งตั้งหัวหน้าผู้ตรวจ (Lead auditor) และผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นในแต่ละด้านเพื่อ มาดำเนินการ สำหรับการตรวจประเมินการจัดการป่าไม้ในพื้นที่นั้น นอกจากการพิจารณาตามมาตรฐานที่ ประกอบด้วย หลักการ เกณฑ์ และตัวชี้บ่งแล้ว ผู้ตรวจจะสุ่มตรวจสอบหน่วยตัวอย่างตามหลักวิชาการ

2) กระบวนการติดตามตรวจสอบ

เมื่อผู้ขอรับการตรวจประเมินหลัก (Main evaluation) ได้รับเอกสารที่แสดงว่าผ่านการ รับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC จะต้องผ่านกระบวนการตรวจติดตามในแต่ละปี (Surveillance) โดยมี ระยะเวลารวม 5 ปี หลังจากนั้นสามารถต่อการรับรอง โดยการตรวจประเมินหลักซ้ำ (Re-evaluation) ได้

3) ระยะเวลาการแก้ไขกรณีมีข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข Corrective Action Requests (CARs)

ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข Corrective Action Requests (CARs) มี 2 รูปแบบ ได้แก่ Major CARs ซึ่งจะต้องแก้ไขภายใน 3 เดือน กรณีการตรวจติดตามรายปี และจะต้องแก้ไขภายใน 6 เดือน กรณีการตรวจประเมินหลัก หรือการตรวจประเมินหลักซ้ำทุก 5 ปี หากไม่ดำเนินการแก้ไขตามกำหนดเวลา จะถูกยกเลิกใบรับรองหรือไม่อนุมัติให้ได้รับการรับรอง และ Minor CARs ซึ่งจะต้องแก้ไขภายใน 1 ปี

2.2 กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจในประเทศไทย

2.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและองค์การที่กำกับดูแล

ที่ดินในประเทศไทยสามารถจำแนกโดยใช้กฎหมายเป็นฐานได้ 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินของรัฐ และ ที่ดินกรรมสิทธิและสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขต ที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One map), 2559)

1) ที่ดินของรัฐ

ที่ดินของรัฐ หมายถึง ที่ดินที่รัฐเป็นเจ้าของ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและบริหารจัดการ โดยหน่วยงานรัฐ ซึ่งการบริหารจัดการจะมีกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานเป็นการเฉพาะในการดูแลรักษา ได้แก่

1.1) ที่ป่าไม้ มีหน่วยงานรับผิดชอบและมีอำนาจดูแล เช่น กรมป่าไม้ มีอำนาจดูแล พื้นที่ป่า ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติ

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ดูแลอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

1.2) ที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ที่ ส.ป.ก.) มีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

1.3) ที่นิคมสร้างตนเอง มีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

1.4) ที่นิคมสหกรณ์ มีกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

1.5) ที่ราชพัสดุ มีกรมธนารักษ์เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลแทนกระทรวงการคลัง ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

1.6) ที่ทางหลวง มีกรมทางหลวงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

1.7) ที่แม่น้ำ มีกรมเจ้าท่าเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546

1.8) ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งหมายรวมถึงที่ดินสาธารณประโยชน์และที่ดินรกร้างว่างเปล่า มีกรมการปกครองร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

จากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในระดับกระทรวง 8 กระทรวง และระดับกรม จำนวน 18 กรม และรัฐวิสาหกิจ 3 แห่ง และมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน จำนวน 17 ฉบับ ส่งผลให้ไม่มีเอกภาพในการบริหารจัดการ แสดงดังตารางที่ 3 (คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map), 2559)

ตารางที่ 3 หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน

กระทรวง	กรม	รัฐวิสาหกิจ
1. สำนักนายกรัฐมนตรี	1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	-
2. กระทรวงมหาดไทย	1) กรมที่ดิน	-
	2) กรมการปกครอง	
	3) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	-
	2) กรมพัฒนาที่ดิน	
	3) กรมวิชาการเกษตร	
	4) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	
	5) กรมส่งเสริมสหกรณ์	
	6) กรมชลประทาน	
4. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1) กรมป่าไม้	-
	2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	
	3) กรมทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง	
	4) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
5. กระทรวงการคลัง	1) กรมธนารักษ์	1) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
		2) ธนาคารอาคารสงเคราะห์
6. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	1) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	1) การเคหะแห่งชาติ
7. กระทรวงกลาโหม	1) องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก	-
8. หน่วยงานอิสระ	1) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	-

ที่มา: คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map) (2559)

2) ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง

ประมวลกฎหมายที่ดินได้จำแนกสิทธิในที่ดินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1) ที่ดินกรรมสิทธิ์

- 2.1.1) โฉนดที่ดิน
- 2.1.2) โฉนดแผนที่
- 2.1.3) โฉนดตราจอง
- 2.1.4) ตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว”

2.2) ที่ดินสิทธิครอบครอง ได้แก่

- 2.2.1) หนังสือรับรองการทำประโยชน์
  - แบบ น.ส.3
  - แบบ น.ส.3ก., น.ส.3ข.
  - แบบหมายเลข 3 (ออกหลัง 1 ธันวาคม 2497)
- 2.2.2) ใบจอง (น.ส.2, น.ส.2ก.)
- 2.2.3) หลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1)
- 2.2.4) ใบเหี้ยบย่ำ
- 2.2.5) ตราจอง
- 2.2.6) ใบไต่สวน

ซึ่งสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินในประเทศไทยได้ดังนี้ (ปรับปรุงข้อมูลจากคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map) (2559))

- (1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
- (2) ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497
- (3) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
- (4) พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
- (5) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517
- (6) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
- (7) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
- (8) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

- (9) พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524
- (10) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- (11) พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
- (12) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547
- (13) พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551
- (14) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562
- (15) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
- (16) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562
- (17) พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

2.2.2 การวิเคราะห์กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ

ขวัญชัย และคณะ (2564) ได้วิเคราะห์กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีเจตนารมณ์ในการควบคุมดูแลและบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศให้มีเอกภาพและมีกรอบแนวทางเพื่อให้การกำหนดแนวทางการพัฒนา การกิจ และการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง โดยการบูรณาการการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของ ประชาชน ชุมชน และ ภูมิสังคม ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติให้มีนโยบาย และแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศและกำหนดมาตรการในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวด้วย พร้อมกับติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพที่ดินและศักยภาพที่ดิน ซึ่งจะมีผลต่อการขับเคลื่อน โครงการชุมชนไม้มีค่า

2) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เป็นกฎหมายที่เป็นฐานของที่ดินป่าไม้ทุกประเภท เนื่องจากมีบทบัญญัติในมาตรา 4 ว่า “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน และยังคงกำหนดเกี่ยวกับไม้หวงห้ามมีสองประเภท คือ ประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ได้แก่ ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจาก พนักงานเจ้าหน้าที่หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตในกรณีพิเศษ ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2562 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 ที่สำคัญคือ มาตรา 7 ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้ป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดย พระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวล กฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตาม ประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่า ไม่เป็นไม้หวงห้าม การเพิ่มเติมหรือเพิกถอนชนิดไม้ หรือเปลี่ยนแปลงประเภทไม้หวงห้ามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้แล้วก็ดี หรือจะกำหนดไม้ชนิดใดเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดขึ้นในท้องที่ใด นอกจากท้องที่ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดตามความในมาตราก่อนแล้วนั้น ก็ดี ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำไม้และการเคลื่อนย้ายไม้ ให้เป็นไปได้อย่างสะดวก ไม่เกิดภาระแก่ประชาชน ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดเพิ่ม หลักเกณฑ์การออกหนังสือรับรองไม้เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ซึ่งเป็นมาตรการใน การป้องกันการนำไม้ที่ลักลอบทำออกจากป่ามาสวมสิทธิว่าเป็นไม้ที่ทำออกจากที่ดินดังกล่าว และเพื่อการค้าหรือการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรด้วย

3) พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ ส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่า โดยมีสาระสำคัญ เช่น การกำหนดประเภทของที่ดินที่จะขึ้นทะเบียนสวนป่าไว้ การกำหนดให้ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่าสามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าได้ การแปรรูปไม้และการออกใบรับรองไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ตลอดจนการเก็บหา ค้ำ มีไว้ในครอบครอง หรือนำเคลื่อนที่ซึ่งของป่าในสวนป่า การออกใบสำคัญรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เป็นต้น

4) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นกฎหมายที่มุ่งกับกัควบคุมดูแลที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีมาตรการในการคุ้มครอง ป้องกัน และบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และกำหนดให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด เพื่อกำหนดมาตรการที่จำเป็นในการควบคุมดูแล การส่งเสริมการปลูกป่า และการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ และกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะมาตรการ และแนวทางในการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และมีอัตราค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอนุบัญญัติที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนชุมชนไม่มีค่า คือ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาตให้ทำการปลูกสร้างสวนป่าหรือปลูกไม้ยืนต้นภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2563

5) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่มุ่ง ปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด โดยจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือ เกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเช่าทำ ประโยชน์โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัย การผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น โดยได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “เกษตรกร” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และ กิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งในคำนิยามนี้อาจยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนป่า แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ที่กิน ส.ป.ก. สามารถนำมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัติได้

6) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้ชุมชน ได้ร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนในรูปแบบของป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการป่าชุมชนและได้ประโยชน์จากป่าชุมชน ซึ่ง “ป่าชุมชน” เป็นป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้

ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน อย่างสมดุลและยั่งยืน และกำหนดให้ทำแผนจัดการป่าชุมชนที่จำแนกพื้นที่ออกเป็น 2 บริเวณ ได้แก่ บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ หรือบริเวณเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน

นอกจากนี้ใน มาตรา 50 ยังได้บัญญัติให้สมาชิกป่าชุมชนมีสิทธิเข้าป่าชุมชนเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และมีสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเก็บหาของป่าในป่าชุมชน (2) การใช้ประโยชน์จากไม้ให้ทำได้ในบริเวณเพื่อการใช้ประโยชน์ โดยต้องไม่ใช่ประโยชน์จากไม้ทรงคุณค่าที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และให้ทำได้ตามความจำเป็นเพียงเฉพาะเพื่อใช้สอยในครัวเรือน ของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้น (3) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอื่นในป่าชุมชนให้ทำได้ตามความจำเป็นต่อ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือนของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชนนั้น ซึ่งการใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชนต้องเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ไม่ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในป่าชุมชน และให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายกำหนด

7) พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2558 โดยมีเจตนารมณ์ในการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) เนื่องจากข้อจำกัดในทางกฎหมายของระบบการนำทรัพย์สินเป็นหลักประกันในอดีต ได้แก่ การจำนอง และการจำนำ ดังนี้

(1) การจำนำ กฎหมายได้ให้นำเฉพาะสังหาริมทรัพย์และต้องมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับหลักประกัน และผู้ให้หลักประกันไม่สามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวมาสร้างรายได้ เพื่อนำไปชำระหนี้ได้

(2) การจำนอง กฎหมายได้ให้นำเฉพาะอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางประเภทเท่านั้น โดยผู้ให้หลักประกันไม่ต้องนำทรัพย์สินดังกล่าวมอบให้แก่ผู้รับหลักประกัน

จากข้อจำกัดดังกล่าว ผู้ให้หลักประกันไม่สามารถนำทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจมาจำนองเป็นหลักประกันได้ ส่งผลให้ปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ให้หลักประกัน โดยพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มีสาระสำคัญที่กล่าวถึงสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ให้หลักประกันตราทรัพย์สินไว้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับหลักประกัน เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้รับหลักประกัน

ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สามารถนำมาเป็นหลักประกันได้ ตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดประเภทของทรัพย์สินไว้ 6 กลุ่ม ดังนี้

- (1) กิจการ ได้แก่ ทรัพย์สินทั้งหลายที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ และสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนั้น เช่น ที่ดิน อาคาร รถยนต์ รถบรรทุก อุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น
- (2) สิทธิเรียกร้อง ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ ไม่ว่าจะได้รับชำระหนี้เป็นเงินหรือได้รับชำระหนี้เป็นทรัพย์สินอย่างอื่น และสิทธิอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงสิทธิที่มีตราสาร
- (3) สงัหาริมทรัพย์ที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่น เครื่องจักร สินค้าคงคลัง หรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า
- (4) อสังหาริมทรัพย์ในกรณีให้ผู้ให้หลักประกันประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยตรง ได้แก่ ที่ดิน อาคารสถานที่ เช่น ผู้ประกอบกิจการหมู่บ้านจัดสรร หรือจัดสรรที่ดินเปล่าสามารถนาที่ดินหรืออาคารสถานที่มาเป็นหลักประกันได้
- (5) ทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า เป็นต้น
- (6) ทรัพย์สินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นกรณีที่กฎหมายเปิดช่องให้หากในอนาคต มีทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอื่น ๆ อีกที่กฎหมายยังไม่ได้บัญญัติครอบคลุมเอาไว้ ก็สามารถกำหนดเพิ่ม โดยกฎกระทรวงได้

8) กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกันทางธุรกิจ ตามมาตรา 8 (กำหนดให้ไม่ยึดต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ)

กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน พ.ศ. 2561 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง และมาตรา 8 (6) แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 กำหนดให้ไม่ยึดต้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันได้ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้ไม่ยึดต้นเป็นทรัพย์สินที่นำมาใช้เป็นหลักประกันได้ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักประกันทางธุรกิจ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการให้หลักประกันทางธุรกิจมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่การประกอบธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศ และโดยที่มาตรา 8 (6) แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 บัญญัติให้ทรัพย์สินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเป็นหลักประกันได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

จากข้อมูลข้างต้นปัจจุบันที่ดินในประเทศไทยสามารถจำแนกโดยใช้กฎหมายเป็นฐานได้ 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินของรัฐ และที่ดินกรรมสิทธิและสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องที่ดิน จำนวน 17 ฉบับและมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในระดับกระทรวง 8 กระทรวง และระดับกรม จำนวน 18 กรม และรัฐวิสาหกิจ 3 แห่ง โดยกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง

กับไม้เศรษฐกิจ มีจำนวน 9 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484, พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2558, พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507, พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518, พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 และ กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกันทางธุรกิจ ตามมาตรา 8 (กำหนดให้ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล

เนื่องจาก การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) เป็นกลไกที่มีที่มาจากความพยายามป้องกันปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมของโลก ทั้ง อากาศ ดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการลดลงของพื้นที่ป่า ดังนั้นข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินที่สามารถนำมาขอการรับรองป่าไม้จึงต้องเป็นที่ดินที่ถูกกฎหมาย กล่าวคือ ไม่ใช่ที่ดินที่เกิดจากการบุกรุกป่าของรัฐ หรือมีการครอบครองที่ดินป่าไม้ของรัฐโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามกฎหมายซึ่งมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้นั้นประกอบด้วย 10 หลักการ (Principles) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บ่ง (Indicators) ตามลำดับ ครอบคลุมหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม (เวอร์ชัน 5 Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) โดยมีหลักการแรกที่สำคัญคือ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย เกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการ กำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.) ซึ่งจากการรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2561 ขวัญชัย และคณะ (2563ก) พบว่า ใน หลักการที่ 1 พบจำนวน Major CARs และ Minor CARs จำนวนมาก นอกจากนี้ ในหลักการที่ 6 เกณฑ์ที่ 6.10 ยังบัญญัติไว้ว่า FSC จะไม่ให้การรับรองสวนไม้เศรษฐกิจที่อยู่ในที่ดินที่มีการเปลี่ยนพื้นที่ป่าธรรมชาติมา เป็นสวนไม้เศรษฐกิจหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เว้นแต่มีหลักฐานยืนยันอย่างชัดเจนและเพียงพอว่าผู้ ขอการรับรองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนพื้นที่ป่าดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือ ต้องแสดงหลักฐานที่ ชัดเจน เพียงพอ และมีความน่าเชื่อถือถึงการคุ้มครองประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ในระยะยาวในพื้นที่ที่ขอการ รับรองและต้องมีจำนวนไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดที่ขอการรับรอง จากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่า นโยบายแก้ปัญหากรณีสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยบางส่วนไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการ รับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล ซึ่งควรมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน

ประเทศไทยมีสถานภาพที่ดินตามกฎหมายที่จำแนกได้หลายประเภท เช่น ที่ดินตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน (กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง) เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3, น.ส.3 ก)

หลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) เป็นต้น พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เช่น เขตการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ออกโดย สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม เขตนิคมสร้างตนเอง (น.ค.) ออกโดย กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ที่ราชพัสดุ ออกโดย กรมธนารักษ์ สิทธิทำกิน (ส.ท.ก.) ออกโดย กรมป่าไม้ รวมถึงที่ดินอื่นๆ ที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐให้ใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด (ขวัญชัย และคณะ, 2563) นอกจากนี้ พื้นที่สวนไม้เศรษฐกิจบางแห่งอยู่บนที่ดินป่าไม้ของรัฐแต่ได้รับการผ่อนปรนตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เป็นต้น (กรมป่าไม้, 2561) อีกทั้ง ยังมีที่ดินที่รัฐได้อนุญาตตามกฎหมายที่ได้ปรับปรุงใหม่อีกหลายฉบับ เช่น ที่ดินตามมาตรา 64 พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 121 พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 13/16/20 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นต้น (พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562, 2562; พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562, 2562)

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองป่าไม้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง จะทำให้ทราบสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

2.4 การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบาย

2.4.1 ความหมายของนโยบาย

ความหมายของคำว่านโยบาย (Policy) มีหลากหลายทัศนะดังเช่น

สุรชัย (2552) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง แนวทางกว้างๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งในความหมายนี้จะไม่แยกแยะว่าจะเป็นนโยบายของเอกชนหรือของรัฐ ก็เป็นแนวทางกว้างๆ ในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น

ประชุม (2547) กล่าวว่า นโยบายเป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารในลักษณะแสดงให้เห็นถึงวิถีทาง และผลแห่งการดำเนินงาน นโยบายที่ดียอมให้การตัดสินใจถูกต้องและติดตามไปด้วย นโยบายที่ดียอมทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดย

- 1) ช่วยสนับสนุนให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง
- 2) เป็นการควบคุมขั้นพื้นฐานของการบริหารงาน
- 3) ทำให้ความแน่นอนและการประสานงานในการปฏิบัติงาน
- 4) ช่วยลดเวลาที่ต้องใช้ในการตัดสินใจ

วิโรจน์ (2550) ได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ว่า แนวหรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติที่รัฐบาลหรือสถาบัน หรือกลุ่ม หรือบุคคล เลือกจากทางเลือกหลายๆ ทางเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ โดยปกติจะสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจในปัจจุบันเพื่อการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผลและเพื่ออนาคตที่ดีกว่า

จากความหมายของคำว่านโยบาย สามารถสรุปว่า นโยบายเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย ในการพัฒนาองค์กรและนำมาเป็นกรอบแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2559) ได้ให้นิยามของนโยบาย คือ หลักการ แผนการหรือแนวทางของการปฏิบัติหรือการตัดสินใจขั้นต้นอย่างกว้างๆ จากข้อมูลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการจัดทำนโยบายมีความสำคัญดังนี้

- 1) นโยบายช่วยให้ประหยัดเวลา กล่าวคือ นโยบายเป็นสิ่งที่คิดหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว ดังนั้นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเพียงแต่เอาข้อมูลที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นปัจจัยเพื่อประกอบการตัดสินใจ
- 2) นโยบายก่อให้เกิดการประสานงาน กล่าวคือ นโยบายเดียวกันจะช่วยให้แต่ละหน่วยงานย่อยสามารถคาดการณ์ ตัดสินใจและปฏิบัติงานด้วยความถูกต้องยิ่งขึ้น
- 3) นโยบายช่วยให้องค์กรเกิดความมั่นคง เพราะสมาชิกในองค์กรจะเข้าใจทิศทางและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน
- 4) นโยบายที่ชัดเจนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารแต่ละระดับและแต่ละบุคคลกล้าที่จะตัดสินใจ เพราะสมาชิกในองค์กรทุกคนทราบถึงขอบเขตของความรับผิดชอบที่ตนเองสามารถตัดสินใจได้
- 5) นโยบายจะทำหน้าที่เป็นโครงร่างที่จะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารระดับต้น และจะเป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงสามารถมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับผู้บริหารระดับต้นได้
- 6) นโยบายที่ชัดเจนจะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปโดยถูกต้อง ยุติธรรม และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

ซึ่งขั้นตอนในกระบวนการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2559)

- ขั้นที่ 1 การค้นหาและรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 2 การรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย
- ขั้นที่ 3 ดำเนินงานการกำหนดนโยบาย
- ขั้นที่ 4 การกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม
- ขั้นที่ 5 การนำเอานโยบายไปประยุกต์ปฏิบัติ
- ขั้นที่ 6 การประเมินผลของนโยบาย

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบาย

2.4.2 ความสำคัญของนโยบาย

ประชุม (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนโยบายไว้ดังนี้

- 1) นโยบายจะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าทำอะไร ทำอย่างไรและใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง นโยบายจะช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานอย่างมีความมั่นใจ
- 2) นโยบายจะช่วยให้บุคลากรทุกระดับชั้นในองค์กรหรือหน่วยงานได้เข้าใจถึงภารกิจ ของหน่วยงานที่ตนสังกัดรวมทั้งวิธีการที่จะปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จอีกทั้งช่วยให้การ ประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้อย่างยิ่งขึ้น
- 3) นโยบายก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารงาน
- 4) นโยบายที่ดีจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไป อย่างถูกต้องมีเหตุผลและมีความยุติธรรม
- 5) นโยบายจะช่วยให้เกิดพัฒนาการทางการบริหารประหยัดเวลาองค์กรเกิดความมั่นคงเป็นโครงร่างที่จะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารด้วยความถูกต้องยุติธรรมและความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

2.4.3 องค์ประกอบของนโยบาย

วิโรจน์ (2550) ได้มีการกำหนดองค์ประกอบของนโยบายไว้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) เป้าหมาย (End) คือ สิ่งที่ยกกล่าวให้ทราบว่าสังคมหรือองค์การต้องการให้เกิด อะไรขึ้นในอนาคต
- 2) แนวทาง (Means) วิธีการหลักหรือวิธีการสำคัญที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมาย
- 3) กลไกเชิงนโยบาย (Policy mechanism) คือ สิ่งที่ต้องการใช้ในการสนับสนุนวิธีการหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

จุมพล (2547) ได้จำแนกองค์ประกอบของนโยบายที่สอดคล้องกันไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน
- 2) เป็นแนวทางการปฏิบัติงานหรือเป็นแผนลำดับขั้นตอนที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3) เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ที่ควรกระทำและสามารถเลือกมาปฏิบัติได้
- 4) เป็นกิจกรรมการตัดสินใจที่มีลำดับขั้นตอนในการจะกระทำหรืองดเว้นการกระทำ
- 5) เป็นเอกสารที่มีผลทางกฎหมายจึงต้องประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึง

ประชุม (2547) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของนโยบาย สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental factor) หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาหากไม่คำนึงถึงอาจทำให้นโยบายขาดความสมบูรณ์และไม่สามารถปฏิบัติได้เช่นปัจจัยที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้กำหนดนโยบายวิธีการหรือกระบวนการในการดำเนินนโยบายปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลและเอกสารต่างๆ

2) ปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อม (Environmental factors) หมายถึงสิ่งแวดล้อมในสังคมที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงเพราะสิ่งแวดล้อมในสังคมมีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบาย เช่น ปัจจัยทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.4.4 ตัวแบบของนโยบาย

สมบัติ (2552) ได้กล่าวถึงตัวแบบของการกำหนดนโยบายไว้ 7 รูปแบบดังนี้

1) ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite model) อำนาจการตัดสินใจนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับชนชั้นปกครองหรือผู้นำ หลักการคือ ชนชั้นปกครองจะยึดถือความพึงพอใจหรือค่านิยมของตนเอง เป็นเกณฑ์ตัดสินใจนโยบาย ผู้ตามที่ยอมรับคำสั่งมีหน้าที่เพียงนำนโยบายที่กำหนดโดยชนชั้นนำไปสู่ประชาชนเท่านั้น ทิศทางการกำหนดนโยบายจึงมีทิศทางเป็นแนวดิ่ง จากชนชั้นปกครองสู่ประชาชน

2) ตัวแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group equilibrium model) ยึดถือความสมดุลและการตัดสินใจระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเกิดจากการประนีประนอมและการเจรจา โดยการเปลี่ยนแปลงอิทธิพลของกลุ่มจะมีผลต่อนโยบายสาธารณะ นโยบายจะถูกเปลี่ยนทิศทางไปยังกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือเสียงที่มากกว่า ส่วนกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือเสียงที่น้อยกว่าก็จะเป็นฝ่ายสูญเสียผลประโยชน์

3) ตัวแบบเชิงระบบ (System model) ยึดตามหลักปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยนำออก (Output) โดยสิ่งที่นำเข้ามาคือ ปัญหา ความต้องการ ข้อเรียกร้องของประชาชนที่มีต่อระบบ และสิ่งที่นำออกไปคือ นโยบายสาธารณะที่ผ่านกระบวนการการตัดสินใจแล้ว สุดท้ายผลจากนโยบายจะถูกสะท้อนกลับเข้ามาในระบบอีก โดยจะมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงบางสิ่ง เพื่อให้ระบบเกิดความสมดุล

4) ตัวแบบสถาบัน (Institutional model) กำหนดนโยบายสาธารณะโดยสถาบัน ทุกสถาบันต่างมีกรอบการปฏิบัติ ระเบียบ แบบแผน และขั้นตอนต่างๆ ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนแล้ว เมื่อนโยบายผ่านขั้นตอนตามระเบียบแล้ว จะมีผลบังคับใช้ หากไม่ปฏิบัติตามอาจมีโทษตามกฎหมาย

5) ตัวแบบกระบวนการ (Process model) ยึดถือแนวทางการจำแนกรูปแบบของกิจกรรมหรือกระบวนการ เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไปสู่การพัฒนาข้อเสนอหรือทางเลือกนโยบาย ซึ่งกระบวนการจะเริ่มจากการจำแนกปัญหา การจัดทำนโยบาย การลงมติความเห็นชอบต่อนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย ถึงแม้ว่านโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ภายใต้กรอบความคิดตัวแบบกระบวนการ แต่จะมีความสำเร็จมาน้อยเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของสังคมด้วย

6) ตัวแบบหลักเหตุผล (Rational model) ยึดหลักนโยบายที่มุ่งเน้นผลประโยชน์สูงสุดทางสังคม โดยจะเลือกนโยบายที่ให้ผลตอบแทนทางสังคมมากกว่าต้นทุนที่จ่ายไป และยกเลิกหรือหลีกเลี่ยงนโยบายที่มีความเสี่ยง โดยไม่ได้เปรียบเทียบจากมูลค่าของเงินเท่านั้น ต้องคำนึงถึงมูลค่าทั้งหมดในทางสังคมทางการเมือง และทางเศรษฐกิจที่ต้องสูญเสีย สามารถคำนวณอัตราส่วนระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนของแต่ละนโยบายได้ และให้เลือกนโยบายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

7) ตัวแบบการเปลี่ยนแปลงจากเดิมบางส่วน (Incremental model) เป็นตัวแบบที่เกิดจากการผสมผสานกันโดยอาศัยจุดแข็งของแต่ละตัวแบบให้สอดคล้องกับนโยบายแต่ละลักษณะ เพื่อขยายความสามารถในการอธิบายการกำหนดนโยบายให้มีความครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4.5 การวิเคราะห์นโยบาย

1) กระบวนการวิเคราะห์นโยบาย

การจำแนกกระบวนการวิเคราะห์นโยบายตามแนวความคิดของ สมบัติ (2552) ได้จำแนกระเบียบวิธีการวิเคราะห์ที่สำคัญได้ 5 ประการดังนี้

ประการที่ 1 การกำหนดโครงสร้างของปัญหา (Problem structuring) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการจำแนกและระบุปัญหาที่ชัดเจน รวมไปถึงการทบทวนสภาพปัญหาใหม่อีกครั้งหลังจากที่นำนโยบายไปปฏิบัติและผลลัพธ์ที่ปรากฏ เพื่อเป็นการตรวจสอบ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสถานการณ์ทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติของผู้นำหรือการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไป ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

ประการที่ 2 การทำนาย (Forecasting) เป็นการทำนายสภาพแวดล้อมและผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อกำหนดทางเลือกซึ่งในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหานั้นนั้นจะต้องพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ในการทำนายจะต้องใช้ความรู้ด้านวิชาการจากสาขาต่างๆ เพื่อให้การคาดหมายมีประสิทธิผล ผลกระทบหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจยอมรับ ทางเลือกในการนำไปปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของทางเลือกและสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ ซึ่งจะต้องพิจารณาทางเลือกที่เป็นได้มากที่สุด ถ้าหากเป็นการทำนายอนาคตในระยะยาว ซึ่งโอกาสที่จะเกิดขึ้นนั้นไม่มีความแน่นอน นักวิเคราะห์จะต้องมีการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ

ประการที่ 3 การเสนอแนะ (Recommendation) เป็นการจัดลำดับทางเลือกต่างๆ โดยจะต้องวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง สภาพแวดล้อม และค่านิยมของผู้ตัดสินใจ หากการเสนอแนะทางเลือกไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือค่านิยมของผู้ตัดสินใจ ทางเลือกนั้นอาจไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติ การเสนอแนะนอกจากใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วยังต้องใช้ข้อมูลเชิงปทัสถานประกอบด้วย เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของผู้ตัดสินใจ และผู้ตัดสินใจมักจะตัดสินใจเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนเองเสมอ

ประการที่ 4 การกำกับนโยบาย (Monitoring) เป็นการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลของนโยบายที่ผ่านมา เพื่อนำมาปรับปรุงให้การปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และผลลัพธ์นโยบาย

ประการที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยมของแนวทางปฏิบัติของนโยบายในอดีตหรือในอนาคต ซึ่งการประเมินสามารถทำได้ทั้งก่อนและหลังการนำไปปฏิบัติเพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของทางเลือก โดยการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียที่ประมาณการไว้ในทางเลือกแต่ละทางกับผลลัพธ์นโยบายที่เกิดขึ้นภายหลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบายจะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงหลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ และสามารถบอกได้ว่าทางเลือกแต่ละทางนั้นมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

2) เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย

การวิเคราะห์นโยบายตามกระบวนการขั้นตอนของ ทศพร (2551) ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการออกเป็น 5 ขั้นตอน และมีเทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปัจจัยนำเข้าของนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญ คือการก่อตัวของนโยบายซึ่งเป็นการสร้างประเด็นปัญหา หรือการทำให้ปัญหาได้รับความสนใจจากผู้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องและถูกบรรจุเข้าสู่วาระเพื่อทำการตัดสินใจ โดยเทคนิควิธีการที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อช่วยในการค้นหา เพื่อสร้างประเด็นปัญหาเป็นได้ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เช่น การสำรวจทัศนคติ (Opinion surveys) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติต่างๆ (Statistical data) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การพยากรณ์ (Forecasting) การประมวลผล (Evaluation) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ทางเลือกของนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบาย เป็นการนำเอาประเด็นปัญหาเข้าสู่การพิจารณา กลั่นกรอง และจำกัดวง ทำการคาดคะเนผลได้ผลเสียต่างๆ ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ พร้อมจัดลำดับความสำคัญ และทำการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดออกมา โดยเทคนิคที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อช่วยในการกำหนดนโยบายนั้นแบ่งออกได้ดังนี้

- เทคนิคที่ช่วยในการกลั่นกรองและจำกัดประเด็นปัญหา ได้แก่ เมตริกซ์เกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญ (Priority matrix) และรูปแบบการตัดสินใจแบบกิ่งก้านสาขา (Decision trees) เป็นต้น

- เทคนิคเกี่ยวกับการพยากรณ์การคาดคะเนต่างๆ ได้แก่ วิธีเศรษฐมิติ (Econometric Methods) และวิเคราะห์อนุกรมเวลา (Time-series analysis) หรือวิธีเชิงคุณภาพและเทคโนโลยี (Qualitative & technological methods) เช่น วิธีเดลฟี (Delphi) การคาดการณ์แนวโน้ม (Trend extrapolation) แบบระบบพลวัต (System dynamics) แบบ Cross-impact analysis เป็นต้น และวิธีการเชิงลงความเห็น (Judgemental methods) เช่น การระดมสมอง (Brainstorming)

- เทคนิควิธีการวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ นั้น ประกอบไป ด้วยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เช่น การโปรแกรมแบบเส้นตรงและที่มีข้อเส้น เมตริกซ์การตอบแทน (Pay-off matrix) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) ทฤษฎีการรอคอย (Queuing theory) และตัวแบบสินค้าคงคลัง (Inventory models) เป็นต้น และแบบเศรษฐศาสตร์-การเงิน-การงบประมาณ เช่น การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity analysis) การงบประมาณแบบแผนงาน (Planning Programming Budgeting หรือ PPB) และการงบประมาณแบบฐานศูนย์ (Zero-Base Budgeting หรือ ZBB) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ผลผลิตของนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการนำเอานโยบายที่ได้กำหนดขึ้นมาแล้วไปดำเนินการโดยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยเทคนิควิธีที่จะสามารถนำมาประยุกต์เพื่อช่วยในการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สามารถแบ่งได้ดังนี้

- เทคนิควิธีเกี่ยวกับการบริหาร เช่น การบริหารโดย ยึดวัตถุประสงค์ (Management By Objective: MBO) Program Evaluation and Review Technique: PERT และ Critical Path Method: CPM เป็นต้น

- เทคนิควิธีเกี่ยวกับพฤติกรรม เช่น การพัฒนาองค์การ (Organizational Development หรือ OD) และการสร้างกลุ่มควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle: QCC) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ผลลัพธ์ของนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญคือ การประเมินผลนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงหลังมีการออกนโยบายและการนำเอานโยบายไปปฏิบัติแล้ว โดยเทคนิควิธีที่จะสามารถถูกนำมาประยุกต์เพื่อช่วยในการประเมิน ผลนโยบายสาธารณะนี้คือเทคนิคการวิจัยประเมินผล (Evaluation research) รูปแบบต่าง ๆ เช่น การวิจัยทดลอง (Experimentation) การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimentation) และ การวิจัยที่ไม่ใช่การทดลอง (Non-experimentation) นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการประเมินผลในเชิงต้นทุนผลประโยชน์ (Retrospective cost-benefit analysis) และการประเมินผลในเชิงคุณภาพ (Qualitative evaluation) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 ปัจจัยป้อนกลับของนโยบาย ขั้นตอนที่สำคัญของส่วนนี้คือ การทดแทนหรือการยุตินโยบาย ซึ่งจะอาศัยข้อมูลจากการประเมินผลนโยบาย เทคนิคที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยุตินโยบาย ได้แก่ การออกแบบโครงสร้างองค์กรใหม่ (Reorganization) และเทคนิคการประมาณงบประมาณแบบฐานศูนย์ เป็นต้น

2.4.6 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์ภาพรวมของสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมีความสำคัญต่อการประเมินผลงานในการดำเนินงาน การเปรียบเทียบการทำงานในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบกับทางเลือกในการดำเนินงาน และการระบุความสำคัญของการเปลี่ยนจุดแข็งและจุดอ่อนเป็นข้อได้เปรียบทางเลือกในการดำเนินงานอันนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ในการดำเนินงาน โดยเน้นว่ากลยุทธ์ที่สร้างขึ้นจะต้องก่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านต่างๆ สามารถแบ่งได้ ดังนี้ (นันทิยา และณรงค์, 2545)

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหรือปัจจัยภายใน คือ การตรวจสอบความสามารถและความพร้อมของการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ภายในองค์กร เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) เป็นจุดได้เปรียบของการดำเนินงาน เป็นสิ่งที่มีอยู่หรือสามารถทำได้ดีเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถขององค์กร ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความได้เปรียบในการดำเนินงาน และจุดอ่อน (Weaknesses) ในการดำเนินงาน เป็นจุดเสียเปรียบของการดำเนินงาน เป็นปัจจัยที่องค์กรขาดรวมถึงการขาดหายไปของส่วนที่ควรเป็นจุดแข็งก็เป็นการแสดงจุดอ่อนที่เกิดขึ้นขององค์กร

2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหรือปัจจัยภายนอก คือ การประเมินสภาพแวดล้อม ในการดำเนินงานที่ไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงต้องพยายามทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสภาพแวดล้อม ดังกล่าว โดยมีลักษณะที่เป็นโอกาส (Opportunities) คือความเป็นไปได้ของการดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่สามารถแสดงให้เห็นถึงโอกาสใหม่ๆ ในการดำเนินงานขององค์กร และอุปสรรค (Threats) ที่ทำให้สูญเสียโอกาสในการดำเนินงาน เป็นการเปลี่ยนแปลงไปของสภาวะแวดล้อมภายนอกที่ก่อให้เกิดอุปสรรค ซึ่งเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ภายในองค์กร

การวิเคราะห์ SWOT เป็นเทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในขององค์กรเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อธิบายได้ดังนี้ (เกษม, 2555)

จุดแข็ง (S-Strengths) คือ ปัจจัยภายในที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร

จุดอ่อน (W-Weaknesses) คือ ปัจจัยภายในที่ไม่เป็นผลดี ไม่มีประโยชน์ต่อองค์กร

โอกาส (O-Opportunities) คือ ปัจจัยที่ภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กร

อุปสรรค (T-Threats) คือ ปัจจัยภายนอกที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กร

การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในจะทำให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสและหลีกเลี่ยงจากข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ โดยที่องค์กรจะต้องสามารถระบุปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดแข็งได้ เนื่องจากจุดแข็งจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT จะเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้มาช่วยในการจัดสรรทรัพยากรภายใต้ความสามารถที่มีอยู่ขององค์กร (นันทิยา และณรงค์, 2545)

การวิเคราะห์ SWOT เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ในส่วนของการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (Environmental analysis) โดยที่สามารถนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายขององค์กร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจขององค์กร โดยการวิเคราะห์ SWOT เป็นการมองความเป็นไปได้ในอนาคตขององค์กร ภายใต้ความไม่แน่นอนในการ

ดำเนินงาน โดยจะเป็นการมองภาพขององค์กรทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยมีมุมมองทั้งจากภายในองค์กร และจากภายนอกองค์กร ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างจุดแข็งให้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ต้องจัดการกับจุดอ่อนขององค์กร ให้ลดลงไปพร้อมกันด้วย รวมทั้งยังต้องสามารถฉกฉวย โอกาส และพยายามลดอุปสรรคอันเป็นอุปสรรคที่มี ต่อองค์กร เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ขององค์กรให้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ SWOT ได้ อย่างไม่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น และสม่ำเสมอในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ SWOT จะทำให้ทราบปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร จุด แข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนของ องค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็น สถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็น สถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT จะใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม (กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป)

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุจุด แข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร และการแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และ สามารถกำหนดกลยุทธ์เพื่อเอาชนะอุปสรรคและลดจุดอ่อนขององค์กร (นันทยา และณรงค์, 2545) โดยมี ขั้นตอนดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์ และพิจารณา ทรัพยากรและความสามารถขององค์กร เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน โดยครอบคลุมข้อมูล ดังนี้ โครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน ค่านิยม และทรัพยากร

2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก โดยการพิจารณาโอกาสและอุปสรรคทางการ ดำเนินงานขององค์กรที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งใน และระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร สภาพแวดล้อมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทาง เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมทางสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้บ่ง (Indicators) โดยมีหลักการ เกณฑ์ และตัวชี้บ่ง ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการ รวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่ง (Indicator) จำนวน 3 ข้อ และ หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ 6.10 บัญญัติไว้ว่า หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น ก) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่า องค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่งจำนวน 2 ข้อ

2) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยทั้งที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองของประชาชน และที่ดินรัฐ ที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ

3) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ โดยการประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis บางส่วนในการวิเคราะห์สภาพปัญหาบนพื้นฐานของ CARs เพื่อประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบาย และสำรวจข้อมูลในพื้นที่จริงในบางกรณีที่มีข้อมูลไม่ชัดเจนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุ เช่น ที่ดินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐให้สร้างสวนไม้เศรษฐกิจในเขตป่าสงวนแห่งชาติขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และ ที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐแต่ประชาชนมีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์บุคคลบางท่านที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจจำนวน 3 กลุ่ม 16 คน ได้แก่ 1) ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด จำนวน 2 คน โดยทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 2) ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ) จำนวน 2 คน โดยทำการสัมภาษณ์เมื่อ

วันที่ 6 สิงหาคม 2564 และ 3) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง และที่ดินทั้งที่ที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้ใช้ประโยชน์จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน จำนวน 1 คน โดยทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2564, กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา จำนวน 10 คน โดยทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่เอน จ.เชียงใหม่ จำนวน 1 คน โดยทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564 โดยมีกรอบการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 4 และภาพการสัมภาษณ์ดังกล่าวที่ 2-6

ตารางที่ 4 กรอบการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้

หลักการ*	เกณฑ์*	ตัวชี้บอก*	กรอบคำถาม
หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย องค์กรต้องเคารพกฎหมายรวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีการบังคับใช้ และสนธิสัญญาอนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ให้สัตยาบัน	เกณฑ์ที่ 1.2: องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน	ตัวชี้บอกที่ 1.2.1 การครอบครองตามกฎหมายเพื่อการจัดการและการใช้ทรัพยากรภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการจัดทำเป็นเอกสาร ตัวชี้บอกที่ 1.2.2 การครอบครองตามกฎหมายต้องได้รับเอกสารจากผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ตัวชี้บอกที่ 1.2.3 ขอบเขตของหน่วยการจัดการทั้งหมดภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการทำเครื่องหมายหรือจัดทำ	1) มีเอกสารแสดงสิทธิการครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายอะไรบ้าง? ออกให้โดยหน่วยงานใด? (ครอบครองและใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกไม้เศรษฐกิจ) 2) ขอบเขตของที่ดินที่ครอบครองและใช้ประโยชน์แสดงด้วยวิธีใด? ทั้งในเอกสารและในที่ดิน 3) ปัญหาในเชิงกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักการ*	เกณฑ์*	ตัวชี้บ่ง*	กรอบคำถาม
		เป็นเอกสารอย่างชัดเจน และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย	4) ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินเพื่อไม่ให้ผิดกฎหมายและสอดคล้องกับหลักการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้
หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม องค์กรต้องรักษา อนุรักษ์ และ/หรือฟื้นฟูการบริการทางระบบนิเวศและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของหน่วยจัดการ และต้องหลีกเลี่ยง แก้ไขหรือบรรเทา ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม	เกณฑ์ที่ 6.10: หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ ภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น ก) มีหลักฐานที่ชัดเจน และเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย	ตัวชี้บ่งที่ 6.10.1 บนพื้นฐานข้อมูลที่ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ มีความถูกต้อง ถูกรวบรวมทั้งหมดของพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 ตัวชี้บ่งที่ 6.10.2 พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ ภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น 1) มีหลักฐานที่ชัดเจน และเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ	1) ที่ดินที่ครอบครอง และใช้ประโยชน์ มีพื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 หรือไม่ (ครอบครองและใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกไม้เศรษฐกิจ) 2) มีหลักฐานยืนยันว่ามีหรือไม่มี การครอบครองและใช้ประโยชน์มีพื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ หลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 หรือไม่ ถ้ามีขอทราบรายละเอียดหลักฐาน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หลักการ*	เกณฑ์*	ตัวชี้บ่ง*	กรอบคำถาม
		2) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย 3) พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ ภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 มีขนาดน้อยกว่าร้อยละ 5 ของพื้นที่หน่วยจัดการทั้งหมด	3) กรณีมีการครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการเปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ หลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 นั้น - เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนสภาพฯ เอง โดยตรง? หรือไม่อย่างไร? - มีประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ - เหตุผลและวิธีการในการเปลี่ยนสภาพฯ 4) ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับประเด็นที่ดินที่ครอบครองและใช้ประโยชน์มีพื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติ หลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537

หมายเหตุ * แปลจาก FSC (2015, 2018b)

4) วิเคราะห์เจตนาารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

5) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC

6) วิเคราะห์และจำแนกสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC เช่น อาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทที่ดินที่มีความเป็นไปได้สูงในการนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ และ 2) ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำในการนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้

7) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์มาพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยมีประเด็นเชิงนโยบาย เช่น

- พื้นที่เป้าหมายทางนโยบายสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลของ FSC บนพื้นฐานการจำแนกตามสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน เช่น ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3, น.ส.3ก) หลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) เป็นต้น ที่ดินของรัฐที่ได้รับอนุญาตจากรัฐ โดยแสดงรายละเอียดตามชนิดของเอกสารที่ดินเขตการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เขตนิคมสร้างตนเอง (น.ค.) เป็นต้น

- ข้อเสนอแนะในภาพรวมของการปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับที่ดินในประเทศไทยเพื่อรองรับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลของ FSC เป็นต้น

3.2 ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับแผนการดำเนินการที่ตั้งไว้ (Gantt Chart)

กิจกรรม	เดือน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้บ่ง (Indicators)	←-----→												
2. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยทั้งที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของประชาชนและที่ดินรัฐ ที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ	←-----→												
3. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ และสำรวจข้อมูลในพื้นที่จริงในบางกรณีที่มีข้อมูลไม่ชัดเจนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุ เช่น ที่ดินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐให้สร้างสวนไม้เศรษฐกิจในเขตป่าสงวนแห่งชาติขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และ ที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐแต่ประชาชนมีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งได้สัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลบางท่านที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจจำนวน 3 กลุ่ม 16 คน ได้แก่	←-----→												

กิจกรรม	เดือน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1) ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ) จำนวน 2 คน และ 3) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง และที่ดินทั้งที่ที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้ใช้ประโยชน์ จำนวน 12 คน													
4. การส่งรายงานการศึกษาเบื้องต้น (2 เดือน)		●											
5. วิเคราะห์เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน						←-----→	←-----→						
6. การส่งรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย (6 เดือน)						●							
7. วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC								←-----→	←-----→				
8. วิเคราะห์และจำแนกสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC เช่น อาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทที่ดินที่มีความเป็นไปได้สูงในการนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ และ 2) ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำในการนำไปขอการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้								←-----→	←-----→				
9. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์มาพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย											←-----→	←-----→	

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรอง มาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับ สากล												
10. การส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (11 เดือน)											●	
11. การส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (12 เดือน)												●

หมายเหตุ : ให้ระบุเดือนที่เริ่มดำเนินการวิจัยตามสัญญาฯ รับทุน

←-----→ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่วางแผนไว้ว่าจะทำตามข้อเสนอโครงการ

↔ หมายถึง งานหรือกิจกรรมที่ได้ทำแล้ว

บทที่ 4

ผลการวิจัย อภิปรายและการวิจารณ์ผล

จากการดำเนินงานตามแผนงานวิจัยของโครงการได้ผลการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บอก (Indicators)

มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการ (Principle) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บอก (Indicator) (Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) โดยมีหลักการ, เกณฑ์ และตัวชี้บอก ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ ได้แก่ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บอก (Indicator) จำนวน 3 ข้อ และ หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ 6.10 ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บอกจำนวน 2 ข้อ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 หลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บอ (Indicators) ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้

หลักการ*	เกณฑ์*	ตัวชี้บอ*
หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย องค์กรต้องเคารพกฎหมายรวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีการบังคับใช้ และสนธิสัญญาอนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้ให้สัตยาบัน	เกณฑ์ที่ 1.2: องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน	ตัวชี้บอที่ 1.2.1 การครอบครองตามกฎหมายเพื่อการจัดการและการใช้ทรัพยากรภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการจัดทำเป็นเอกสาร ตัวชี้บอที่ 1.2.2 การครอบครองตามกฎหมายต้องได้รับเอกสารจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ตัวชี้บอที่ 1.2.3 ขอบเขตของหน่วยการจัดการทั้งหมดภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการทำเครื่องหมายหรือจัดทำเป็นเอกสารอย่างชัดเจน และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย
หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม องค์กรต้องรักษา อนุรักษ์ และ/หรือฟื้นฟูการบริการทางระบบนิเวศและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของหน่วยจัดการ และต้องหลีกเลี่ยง แก่ไขหรือบรรเทา ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม	เกณฑ์ที่ 6.10: หน่วยจัดการที่ปลูกสร้างสวนป่าบนพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น ก) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการ	ตัวชี้บอที่ 6.10.1 บนพื้นฐานข้อมูลที่ดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ มีความถูกต้อง ถูกรวบรวมทั้งหมดของพื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 ตัวชี้บอที่ 6.10.2 พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หลักการ*	เกณฑ์*	ตัวชี้บอก*
	เปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ ข) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย	พื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 จะไม่สามารถขอรับการรับรองได้ ยกเว้น 1) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ 2) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย 3) พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นที่ป่าธรรมชาติภายหลังจากเดือนพฤศจิกายน 2537 มีขนาดน้อยกว่าร้อยละ 5 ของพื้นที่หน่วยจัดการทั้งหมด

หมายเหตุ *แปลจาก FSC (2015, 2018b)

2) การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยทั้งที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของประชาชน และที่ดินรัฐ ที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ

2.1) สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย

ที่ดินในประเทศไทยสามารถจำแนกโดยใช้กฎหมายเป็นฐานได้ 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินของรัฐ และที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยสรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map), 2559)

2.1.1) ที่ดินของรัฐ

ที่ดินป่าไม้ของรัฐตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา 4 ว่า “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินนั้น และคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map) (2559) ได้รายงาน ว่า ที่ดินของรัฐ หมายถึง ที่ดินที่รัฐเป็นเจ้าของ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและบริหารจัดการโดยหน่วยงานรัฐ ซึ่งการบริหารจัดการจะมีกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานเป็นการเฉพาะในการดูแลรักษา ได้แก่

(1) ที่ดินป่าไม้ มีหน่วยงานรับผิดชอบและมีอำนาจดูแล เช่น กรมป่าไม้ มีอำนาจดูแลพื้นที่ป่า ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ดูแลอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นต้น

(2) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) มีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

(3) ที่ดินนิคมสร้างตนเอง มีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

(4) ที่ดินนิคมสหกรณ์ มีกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511

(5) ที่ดินราชพัสดุ มีกรมธนารักษ์เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลแทนกระทรวงการคลัง ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

(6) ที่ดินทางหลวง มีกรมทางหลวงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535

(7) ที่ดินแม่น้ำ มีกรมเจ้าท่าเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546

(8) ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งหมายรวมถึงที่ดินสาธารณประโยชน์และที่ดินรกร้างว่างเปล่า มีกรมการปกครองร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจดูแล ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

หากวิเคราะห์และจำแนกหน่วยงานที่กำกับดูแลที่ดินรัฐตามกฎหมายแล้วสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) กรมป่าไม้ กำกับดูแลพื้นที่ป่าไม้ต่างๆ เช่น ป่าตามมาตรา 4 (1) แห่ง พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (ค.ศ. 1941) ป่าสงวนแห่งชาติ ตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) สวนป่าตาม พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) เป็นต้น

(2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำกับดูแลพื้นที่ป่าไม้ต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) เป็นต้น

(3) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กำกับดูแลพื้นที่ป่าไม้ เช่น ป่าชายเลน ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

(4) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กำกับดูแลที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ตาม พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975)

(5) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กำกับดูแลที่ดินนิคมสร้างตนเอง ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 (ค.ศ. 1968)

(6) กรมส่งเสริมสหกรณ์ กำกับดูแลที่ดินนิคมสหกรณ์ ตาม พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 (ค.ศ. 1968)

(7) กรมธนารักษ์ กำกับดูแลที่ดินราชพัสดุ ตาม พ.ร.บ. ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975)

(8) กรมพัฒนาที่ดิน กำกับดูแลที่ดินที่เรียกว่า ป่าไม้ถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 (ค.ศ. 1961)

(9) กรมที่ดิน กำกับดูแลที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่ดินที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.)

(10) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นรัฐวิสาหกิจที่กำกับดูแลสวนป่าเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมและการใช้ประโยชน์ไม้ และหมู่บ้านป่าไม้

(11) หน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมเจ้าท่า กำกับดูแลที่ดินแม่น้ำ ตาม พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) กรมทางหลวง กำกับดูแลที่ดินทางหลวง ตาม พ.ร.บ. ทางหลวง พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) เป็นต้น

2.1.2) ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง

ประมวลกฎหมายที่ดินได้จำแนกสิทธิในที่ดินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง สามารถสรุปได้ดังนี้ (วนิดา, 2552)

- (1) ที่ดินกรรมสิทธิ์ ได้แก่
  - (1.1) โฉนดที่ดิน
  - (1.2) โฉนดแผนที่
  - (1.3) โฉนดตราจอง
  - (1.4) ตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว”
- (2) ที่ดินสิทธิครอบครอง ได้แก่
  - (2.1) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ ได้แก่
    - แบบ น.ส.3
    - แบบ น.ส.3ก., น.ส.3ข.
    - แบบหมายเลข 3 (ออกหลัง 1 ธันวาคม 2497)
  - (2.2) ใบจอง (น.ส.2, น.ส.2ก.)
  - (2.3) หลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1)
  - (2.4) ใบเหยียบย่ำ
  - (2.5) ตราจอง
  - (2.6) ใบไต่สวน

ซึ่งสามารถสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในประเทศไทยได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน
1. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
2. ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497
3. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
4. พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
5. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517
6. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
7. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
8. พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
9. พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524
10. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
11. พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
12. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547
13. พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551
14. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562
15. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562
16. พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562
17. พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ที่มา: ปรับปรุงข้อมูลจากเอกสาร คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรา ส่วน1:4000 (One map), 2559)

2.2) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางกฎหมายของที่ดินในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจจำนวน 3 กลุ่ม 16 คน ได้แก่ 1) ผู้แทนสหกรณ์สวนป่า ภาคเอกชน จำกัด จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ) จำนวน 2 คน และ 3) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง และที่ดินทั้งที่ที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีให้ใช้ประโยชน์ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน จำนวน 1 คน, กลุ่มเกษตรกร

ทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา จำนวน 10 คน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ จำนวน 1 คน (ภาคผนวกที่ 1) ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการรับรองป่าไม้ ดังนี้

2.2.1) ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- (1) ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน (กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง) ได้แก่
  - (1.1) ที่ดินกรรมสิทธิ์ ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว”
  - (1.2) ที่ดินสิทธิครอบครอง ได้แก่ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (แบบ น.ส.3 แบบ น.ส.3ก. แบบ น.ส.3ข. และแบบหมายเลข 3 (ออกหลัง 1 ธันวาคม 2497)) ใบจอง (น.ส.2, น.ส.2ก.) หลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) ใบเหี้ยบย่ำ ตราจอง และ ใบไต่สวน
- (2) ที่ดินรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่
  - (2.1) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 โดยกรมป่าไม้
  - (2.2) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยกรมป่าไม้
  - (2.3) ที่ดินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 โดยกรมป่าไม้ ซึ่งต้องเป็นที่ดินประเภทหนึ่งประเภทใด ดังต่อไปนี้ (1) ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน (2) ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจขอรับโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว (3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐาน การอนุญาต การเช่า เช่าซื้อ การโอน หรือการตกทอดทางมรดก (4) ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลทำประโยชน์ และอยู่อาศัย หรือปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม (5) ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า (6) ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
  - (2.4) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(2.5) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินนิคมสร้างตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

(2.6) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินนิคมสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

(2.7) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินราชพัสดุ ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 โดยกรมธนารักษ์

(2.8) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 โดยกรมการปกครอง ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2.2.2) ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

(1) ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ ได้แก่ ที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เนื่องจากบทบัญญัติของมาตรฐาน FSC หลักการที่ 6 (คุณค่าและผลกระทบสิ่งแวดล้อม) ให้ความสำคัญกับพื้นที่อนุรักษ์สูงและต้องไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมุ่งเน้นการคุ้มครองรักษาระบบนิเวศอย่างเข้มงวด อย่่างไรก็ตาม โดยข้อเท็จจริงแล้วมีราษฎรใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตราว 4.7 ล้านไร่ ซึ่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาที่ดิน (มาตรา 64) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาที่ดิน (มาตรา 121) โดยต้องรอความชัดเจนถึงเงื่อนไขหรือระเบียบในการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าอนุรักษ์ของอนุบัญญัติภายใต้กฎหมายดังกล่าวต่อไป

(2) ที่ดินในเขตป่าชายเลนอนุรักษ์ ตามมาตรา 18 ของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมุ่งเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ดังนั้นจึงขัดแย้งกับแนวทางการปลูกป่าชายเลนเพื่อเศรษฐกิจ

(3) ที่ดินที่มีเฉพาะเอกสารภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.) ซึ่งไม่ใช่เอกสารแสดงการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินรัฐ และหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าวไม่ใช่หน่วยงานที่มีอำนาจโดยตรงในการอนุญาตให้ราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐ

(4) ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะอื่นๆ เช่น ที่ดินทางหลวง ที่มีกรมทางหลวงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ที่ดินบริเวณแม่น้ำ ที่มีกรมเจ้าท่าเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 ที่ดินป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นต้น

2.2.3) การวิเคราะห์ปัญหาสถานภาพที่ดินตามกฎหมายที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

โดยเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ทั้งจากงานวิจัยที่ผ่านมาและการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจจำนวน 3 กลุ่ม 16 คน ได้แก่ 1) ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ) จำนวน 2 คน และ 3) ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง และที่ดินทั้งที่ที่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรี ให้ใช้ประโยชน์ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน จำนวน 1 คน, กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองกวาง อ.นาทวี จ.สงขลา จำนวน 10 คน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ จำนวน 1 คน ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการรับรองป่าไม้ สรุปได้ดังนี้

(1) งานวิจัยของ ขวัญชัย และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินชุมชนไม่มีค่าจำนวน 10 ชุมชน ที่มีที่ตั้งกระจายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ชุมชนไม่มีค่าบ้านดอนศาลเจ้า จ.สุพรรณบุรี และชุมชนไม่มีค่าบ้านสามัคคีธรรม จ.กาญจนบุรี เป็นตัวแทนของชุมชนไม่มีค่าภาคกลางและภาคตะวันตก 2) ชุมชนไม่มีค่าบ้านบนนา จ. เชียงใหม่ และชุมชนไม่มีค่าบ้านพญาแก้ว จ.น่าน เป็นตัวแทนชุมชนไม่มีค่าภาคเหนือ 3) ชุมชนไม่มีค่าบ้านท่าลี่ และชุมชนไม่มีค่าบ้านแดง จ.ขอนแก่น เป็นตัวแทนชุมชนไม่มีค่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) ชุมชนไม่มีค่าบ้านหลุมมะขาม จ.ฉะเชิงเทรา และชุมชนไม่มีค่าบ้านเนินดินแดง จ.ตราด เป็นตัวแทนชุมชนไม่มีค่าภาคตะวันออก และ 5) ชุมชนไม่มีค่าบ้านประสานมิตร จ.ชุมพร และชุมชนไม่มีค่าบ้านปลายคลองวัน จ.ระนอง เป็นตัวแทนชุมชนไม่มีค่าภาคใต้ พบว่า สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ชุมชนใช้ประโยชน์สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ที่ดินรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ และที่ดินที่ไม่มีเอกสารแสดงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินจากรัฐ โดยที่ดินส่วนใหญ่ของแต่ละชุมชนเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมาย มีเพียงชุมชนบ้านหลุมมะขาม จ.ฉะเชิงเทรา และชุมชนบ้านเนินดินแดง จ.ตราด ที่เป็นที่ดินรัฐในรูปแบบ ส.ป.ก. ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐให้ใช้ประโยชน์เกื้อบทั้งชุมชน ในขณะที่ชุมชนบ้านบนนา จ.เชียงใหม่ ชุมชนบ้านประสานมิตร จ.ชุมพร และบ้านสามัคคีธรรม จ.กาญจนบุรี มีที่ดินส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 เป็นที่ดินป่าไม้ที่ไม่มีเอกสารแสดงสิทธิในการใช้

ประโยชน์จากรัฐ ซึ่งตามบทบัญญัติของมาตรฐานของ FSC อาจไม่ยอมรับที่ดินเหล่านี้หากนำมาขอการรับรองมาตรฐานเนื่องจากขัดกับบทบัญญัติข้อ 1.2 ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สัดส่วนของที่ดินแต่ละประเภทในภาพรวมของชุมชนไม่มีค่าตัวอย่าง

ชุมชน	ที่ดิน (ไร่)	ร้อยละของประเภทของที่ดิน				ที่ดินที่ไม่มี เอกสาร สิทธิ์
		ที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิ์ ครอบครอง		ที่ดินรัฐที่ได้รับอนุญาต ให้ใช้ประโยชน์		
		โฉนด	น.ส.3	ส.ป.ก.	อื่นๆ	
ภาคเหนือ						
1. บ้านพญาแก้ว จ.น่าน	900	70.0	10.0	15.0		5.0
2. บ้านบนนา จ.เชียงใหม่	753	7.0				93.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ						
3. บ้านท่าลี่ จ.ขอนแก่น	1,000	100.0				
4. บ้านแดง จ.ขอนแก่น	3,625	100.0				
ภาคตะวันออก						
5. บ้านหลุมมะขาม จ.ฉะเชิงเทรา	7,000			100.0		
6. บ้านเนินดินแดง จ.ตราด	4,000	10.0		90.0		
ภาคกลาง						
7. บ้านดอนศาลเจ้า จ.สุพรรณบุรี	3,500	100.0				
8. บ้านสามัคคีธรรม จ.กาญจนบุรี	3,000			10.0		90.0
ภาคใต้						
9. บ้านปลายคลองวัน จ.ระนอง	7,500	50.0		25.0		25.0
10. บ้านประสานมิตร จ.ชุมพร	18,121	10.0	5.0	5.0		80.0

ที่มา: ขวัญชัย และคณะ (2564)

(2) กรณีสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2537 โดยความร่วมมือกับกรมป่าไม้ และได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งกรมป่าไม้ได้ทำการขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์สวนป่า โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายผืนป่าไปทุกจังหวัดลงไปถึงระดับอำเภอ ตำบล เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์สวนป่าได้ปลูกต้นไม้แบบยั่งยืนและมีรายได้ โดยยุทธศาสตร์ที่สหกรณ์สวนป่าต้องการคือ เป็นตัวแทนของผู้ปลูกป่า อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของสหกรณ์สวนป่า คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐในการขับเคลื่อน (ทุนในการสนับสนุนการปลูกไม้มีค่าในพื้นที่เอกชน) ส่วนงานที่รับผิดชอบภายใต้กรมป่าไม้ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ กลไกของภาครัฐในการขับเคลื่อนยังไม่ชัดเจน และยังประสบปัญหาในกรณีที่มีการปลูกไม้หวงห้ามในบางพื้นที่หากมีการตัดฟันจะถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ปัญหาเรื่องการลดหย่อนภาษีให้กับคนที่ปลูกป่า การปรับปรุงภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างซึ่งในปัจจุบันกำหนดให้ปลูกพืชที่ให้เนื้อไม้ไม่น้อยกว่า 100 ต้น/ไร่ จึงจะเป็นพื้นที่การเกษตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงกรณีการปลูกไม้ป่าบางชนิด รวมถึงปัญหาในเรื่องการใช้ประโยชน์ไม้ในสวนปายังไม่ได้รับความสะดวก เช่น การแปรรูปและการใช้ประโยชน์ เป็นต้น และเรื่องการลดอัตราอากรศุลกากรไม้ท่อนและไม้แปรรูปและไม้ล้อย่อม โดยสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด มีข้อเสนอ ดังนี้

- ให้พิจารณาว่าหน่วยงานใดควรเป็นผู้ดูแลสำนักเศรษฐกิจการป่าไม้ เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เป็นต้น
- กระทรวงพาณิชย์ควรให้ทูตการค้าเข้าไปช่วยประชาสัมพันธ์และเจรจาเกี่ยวกับราคาไม้ที่ผ่านการรับรอง FSC
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ควรชำระอากรไม้ท่อน 40% ในกรณีของส่งออกไม้สัก

(3) กรณีองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ปัจจุบันมีพื้นที่สวนป่าทั้งหมดประมาณ 1.1 ล้านไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ที่ผ่านการรับรอง FSC ประมาณ 5.2 แสนไร่ พื้นที่ที่กำลังเข้าสู่ระบบการรับรองประมาณ 5 แสนไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นไม้สักประมาณ 2 แสนไร่ (ในเขตภาคเหนือ) ไม้ยางพาราประมาณ 72,000 ไร่ (ในเขตภาคใต้) และยูคาลิปตัสผสมกับไม้อื่นๆ ประมาณ 74,000 ไร่ (ในเขตภาคอีสาน) โดยเอกสารแสดงสิทธิการครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายที่ อ.อ.ป. ได้รับการรับรอง FSC แล้ว ได้แก่ พื้นที่ที่ อ.อ.ป. ขอใช้ประโยชน์กับกรมป่าไม้ ตามมาตรา 20 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พื้นที่ที่มาจาก การปลูกป่าทดแทนในเขตพื้นที่สัมปทาน และที่ดินกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินของ อ.อ.ป. (สวนป่าสินปุน จ.สุราษฎร์ธานี โดยปลูกไม้ยางพาราและกระถินเทพา) สำหรับปัญหาในเชิงกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน พบว่า อ.อ.ป. มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับที่ดินแบ่งเป็น 2 ประการ ได้แก่ แนวเขตสวนป่าซ้อนทับแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนโดยรอบ และ พื้นที่ซ้อนทับกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ เช่น แนวเขต สปก. เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่พื้นที่ที่เกิดปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่ไม่มีสัญลักษณ์แสดงแนวเขตที่ชัดเจน นอกจากนี้ อ.อ.ป. ยังมีปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตของสวนป่าในรูปของการขึ้นทะเบียนคาร์บอนเครดิต

ของ T-VER ซึ่งการใช้เอกสารบันทึกรับมอบตาม มาตรา 20 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ยังไม่ครอบคลุมว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามโครงการ T-VER และกรมป่าไม้ก็ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องนี้ สำหรับการแก้ปัญหา นั้น อ.อ.ป. เสนอไว้จำนวน 3 ประการได้แก่ 1) ใช้วิธีการเจรจาและแบ่งปันผลประโยชน์กับชุมชนอย่างเหมาะสม 2) ภาครัฐควรเร่งดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐให้สำเร็จ 3) ภาครัฐควรชี้แจงประชาชนถึงสิทธิในที่ดินของตนเองเป็นเบื้องต้นว่ามีสิทธิในที่ดินของตนหรือไม่โดยยึดตามกฎหมาย และ 4) สำหรับพื้นที่ที่จะขอการรับรองกรณีได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินหลังปี พ.ศ. 2537 ควรทำหนังสือไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น กรมที่ดิน ให้ออกเอกสารยืนยันว่าที่ดินดังกล่าวมีสภาพป่าหรือไม่ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2537 เพื่อยืนยันว่าไม่ได้เป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติมาก่อน

(4) กรณีเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน พบว่า ที่ดินส่วนใหญ่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์คือที่ดินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐให้ใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) แต่ที่ดินที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจมากที่สุด คือ ที่ดินในเขต ส.ป.ก. ส่วนที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินมีน้อย โดยสรุปปัญหาที่พบ ดังนี้

- ที่ดินที่ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและบางส่วนไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมาย

- ที่ดินที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจมากที่สุดคือที่ดินในเขต ส.ป.ก. โดยพื้นที่บางส่วนซ้อนทับกับแนวเขตที่ดินรัฐอื่น

- ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) กรณีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ไม่สามารถนำที่ดินดังกล่าวไปขึ้นทะเบียนสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้

- แนวเขตที่ดินมีสถานภาพทางกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีไม่ชัดเจน และซ้อนทับกลุ่มกัน ในกรณีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ที่ได้จำแนกที่ดินจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 (2) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 หลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิ.ย. 2557 (3) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 ทั้งก่อนและหลัง มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิ.ย. 2557 (4) ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ทั้งก่อนและหลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และ (5) ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน

- ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่สับสนหรือไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) และมีความกังวลว่าหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขของภาครัฐจะเป็นอุปสรรคในการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตที่รวมทั้งการปลูกไม้เศรษฐกิจด้วย

- การขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 มีหลายขั้นตอนและเป็นภาระที่ยุ้งยากสำหรับประชาชนจึงเป็นโอกาสหรือช่องทางให้กับพ่อค้าคนกลางเข้ามาดำเนินการและเป็นผู้กำหนดราคาผลผลิตจากสวนป่าแทนประชาชน

- พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดน่านไม่สามารถขออนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ได้เนื่องจากถูกจำแนกเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารทำให้ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับผังเมือง โดยเฉพาะพื้นที่เปราะบางทางระบบนิเวศ เช่น พื้นที่เปราะบางทางระบบนิเวศในเขตลุ่มน้ำชั้น 1 บางแห่ง

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อการรับรองป่าไม้ของเครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน สรุปได้ดังนี้

- ควรปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ไปขึ้นทะเบียนสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้

- กรณีที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินป่าไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายนั้น ภาครัฐควรให้ประชาชนสามารถขอทำไม้ได้ตามมาตรา 11 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ดังที่ภาครัฐได้อนุญาตให้มีสัมปทานทำไม้ในอดีตและปัจจุบันอนุญาตให้ อ.อ.ป. ดำเนินการทำไม้ได้

- กรณีที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินป่าไม้ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เห็นควรให้นำที่ดินดังกล่าวมาดำเนินการตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) และ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมายและกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ได้ รวมทั้ง ให้สามารถนำมาขึ้นทะเบียนสวนป่า ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้ด้วย

- ภาครัฐควรเร่งดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน 1 : 4000 (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐให้สำเร็จ

(5) กรณีกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองกวาง อ.นาหว้า จ.สงขลา ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรแห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทยที่สวนยางพาราได้รับการรับรองตามมาตรฐาน FSC พบปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ในการรับรองได้ คือ แนวเขตสวนยางพาราของกลุ่มเกษตรกรบางส่วนมีสภาพทางกฎหมายของที่ดินซ้อนทับกับเขตอุทยานแห่งชาติและเขตที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งทำให้ไม่

สามารถนำที่ดินบริเวณดังกล่าวไปขอการรับรองได้ จึงมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐเร่งแก้ปัญหาประเด็นนี้โดยด่วน อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดให้บริเวณที่ทับซ้อนดังกล่าวเป็นเขตที่ดิน ส.ป.ก. เพื่อให้เกษตรกรสามารถโค่นต้นยางไปใช้ประโยชน์และเข้าสู่กระบวนการรับรองตามมาตรฐาน FSC ได้

(6) กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนแห่งแรกของประเทศไทยที่รัฐบาลอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งเป็นสถานภาพที่ดินที่มากที่สุด และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยยังไม่ได้รับอนุญาตบางส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 และ 2 นอกจากนั้น ยังมีที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน โดยที่ดินที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจมากที่สุดคือ ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งแนวเขตแต่ละแปลงของพื้นที่ คทช. มีแผนที่แนบท้าย ที่ดำเนินการโดยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ในการระบุขอบเขตและทาง อบต. แม่ทา มีการเก็บข้อมูลไม้เศรษฐกิจที่ปลูกในพื้นที่ คทช. ไว้แล้ว มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรต่อหน่วยเนื้อที่ ทำให้แทบไม่มีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการปลูกไม้เศรษฐกิจที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

- ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ไม่สามารถนำที่ดินดังกล่าวไปขึ้นทะเบียนสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้
- ประชาชนบางส่วนถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมเนื่องจากตัดไม้สักซึ่งเป็นไม้หวงห้ามในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

ส่วนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาสรุปได้ดังนี้

- เสนอให้มีการปลดล็อกไม้หวงห้ามทั่วราชอาณาจักรตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เช่น ไม้สัก เพื่อให้ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่เป็นไม้หวงห้าม ประชาชนจะได้มีความสะดวกในการตัดไม้ที่ปลูกขึ้นเองมาใช้ประโยชน์ เหมือนที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน และที่ดินในเขต ส.ป.ก.
- ควรปรับปรุงกฎหมายให้สามารถนำที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ไปขึ้นทะเบียนสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้

2.3) สถานภาพที่ดินสวนไม้เศรษฐกิจของประเทศไทยที่ได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการตรวจประเมินการรับรองการจัดการป่าไม้ของสวนไม้เศรษฐกิจทุกชนิดในประเทศไทยที่มีการขอการรับรองในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 จากเว็บไซต์ของ FSC ณ วันที่ 23 มกราคม 2564 (FSC, 2021a) พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC จำนวน 22 รายการ มีชนิดพันธุ์ไม้ที่ทำการขอการรับรองการจัดการป่าไม้จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส และกระถิน โดยพบว่า ยางพาราเป็นชนิดพันธุ์ที่มีจำนวนใบรับรองการจัดการป่าไม้มากที่สุด จำนวน 12 ราย รองลงมา คือ ยูคาลิปตัส จำนวน 5 ราย, ไม้ผสมสามชนิด (ยางพารา สัก และ ยูคาลิปตัส) จำนวน 2 ราย, สัก จำนวน 1 ราย, ไม้ผสมสองชนิด (ยางพาราและกระถิน) จำนวน 1 ราย และไม้ผสมสองชนิด (ยางพาราและสัก) จำนวน 1 ราย

สำหรับพื้นที่ขอการรับรองการจัดการป่าไม้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 591,134.11 ไร่ โดยพบว่า สักเป็นชนิดพันธุ์ที่มีพื้นที่ขอการรับรองการจัดการป่าไม้มากที่สุด จำนวน 225,947.63 ไร่ รองลงมา ได้แก่ ยางพารา จำนวน 97,342.53 ไร่, ไม้ผสมสามชนิด (ยางพารา สัก และยูคาลิปตัส) จำนวน 78,591.50 ไร่, ยูคาลิปตัส จำนวน 65,172.77 ไร่, ไม้ผสมสองชนิด (ยางพาราและสัก) 62,175.75 ไร่ และไม้ผสมสองชนิด (ยางพาราและกระถิน) จำนวน 61,903.94 ไร่ (FSC, 2021a)

สำหรับการรับรองป่าไม้ตามแบบ PEFC พบว่า ได้ออกใบรับรองให้กับผู้ประกอบการป่าไม้ในไทยจำนวน 40 ราย ซึ่งเป็นการรับรอง CoC ทั้งหมด (PEFC, 2021) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ามาตรฐาน มอก. 14061 ซึ่งเป็นระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศจะมีแนวทางในการพัฒนามาตรฐานตามแนวทางของ FSC แต่เนื่องจาก FSC ไม่มีนโยบายให้การรับรองระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ จึงไม่สามารถดำเนินการใช้มาตรฐาน มอก. 14061 แทนการรับรองป่าไม้ของ FSC ซึ่งแตกต่างจากระบบของ PEFC ที่สามารถให้การรับรองระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศและสามารถใช้แทนระบบการรับรองป่าไม้ของ PEFC

3) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้จากรายงานการตรวจประเมินการรับรองการจัดการป่าไม้ของสวนไม้เศรษฐกิจทุกชนิดในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 ทั้งหมด 33

รายการ (สถานะ Valid 22 รายการ และ Terminate 11 รายการ) โดยเป็นข้อมูล ณ วันที่ 23 มกราคม 2564 แสดงดังตารางที่ 8 (FSC, 2021a) ซึ่งครอบคลุมชนิดพันธุ์ไม้ที่ทำการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ทั้งหมดจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส และกระถิน ทำการรวบรวมและสังเคราะห์รายงานการตรวจประเมินทุกฉบับในแต่ละบริษัท/องค์กรที่ได้รับการรับรอง โดยสิ่งที่พิจารณาจากรายงาน ได้แก่ หลักฐานที่เกิดความไม่สอดคล้อง และหลักฐานที่ใช้ในการปิดประเด็นความไม่สอดคล้องของ Major CARs และ Minor CARs ประกอบ และเปรียบเทียบข้อมูล Major CARs, Minor CARs, หลักฐานที่เกิดความไม่สอดคล้อง รวมทั้งหลักฐานที่ใช้ในการปิดประเด็นความไม่สอดคล้อง จากมาตรฐานที่ใช้ในการตรวจประเมินการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ในประเทศไทย คือ เวอร์ชัน 4 เข้าสู่มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 บนพื้นฐานของ Principle & Criteria & Indicator พบว่า การตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 พบ Major CARs และ Minor CARs ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ทั้งหมด 4 ครั้ง ประกอบด้วย Major CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2 และ 1.2.1 และ Minor CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2.3 ซึ่งรายละเอียดของบทบัญญัติตามมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ข้อ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.), ตัวชี้บ่งที่ 1.2.1 บัญญัติไว้ว่า การครอบครองตามกฎหมายเพื่อการจัดการและการใช้ทรัพยากรภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการจัดทำเป็นเอกสาร (Legal tenure to manage and use resources within the scope of the certificate is documented.) และตัวชี้บ่งที่ 1.2.3 ขอบเขตของหน่วยจัดการทั้งหมดภายในขอบเขตของการรับรองต้องมีการทำเครื่องหมายหรือจัดทำเป็นเอกสารอย่างชัดเจน และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย (The boundaries of all Management Units within the scope of the certificate are clearly marked or documented and clearly shown on maps.)

โดยประเด็นความไม่สอดคล้องที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ ที่พบในการตรวจประเมินที่ทำให้เกิด CARs ในประเด็น 1.2 คือ ระหว่างการตรวจประเมินผู้ตรวจผู้ตรวจประเมินไม่พบเอกสารสิทธิการใช้ดินในบางแปลง และบริษัทที่ทำการขอการรับรองไม่สามารถแสดงให้เห็นในระหว่างการตรวจประเมินได้, ประเด็น 1.2.1 คือ ไม่มีการแสดงเอกสารที่แสดงสิทธิทางกฎหมายในการจัดการสวนป่า ไม่มีการระบุพื้นที่ที่ถูกต้องในการใช้ประโยชน์ที่ดินของสวนป่าทั้งหมดและพบพื้นที่ของชาวบ้านภายในสวนป่ารวมอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการรับรอง และองค์กรไม่ได้มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการยืนยันสิทธิการใช้ประโยชน์ และในประเด็นที่ 1.2.3 คือ ขอบเขตพื้นที่หน่วยจัดการไม่ชัดเจน โดยการแก้ CARs ในประเด็นดังกล่าวที่ทำให้ผ่านการรับรองในแต่ละประเด็นสามารถสรุปได้

ดังนี้ คือ บริษัทที่ทำการขอการรับรองได้แสดงหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 ก) ซึ่งเป็นที่ดินสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้กับผู้ตรวจประเมิน ซึ่งเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารสิทธิ์ที่ออกให้โดยผู้มีอำนาจในการออกใบรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว แสดงหลักฐานการยืนยันการประเมินผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการทำงานกิจกรรม รวมถึงบันทึกการสื่อสารการประชุมเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีหลักฐานการยืนยันปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละสวนป่าได้ถูกบันทึกและนำเสนอให้เห็นในระหว่างการตรวจประเมิน และมีการทำเครื่องหมายขอบเขตที่ชัดเจนด้วยไม้หรือเสาคอนกรีต แผนการตรวจสอบโดยมีการกำหนดความถี่ในการตรวจสอบเดือนละ 1 ครั้ง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 8 การรับรองการจัดการป่าไม้และการรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ของไม้ยางพารา (FSC-FM/COC) ในประเทศไทย

ลำดับ	หมายเลขใบรับรอง	ชื่อองค์กร/บริษัท	สถานะใบรับรอง
1	BV-FM/COC-125427	Forest Industry Organization (FIO)	Valid
2	BV-FM/COC-137138	Forest Industry Organization (FIO)	Valid
3	BV-FM/COC-140115	Forest Industry Organization (FIO)	Valid
4	SGS-FM/COC-010474	Panel Plus Co. Ltd	Valid
5	SGS-FM/COC-011739	Kaset Rubber Wood (1998) Limited Partnership	Valid
6	SGS-FM/COC-000989	Metro MDF / RAOT	Valid
7	BV-FM/COC-137258	Sahakij Klaeng Co., Ltd.	Valid
8	SGS-FM/COC-011174	Siam Forest Management Co., Ltd.	Valid
9	BV-FM/COC-140113	Arunyapana Co., Ltd.	Valid
10	BV-FM/COC-140118	Siam Fiberboard Co., Ltd.	Valid
11	BV-FM/COC-149411	Sri Trang Agro-Industry PLC	Valid
12	BV-FM/COC-146383	Chao Suan Kaset Co., Ltd.	Valid
13	BV-FM/COC-155420	E.Q. Rubber Co., Ltd.	Valid
14	CU-FM/COC-869899	Forest Industry Organization (FIO)	Valid
15	NC-FM/COC-005553	Forest Industry Organization (FIO)	Valid
16	BV-FM/COC- 140116	Mai Dee Sriprachin Co., Ltd.	Valid

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ	หมายเลขใบรับรอง	ชื่อองค์กร/บริษัท	สถานะใบรับรอง
17	SGS-FM/COC-009732	Metro Forestry Co., Ltd	Valid
18	BV-FM/COC-156893	Naprang Pattana Farmers Group (NPFPG)	Valid
19	GFA-FM/COC-004108	Phatthalung Paratex Co., Ltd.	Valid
20	SGS-FM/COC-004426	Siam Forestry Co., Ltd.	Valid
21	SGS-FM/COC-008662	The Siam Forestry Co., Ltd. (SLIMF)	Valid
22	CU-FM/COC-869884	Trat Rubber Cooperative LTD	Valid
23	BV-FM/COC-139810	J.U.N. Express Co., Ltd.	Terminated
24	BV-FM/COC-123418	Lamae Parawood Co., Ltd.	Terminated
25	BV-FM/COC-126695	Likhit Parawood Limited Partnership	Terminated
26	BV-FM/COC-130336	SS Green Energy Co., Ltd.	Terminated
27	BV-FM/COC-125424	Thavorn Lampang Co., Ltd.	Terminated
28	BV-FM/COC-123420	Forest Industry Organization (FIO)	Terminated
29	BV-FM/COC-123422	Mr.Likhit Worasiri	Terminated
30	SGS-FM/CoC-002523	Rich Forest Company Ltd.	Terminated
31	BV-FM/COC-123424	Sahacogen Green Co., Ltd	Terminated
32	SGS-FM/COC-005754	Siam Forestry Co., Ltd.	Terminated
33	BV-FM/COC-123425	Thasao Sawmill Limited Partnership	Terminated

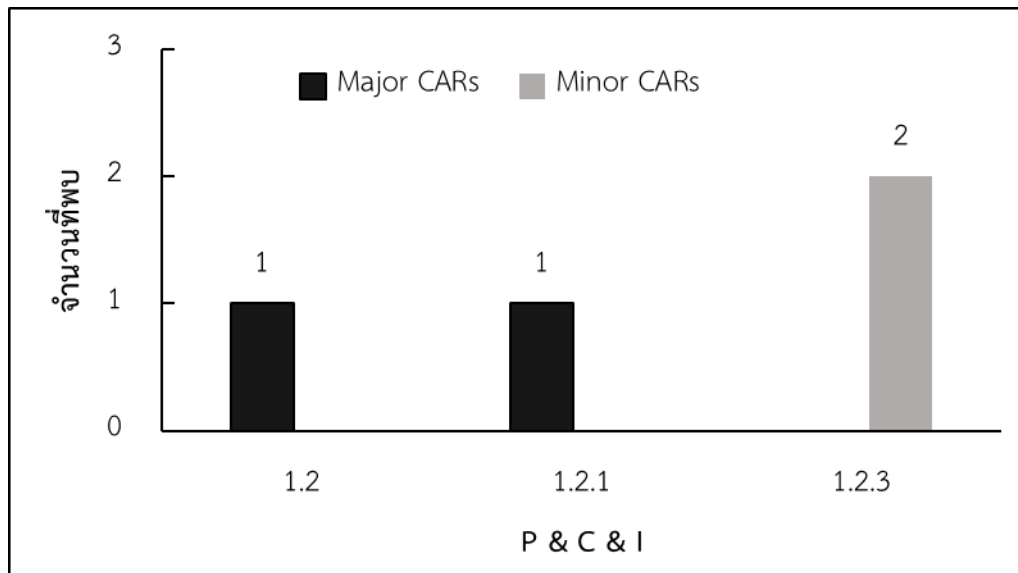
หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 23 มกราคม 2564 (FSC, 2021a)

ตารางที่ 9 รายละเอียดของประเด็นความไม่สอดคล้องและหลักฐานของ Major CARs, Minor CARs และข้อสังเกตที่พบในหลักการที่ 1 COMPLIANCE WITH LAWS

ชนิดของ CARs	P & C & I	รายละเอียดประเด็นความไม่สอดคล้อง	หลักฐานปิดประเด็น (Close-out evidence)	จำนวนที่พบ
Major CARs	1.2	ระหว่างการตรวจประเมินไม่พบเอกสารสิทธิการใช้ดินในบางแปลง ไม่สามารถแสดงให้เห็นในระหว่างการตรวจประเมินได้	บริษัทได้ขอให้ผู้มีอำนาจออกใบรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน (น.ส. 3 ก) อีกครั้ง และได้แสดงให้เห็นถึงสิทธิในการใช้ที่ดินในแปลงดังกล่าว	1
	1.2.1	- ไม่มีการแสดงเอกสารที่แสดงสิทธิทางกฎหมายในการจัดการสวนป่า - ไม่มีระบุพื้นที่ที่ถูกต้องในการใช้ประโยชน์ที่ดินของสวนป่าทั้งหมด - พบพื้นที่ของชาวบ้านภายในสวนป่ารวมอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการรับรอง และองค์กรไม่ได้มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการยืนยันสิทธิการใช้ประโยชน์	- มีหลักฐานการยืนยันการประเมินผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการทำงานกิจกรรม - มีบันทึกการสื่อสารการประชุมเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม - มีหลักฐานการยืนยันปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละสวนป่าได้ถูกบันทึกและนำเสนอให้เห็นในระหว่างการตรวจประเมิน	1
Minor CARs	1.2.3	- ขอบเขตพื้นที่หน่วยจัดการไม่ชัดเจน - ไม่พบขั้นตอนหรือกระบวนการเพื่อประเมินผู้สมัครเพื่อให้แน่ใจว่าไม่พบประเด็นความไม่สอดคล้องหลักตามข้อกำหนด FSC หรือข้อกำหนดอื่นๆ ก่อนที่จะอนุมัติเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	ทำเครื่องหมายขอบเขตที่ชัดเจนด้วยไม้หรือเสาคอนกรีต และสร้างแผนการตรวจสอบ ตรวจสอบความถี่เดือนละครั้ง	2

หมายเหตุ: ข้อมูลจากการรวบรวมและวิเคราะห์จากรายงานการตรวจประเมิน ณ วันที่ 23 มกราคม 2564

(FSC, 2021a)

หมายเหตุ: ข้อมูลจากการรวบรวมและวิเคราะห์จากรายงานการตรวจประเมิน ณ วันที่ 23 มกราคม 2564 (FSC, 2021a)

ภาพที่ 5 จำนวน Major CARs และ Minor CARs ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่พบในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ในประเทศไทย

4) วิเคราะห์เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

4.1) ข้อมูลหลักในการพิจารณา

การวิเคราะห์เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินได้วิเคราะห์บนพื้นฐานจากข้อมูลหลัก 3 ประการ ได้แก่

4.1.1) เจตนารมณ์ของการก่อกำหนดกลไกการรับรองป่าไม้ (Forest Certification)

ในระดับสากล

กลไกการรับรองป่าไม้ (Forest Certification) เกิดขึ้นจาก การประชุม “Earth Summit” ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ที่ได้มีการรับรองแถลงการณ์เกี่ยวกับหลักการด้านป่าไม้ (Statement of Forest Principle) ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับการรับรองป่าไม้ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือความพยายามสร้างกลไกในการป้องกันและแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของโลกทั้ง อากาศ ดิน น้ำ และความ

หลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการลดลงของพื้นที่ป่า และในปี พ.ศ. 2561 ในการประชุม “คณะกรรมการด้านป่าไม้ ครั้งที่ 24 (The 24th Session of the Committee on Forestry: COFT) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้มีการกำหนดให้มีการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ต่อด้านการตัดไม้ที่ผิดกฎหมาย และต่อด้านการค้าสินค้าจากไม้ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4.1.2) บทบัญญัติของการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการ (Principle) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บ่ง (Indicator) (Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) โดยมีหลักการ เกณฑ์ และตัวชี้บ่ง ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ ได้แก่ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่ง (Indicator) จำนวน 3 ข้อ และ หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ 6.10 ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่งจำนวน 2 ข้อ

4.1.3) ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้

จากข้อมูลการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 พบ Major CARs และ Minor CARs ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ทั้งหมด 4 ครั้ง ประกอบด้วย Major CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2 และ 1.2.1 และ Minor CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2.3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลสำคัญที่นำมาพิจารณา ได้แก่ รายละเอียดประเด็นความไม่สอดคล้อง และ หลักฐานปิดประเด็น (Close-out evidence)

4.2) เจตนารมณ์ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

จากข้อมูลที่ได้รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ทำให้สามารถพิจารณาเจตนารมณ์ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ได้จำนวน 4 ประการ ดังนี้

4.2.1) ที่ดินที่มาขอการรับรองต้องมีหลักฐานเป็นเอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินต้องออกตามกระบวนการของกฎหมายโดยหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขอการรับรองมาตรฐาน FSC

4.2.2) ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองต้องมีการจัดทำหลักเขตหรือป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตของหน่วยจัดการ และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย

4.2.3) ที่ดินที่จะนำมาขอการรับรองมาตรฐานต้องไม่ใช่พื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เว้นแต่

(1) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ

(2) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย และ

(3) พื้นที่ที่ขอการรับรองจะต้องมีที่ดินที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดที่ขอการรับรอง

4.2.4) ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองจะต้องไม่มีปัญหาการซ้อนทับกันของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน

5) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC

จากผลการวิเคราะห์เจตนารมณ์ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินได้จำนวน 4 ประการ สามารถวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC โดยได้แสดงให้เห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่างในแต่ละประเด็นโดยใช้เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เป็นฐาน พร้อมจัดลำดับความสำคัญดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC

ประเด็นที่	เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน	สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย
1	ที่ดินที่มาขอการรับรองต้องมีหลักฐานเป็นเอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินต้องออกตามกระบวนการของกฎหมายโดยหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขอการรับรองมาตรฐาน FSC	1) เอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมายมีจำนวนมากแตกต่างกันตามกฎหมายและองค์กรที่เป็นผู้กำกับดูแลที่ดิน โดยมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินประมาณ 17 ฉบับ และมีองค์กรที่กำกับดูแลที่ดินโดยตรงระดับกระทรวงไม่น้อยกว่า 5 กระทรวง หรือระดับกรมไม่น้อยกว่า 9 กรม ซึ่งจะเห็นว่าประเทศไทยมีหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายจำนวนมาก และบางพื้นที่ขาดเอกภาพในการดำเนินการเรื่องแนวเขต ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่หลายรัฐบาลพยายามแก้ปัญหา จนถึงปัจจุบันมีโครงการ One Map เกิดขึ้น ซึ่งยังไม่สัมฤทธิ์ผลมากนัก ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเมื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองจะเกิดปัญหาในการแสดงหลักฐานต่อผู้ตรวจรับรองได้ 2) เอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมายแต่ละฉบับมีหลายประเภท เช่น ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน มีทั้งที่ดินกรรมสิทธิ์ ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” และที่ดินสิทธิครอบครอง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น ที่	เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการ ป่าไม้ของ FSC เกี่ยวกับสถานภาพ ทางกฎหมายของที่ดิน	สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ในประเทศไทย
		ได้แก่ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (แบบ น.ส.3 แบบ น.ส.3ก. แบบ น.ส.3ข. และแบบหมายเลข 3 (ออกหลัง 1 ธันวาคม 2497)) ใบจอง (น.ส.2, น.ส.2ก.) หลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) ใบเหี่ยยบย่ำ ตราจอง และ ใบไต่สวน เป็นต้น ซึ่งเอกสารเหล่านี้ยากแก่การเข้าใจ หรือมีความซับซ้อนสำหรับประชาชนทั่วไป และเอกสารบางชนิดมีข้อพิพาทในกระบวนการทางคดีหรือกฎหมาย เช่น ส.ค.1 เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้การตีความของผู้ตรวจรับรองที่ไม่เชี่ยวชาญกฎหมายที่ดินอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ 3) ที่ดินที่ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจจำนวนมาก ไม่มีเอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติประชาชนได้ใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวโดยไม่ถูกดำเนินการใดๆ จากพนักงานเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังมีมติคณะรัฐมนตรีบางฉบับผ่อนปรนให้มีการใช้ที่ดินรัฐโดยไม่ถูกดำเนินคดี ซึ่งตามเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ได้ให้ยึดหลักกฎหมายเป็นหลักอย่างเคร่งครัด ทำให้พื้นที่เหล่านี้ไม่สามารถนำมาขอการรับรองได้ เนื่องจากไม่มีเอกสารอนุญาตตามกฎหมายมายืนยัน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น ที่	เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการ ป่าไม้ของ FSC เกี่ยวกับสถานภาพ ทางกฎหมายของที่ดิน	สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ในประเทศไทย
		4) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ไม่สามารถนำที่ดินดังกล่าวไปขึ้นทะเบียนสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ และไม่สะดวกในการตัดไม้ที่ปลูกขึ้นมาใช้ประโยชน์เหมือนที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน และที่ดินในเขต ส.ป.ก. เนื่องจากมีสถานภาพเป็นไม้หวงห้ามตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งอาจขัดแย้งกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ในประเด็นการทำไม้ตามกฎหมาย 5) มีการปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินที่มีเฉพาะเอกสารภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.) ซึ่งไม่ใช่เอกสารแสดงการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินรัฐ และหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าวไม่ใช่หน่วยงานที่มีอำนาจโดยตรงในการอนุญาตให้ราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐ ซึ่งขัดแย้งกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC อย่างชัดเจน 6) ที่ดินบางแห่งที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจไม่สามารถขออนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ได้ เนื่องจากถูกจำแนกเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารทำให้ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับผังเมือง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น ที่	เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการ ป่าไม้ของ FSC เกี่ยวกับสถานภาพ ทางกฎหมายของที่ดิน	สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ในประเทศไทย
		ซึ่งขัดแย้งกับมาตรฐานการรับรองการจัดการ ป่าไม้ของ FSC ที่การดำเนินการใดๆ จะต้อง สอดคล้องกับกฎหมาย
2	ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองต้องมีการจัดทำ หลักเขตหรือป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนว เขตของหน่วยจัดการ และต้องแสดงในแผนที่ อย่างชัดเจนด้วย	1) ที่ดินส่วนใหญ่ที่มีเอกสารทางราชการแสดง หรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ ประโยชน์ตามกฎหมายมีการแสดงแผนที่ แนวเขตในเอกสาร แต่ที่ดินบางแห่งมีแนว เขตที่ไม่ชัดเจนหรือมีความซ้อนทับกัน เนื่องจากสาเหตุดังประเด็นที่ 1 ข้อ 1) ทำให้ขัดแย้งต่อมาตรฐานการรับรองการ จัดการป่าไม้ของ FSC 2) ที่ดินที่มีการปลูกไม้เศรษฐกิจในระดับ หน่วยจัดการส่วนใหญ่ไม่มีหลักเขตหรือ ป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตของ หน่วยจัดการ
3	ที่ดินที่จะนำมาขอการรับรองมาตรฐานต้องไม่ใช่ พื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลัง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เว้นแต่ (1) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่า องค์กรไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อม ต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ (2) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่ หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้าง ผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วย จัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และ ปลอดภัย และ (3) พื้นที่ที่ขอการรับรองจะต้องมีที่ดินที่	หน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ของประเทศ ไทยส่วนใหญ่จะดำเนินการตรวจสอบแนวเขต ที่ดินหรือสภาพป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 30 มิ.ย. 2541 โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทาง อากาศสี พ.ศ. 2544-2545 ของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เป็นหลักในการกำหนดสภาพพื้นที่ ป่าไม้ ดังนั้น การพิสูจน์พื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจาก พื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 จึงจำเป็นต้องหาหลักฐานหรือเทคนิค อื่นที่มีความละเอียดและความถูกต้องตามหลัก วิชาการ ซึ่งค่อนข้างหายาก และต้องมี

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น ที่	เจตนารมณ์มาตรฐานการรับรองการจัดการ ป่าไม้ของ FSC เกี่ยวกับสถานภาพ ทางกฎหมายของที่ดิน	สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ในประเทศไทย
	เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ไม่เกินร้อยละ 5 ของ พื้นที่ทั้งหมดที่ขอการรับรอง	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินการทำให้ส่งผล การทำหลักฐานมายืนยันต่อผู้ตรวจรับรอง
4	ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองจะต้องไม่มี ปัญหาการซ้อนทับกันของแนวเขตที่ดินตาม กฎหมายของที่ดินแต่ละประเภท ทั้งที่ดินรัฐและ ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตาม กฎหมายที่ดิน	ที่ดินจำนวนมากในประเทศไทยมีปัญหา การซ้อนทับกันของแนวเขตที่ดินตามกฎหมาย ของที่ดินแต่ละประเภท ทั้งที่ดินรัฐและที่ดิน กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมาย ที่ดิน และมีความพยายามแก้ปัญหาามากกว่า 20 ปี แต่ยังไม่สำเร็จ โดยในปัจจุบัน มติการ ประชุมคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563 ได้มีมติให้มีการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการ รวม 9 คณะ ตามคำสั่งคณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2563 ซึ่งมีคณะกรรมการปรับปรุง แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรา ส่วน 1 : 4000 (One Map) และแก้ไขปัญหา แนวเขตที่ดินของรัฐ เป็นคณะที่ 9 โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธาน อนุกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นเลขานุการคณะกรรมการ ให้มี อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการปรับปรุง แผนที่ One Map กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก การดำเนินการดังกล่าว และดำเนินการในเรื่อง อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากโครงการดังกล่าว ดำเนินการไม่สำเร็จจะเกิดผลกระทบต่อ รับรองมาตรฐาน

6) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

6.1) กรอบแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายฯ ได้พิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ทางวิชาการดังแสดงในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลผลการวิจัยที่ได้ โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายฯ ได้ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

6.2) ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

จากการพิจารณาข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดสามารถจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลได้จำนวน 6 ประเด็นที่สำคัญและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ดังแสดงในตารางที่ 11 ทั้งนี้ได้กำหนดความเร่งด่วนหรือความสำคัญโดยประยุกต์ข้อมูลจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- **Quick-win** คือ ข้อเสนอแนะทางนโยบายที่ควรดำเนินการทันทีและจะสามารถเห็นผลสำเร็จได้ในระยะเวลาสั้นภายใน 1 ปี

- **Flagship** คือ ข้อเสนอแนะทางนโยบายที่สำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิรูปโดยควรดำเนินการทันทีหรือเมื่อช่วงเวลาเหมาะสมและจะสามารถเห็นผลสำเร็จได้ต้องใช้เวลามากกว่า 1 ปี

ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
1	กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมีความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร	บัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลไว้ใน ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 แผนการปฏิรูปประเทศตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 นโยบายป่าไม้แห่งชาติและแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2560 และถ่ายทอดสู่แผนระดับองค์กร เช่น กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นต้น	- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ และเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนโยบายและแผนระดับชาติสู่การปฏิบัติ เช่น กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นต้น	Quick-win

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
2	กำหนดและพัฒนาองค์กรภาครัฐให้มีความบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในการพิจารณากำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินทั้งระบบที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลที่ดินของประเทศทั้งที่ดินรัฐและที่ดินเอกชนอย่างมีเอกภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมและสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี	Quick-win
3	พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรอง	พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน เช่น 1) พิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ให้สามารถนำที่ดินที่เหมาะสมและได้รับ	กรมป่าไม้	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
	มาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) สามารถขึ้นทะเบียนสวนป่าตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงมาตรา 4 ให้สามารถนำที่ดินที่เหมาะสมและได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ได้และอาจปรับปรุงกฎหมายให้สามารถออกเป็นอนุบัญญัติได้เพื่อความสะดวกและเป็น การส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันกฎหมายบัญญัติให้ที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ต้องเป็นที่ดิน ประเภทหนึ่งประเภทใด ดังต่อไปนี้ (1) ที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน (2) ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจ ขอรับโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตาม		

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		ประมวลกฎหมายที่ดินได้เนื่องจากได้มีการครอบครอง และเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว (3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มี หลักฐานการอนุญาต การเช่า เช่าซื้อ การโอน หรือการตกทอดทางมรดก (4) ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลทำประโยชน์และอยู่อาศัย หรือปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติหรือทำการ บำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม (5) ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า (6) ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่า		

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		โดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ 2) พิจารณาออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามความในมาตรา 7 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ที่ดินทุกประเภทที่รัฐอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ที่สามารถปลูกไม้เศรษฐกิจได้ นั้น ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่เป็นไม้หวงห้าม โดยการป้องกันและควบคุมการตัดไม้สวมต่อจากที่ดินป่าธรรมชาติและที่ดินอื่นด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจตามเจตนารมณ์ของหน่วยงานภาครัฐ ที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว และโดยสถานภาพในทางปฏิบัติในปัจจุบันประชาชนที่ได้รับอนุญาตบางแห่งได้ปลูกต้นไม้มีค่าในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ในปัจจุบันนี้ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง	กรมป่าไม้	Quick-win

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		ตามกฎหมายที่ดิน และที่ดินในเขต ส.ป.ก. ได้มีการปลดล็อกไม้หวงห้ามตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 แล้ว		
		3) เร่งรัดการจัดทำประมวลกฎหมายป่าไม้ ให้แล้วเสร็จตามที่บัญญัติไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและการประสานสอดคล้องในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินป่าไม้ทั้งระบบซึ่งเป็นที่ดินรัฐที่มีขนาดมากที่สุดในประเทศ โดยต่อยอดการดำเนินงานร่างประมวลกฎหมายป่าไม้ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	Flagship
		4) พัฒนา ละปรับปรุงระเบียบ เงื่อนไข หรือหลักเกณฑ์ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตการขึ้นทะเบียนสวนป่า ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 การแปรรูปไม้	กรมป่าไม้	Quick-win

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		และการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐที่สามารถปลูกไม้เศรษฐกิจได้ตามกฎหมายที่ดินรัฐประเภทต่างๆ ให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อประชาชนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติกฎหมายในหลายมาตรา		
4	จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด	1) เร่งดำเนินการตามบทบัญญัติของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และ แผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ ซึ่งนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ได้รับความเห็นชอบโดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน 4 ประการ บทบัญญัตินโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการป่าไม้ ด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผล และการบริการจากป่าไม้ และอุตสาหกรรมป่าไม้ และด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้	คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		2) เร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561 เรื่อง พื้นที่เป้าหมาย และกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาคารอยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ที่ได้ จำแนกที่ดินจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) ชุมชน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 (2) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่อยู่ในลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 หลัง มติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งกระทรวงรักษาความสงบ แห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิ.ย. 2557 (3) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในลุ่ม น้ำชั้นที่ 1 และ 2 ทั้งก่อนและหลัง มติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งกระทรวงรักษาความสงบ แห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิ.ย. 2557	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		(4) ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ทั้งก่อนและหลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2541 และ (5) ชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลนโดยเร่งดำเนินการจำแนกที่ดินและจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมตามสมรรถนะที่ดินและคำนึงความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม		
5	เร่งรัดการแก้ไขปัญหาปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนาาระบบสารสนเทศของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและ	1) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน ติดตาม และเร่งรัดการดำเนินงานจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
	ระดับพื้นที่	กรอบเวลาที่กำหนด เนื่องจากตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2562 คทช. มีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินโดยทั่วไป เช่น ● กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ ● เสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีพื้นที่และอำนาจของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินทับซ้อนหรือขัดแย้งกัน ● ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน หรือ เร่งรัดการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายอื่นหรือหน่วยงานของรัฐ		

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		<u>ที่เกี่ยวข้อง</u> ให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรี • ประสานงานและจัดให้มี รวมถึงการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อการวางแผนพัฒนาการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ		
		2) เร่งรัดการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน 1 : 4000 (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐ ในคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อจัดทำและแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินรัฐให้	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
		บรรลุผลสัมฤทธิ์		
		3) หน่วยงานที่กำกับดูแลที่ดินรัฐและที่ดินเอกชน เร่งรัดการแก้ไขปัญหาปัญหาการซ้อนทับของ แนวเขตที่ดินภายใต้อำนาจหน้าที่ของ หน่วยงานและประสานการดำเนินงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยดำเนินการตาม แนวทางของคณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่ แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One Map) และแก้ไขปัญหา แนวเขตที่ดินของรัฐ ใน คณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ และมติคณะรัฐมนตรี	หน่วยงานที่กำกับดูแลที่ดินรัฐและเอกชน	Flagship
		4) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เร่งรัดการพัฒนาระบบสารสนเทศของที่ดินทั้ง ในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่	สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	Flagship

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ข้อเสนอแนะทางนโยบาย	หน่วยงานหลักผู้รับผิดชอบ	ความเร่งด่วนและความสำคัญ
6	ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชนให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสถานะภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล	1) มีมาตรการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับชุมชนหรือประชาชนนำที่ดินที่ปลูกไม้เศรษฐกิจและมีสถานะภาพของที่ดินตามกฎหมายที่เหมาะสมมาเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล โดยมุ่งเน้นที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน (กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง) และ ที่ดินรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนโยบายและแผนระดับชาติสู่การปฏิบัติ เช่น กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น	Flagship
		2) ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน เช่น การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับสถานะภาพทางกฎหมายของที่ดินสำหรับการขอการรับรองมาตรฐาน การจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนโยบายและแผนระดับชาติสู่การปฏิบัติ เช่น กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น	Flagship

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่ง (Indicators)

มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการ (Principle) 70 เกณฑ์ (Criteria) และ 211 ตัวชี้บ่ง (Indicator) (Document reference code: FSC-STD-01-001 V5-2 EN, FSC-STD-60-004 V2-0 EN) (FSC, 2015, 2018b) โดยมีหลักการ, เกณฑ์ และตัวชี้บ่ง ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ ได้แก่ หลักการที่ 1: ความสอดคล้องกับกฎหมาย โดยมีเกณฑ์ที่ 1.2 บัญญัติไว้ว่า องค์กรต้องแสดงให้เห็นว่าสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการ รวมถึงสิทธิในการครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน (1.2 The Organization shall demonstrate that the legal status of the Management Unit, including tenure and use rights, and its boundaries, are clearly defined.) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่ง (Indicator) จำนวน 3 ข้อ และ หลักการที่ 6: คุณค่าและผลกระทบสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ 6.10 ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้บ่งจำนวน 2 ข้อ

5.1.2 สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ

ที่ดินในประเทศไทยสามารถจำแนกโดยใช้กฎหมายเป็นฐานได้ 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินของรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในประเทศไทยประมาณ 17 ฉบับ มีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมากกว่า 5 กระทรวง หรือ 9 กรม เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมธนารักษ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมที่ดิน และหน่วยงานอื่นๆ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC จำนวน 21 รายการ มีชนิดพันธุ์ไม้ที่ทำการขอการรับรองการจัดการป่าไม้จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ สัก ยูคาลิปตัส และยางพารา โดยพบว่า ยางพาราเป็นชนิดพันธุ์ที่มีจำนวนใบรับรองการจัดการป่าไม้มากที่สุด จำนวน 11 ราย รองลงมา คือ ยู

คาลิปัตส จำนวน 6 ราย, สัก จำนวน 2 ราย, ชนิดไม้ผสมสองชนิด (สักและยางพารา) จำนวน 1 ราย และ ชนิดไม้ผสมสามชนิด (สัก ยางพาราและยูคาลิปตัส) จำนวน 1 ราย สำหรับพื้นที่ขอการรับรองการจัดการป่าไม้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 524,018.06 ไร่ โดยพบว่า สักเป็นชนิดพันธุ์ที่มีพื้นที่ขอการรับรองการจัดการป่าไม้มากที่สุด จำนวน 197,358.50 ไร่ รองลงมา ได้แก่ ยางพารา จำนวน 122,658.31 ไร่, ยูคาลิปตัส จำนวน 73,242.00 ไร่, สองชนิด (สักและยางพารา) 93,239.25 ไร่ และสามชนิด (สัก ยางพาราและยูคาลิปตัส) จำนวน 37,520.00 ไร่ (FSC, 2019) สำหรับการรับรองป่าไม้ตามแบบ PEFC พบว่า ได้ออกใบรับรองให้กับผู้ประกอบการป่าไม้ในไทยจำนวน 40 ราย ซึ่งเป็นการรับรอง CoC ทั้งหมด (PEFC, 2021a) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ามาตรฐาน มอก. 14061 ซึ่งเป็นระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศจะมีแนวทางในการพัฒนามาตรฐานตามแนวทางของ FSC แต่เนื่องจาก FSC ไม่มีนโยบายให้การรับรองระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศ จึงไม่สามารถดำเนินการใช้มาตรฐาน มอก. 14061 แทนการรับรองป่าไม้ของ FSC ซึ่งแตกต่างจากระบบของ PEFC ที่สามารถให้การรับรองระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศและสามารถใช้แทนระบบการรับรองป่าไม้ของ PEFC ได้ ซึ่งในปัจจุบัน PEFC ได้ให้การรับรองระบบการรับรองป่าไม้ระดับประเทศมากกว่า 27 ประเทศทั่วโลก

สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เกี่ยวข้องกับการรับรองป่าไม้ สามารถจำแนกที่ดินได้ 2 ประเภท ได้แก่

1) **ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC** จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1) **ที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน (กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง) ได้แก่**

1.1.1) **ที่ดินกรรมสิทธิ์** ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว”

1.1.2) **ที่ดินสิทธิครอบครอง** ได้แก่ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (แบบ น.ส.3 แบบ น.ส.3ก. แบบ น.ส.3ข. และแบบหมายเลข 3 (ออกหลัง 1 ธันวาคม 2497)) ใบจอง (น.ส.2, น.ส.2ก.) หลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) ใบเหี่ยยบย่ำ ตราจอง และ ใบไต่สวน

1.2) **ที่ดินรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย** ได้แก่

1.2.1) **ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484** โดยกรมป่าไม้

1.2.2) **ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507** โดยกรมป่าไม้

1.2.3) **ที่ดินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินสวนป่าตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535** โดยกรมป่าไม้ ซึ่งต้องเป็นที่ดินประเภทหนึ่งประเภทใด ดังต่อไปนี้ (1) **ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน** (2) **ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่าที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่อาจขอรับโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมาย**

ที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว (3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐาน การอนุญาต การเช่า เช่าซื้อ การโอนหรือการตกทอดทางมรดก (4) ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลทำประโยชน์ และอยู่อาศัย หรือปลูกป่าหรือไม่ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือทำการบำรุงป่า หรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม (5) ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า (6) ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

1.2.4) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2.5) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินนิคมสร้างตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

1.2.6) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินนิคมสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

1.2.7) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินราชพัสดุ ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 โดยกรมธนารักษ์

1.2.8) ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในเขตที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2557 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 โดยกรมการปกครองร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2) ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

2.1) ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์ ได้แก่ ที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เนื่องจากบทบัญญัติของมาตรฐาน FSC หลักการที่ 6 (คุณค่าและผลกระทบสิ่งแวดล้อม) ให้ความสำคัญกับพื้นที่อนุรักษ์สูงและต้องไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมุ่งเน้นการคุ้มครองรักษาระบบนิเวศอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม โดยข้อเท็จจริงแล้วมีราษฎรใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตราว 4.7 ล้านไร่ ซึ่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาที่ดิน (มาตรา 64) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโครงการแก้ไขปัญหาที่ดิน (มาตรา 121) โดยต้องรอความชัดเจนถึงเงื่อนไขหรือระเบียบในการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าอนุรักษ์ของอนุบัญญัติภายใต้กฎหมายดังกล่าวต่อไป

2.2) ที่ดินในเขตป่าชายเลนอนุรักษ์ ตามมาตรา 18 ของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมุ่งเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนให้คงสภาพธรรมชาติและมีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่มีความสมบูรณ์ ดังนั้นจึงขัดแย้งกับแนวทางการปลูกป่าชายเลนเพื่อเศรษฐกิจ

2.3) ที่ดินที่มีเฉพาะเอกสารภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.) ซึ่งไม่ใช่เอกสารแสดงการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินรัฐ และหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าวไม่ใช่หน่วยงานที่มีอำนาจโดยตรงในการอนุญาตให้ราษฎรใช้ประโยชน์ที่ดินรัฐ

2.4) ที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะอื่นๆ เช่น ที่ดินทางหลวง ที่มีกรมทางหลวงเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ที่ดินบริเวณแม่น้ำ ที่มีกรมเจ้าท่าเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจดูแลตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2546 ที่ดินป่าชุมชน ตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 เป็นต้น

5.1.3 ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (CARs) ย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (Corrective Action Requests (CARs)) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยย้อนหลังที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้จากรายงานการตรวจประเมินการรับรองการจัดการป่าไม้ของสวนยางพาราในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 ทั้งหมด 33 รายการ (สถานะ Valid 22 รายการ และ Terminate 11 รายการ) โดยเป็นข้อมูล ณ วันที่ 23 มกราคม 2564 แสดงดังตารางที่ 5 (FSC, 2021a) โดยพิจารณาหลักฐานที่เกิดความไม่สอดคล้อง และหลักฐานที่ใช้ในการปิดประเด็นความไม่สอดคล้องของ Major CARs และ Minor CARs ประกอบ และเปรียบเทียบข้อมูล Major CARs, Minor CARs, หลักฐานที่เกิดความไม่สอดคล้อง รวมทั้งหลักฐานที่ใช้ในการปิดประเด็นความไม่สอดคล้อง จากมาตรฐานที่ใช้ในการตรวจประเมินการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ในประเทศไทย คือ เวอร์ชัน 4 เข้าสู่มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC เวอร์ชัน 5 บนพื้นฐานของ Principle & Criteria & Indicator พบว่า การตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2554-2563 พบ Major CARs และ Minor CARs ที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ทั้งหมด 4 ครั้ง ประกอบด้วย Major CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2 และ 1.2.1 และ Minor CARs จำนวน 2 ครั้ง ในข้อ 1.2.3

5.1.4 เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ทำให้สามารถพิจารณาเจตนารมณ์ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน ได้จำนวน 4 ประการ ดังนี้

1) ที่ดินที่มาขอการรับรองต้องมีหลักฐานเป็นเอกสารทางราชการที่แสดงหรือยืนยันถึงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินต้องออกตามกระบวนการของกฎหมายโดยหน่วยงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการออกเอกสารที่แสดงสิทธิการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขอการรับรองมาตรฐาน FSC

2) ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองต้องมีการจัดทำหลักเขตหรือป้ายหรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตของหน่วยจัดการ และต้องแสดงในแผนที่อย่างชัดเจนด้วย

3) ที่ดินที่จะนำมาขอการรับรองมาตรฐานต้องไม่ใช่พื้นที่ที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 เว้นแต่

(1) มีหลักฐานที่ชัดเจนและเพียงพอว่าองค์กรไม่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า หรือ

(2) การเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อพื้นที่หน่วยจัดการในระดับที่น้อยมาก และได้สร้างผลประโยชน์เพิ่มเติมในระยะยาวให้กับหน่วยจัดการในเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และปลอดภัย และ

(3) พื้นที่ที่ขอการรับรองจะต้องมีที่ดินที่เปลี่ยนสภาพจากพื้นที่ป่าธรรมชาติหลังเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งหมดที่ขอการรับรอง

4) ที่ดินที่นำมาขอการตรวจรับรองจะต้องไม่มีปัญหาการซ้อนทับกันของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดิน

5.1.5 ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC

จากผลการวิเคราะห์เจตนารมณ์ของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินได้จำนวน 4 ประการ สามารถวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC ดังแสดงในตารางที่ 10

5.1.6 ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

จากการพิจารณาข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดสามารถจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลได้จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมีความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร 2) กำหนดและพัฒนาศักยภาพภาครัฐให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล 3) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 4) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด 5) เร่งรัดการแก้ไขปัญหาปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนาระบบสารสนเทศของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ และ 6) ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ดังแสดงในตารางที่ 11

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลที่ได้จากการวิจัย แสดงดังภาพที่ 7

- ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล จำนวน 6 ประเด็น**
1. กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมีความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร
  2. กำหนดและพัฒนาองค์กรภาครัฐให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล
  3. พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
  4. จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด
  5. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนาาระบบสารสนเทศของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่
  6. ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชนให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

ภาพที่ 7 ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ผลที่ได้จากการวิจัยมี 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล และข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ซึ่งควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางวิชาการและการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยหน่วยงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

2) ผู้วิจัย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องกักกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างน้อย 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมาย และการรับรองป่าไม้ในระดับสากล เพื่อประโยชน์ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และขยายผล

3) ควรมีการขับเคลื่อนให้ประชาชนนำที่ดินที่เหมาะสมตามมาตรฐานการรับรองป่าไม้ระดับนานาชาติมาเข้าสู่ระบบการรับรองเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

4) งานวิจัยนี้มีขอบเขตการวิจัยที่กว้างเป็นภาพรวมของประเทศแต่ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับหลายองค์กร อีกทั้งมีสภาพปัญหาที่สะสมมานานและมีความซับซ้อน และมีบางประเด็นที่แตกต่างกันเชิงลึกในแต่ละพื้นที่หรือภูมิสังคม โดยได้ผลการวิจัย ได้แก่ 1) มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้บ่ง (Indicators) 2) สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ ที่สามารถจำแนกที่ดินได้ 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC และ ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC 3) ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (CARs) ย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ในประเทศไทยที่เกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน 4) เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน 5) ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC และ 6) ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ในขณะที่ข้อจำกัดของโครงการวิจัยนี้ที่สำคัญคืองบประมาณและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเพียง 1 ปี ซึ่งไม่เพียงพอที่จะขยายผลการวิจัยให้ครอบคลุมสถานภาพข้างต้น ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินโครงการวิจัยต่อเนื่องในประเด็นต่างๆ เช่น

4.1) ควรมีการวิจัยต่อยอดเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยในแต่ละฉบับที่เชื่อมโยงกับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

4.2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินกับสถานภาพทางกฎหมายของชนิดไม้เศรษฐกิจ เช่น ประเด็นไม้หวงห้ามตามกฎหมาย ที่เชื่อมโยงกับการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ระดับสากล

4.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น การปลูกเชิงเดี่ยว การปลูกผสมผสาน ที่ตอบสนองต่อการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ระดับสากล

บรรณานุกรม

- เกษม พิพัฒน์เสวีธรรม. 2556. เทคนิคการวิเคราะห์ Swot & Tows. วารสารการเพิ่มผลผลิต. 18 (105) 2562. คู่มือสำหรับประชาชน การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด พีรี-วัน, กรุงเทพฯ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.ป. การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis). แหล่งที่มา: <http://tpso4.msociety.go.th/images/DatabaseTPSO4/Research/2561/Academic>, 21 พฤษภาคม 2563.
- กรมป่าไม้. 2561. แนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2561. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- กรมป่าไม้. 2564. ขอเชิญทุกท่านเข้าร่วมกระบวนการพิจารณาปรับแก้มาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (มอก. 14061). แหล่งที่มา: <http://tpso4.msociety.go.th/images/DatabaseTPSO4/Research/2561/Academic>, 11 พฤษภาคม 2565.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. 2564. ยางพารา. สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. 2559. คู่มือการปฏิบัติงาน การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรการด้านการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน. กรมกิจการเด็กและเยาวชน, กรุงเทพฯ.
- ขวัญชัย ดวงสถาพร, ปัสสี ประสมสินธ์, นิคม แหลมสั๊ก, Yenemurwon Omule, กฤษณาพันธ์ ผลากิจ และ พิชิต ลำไย. 2561. รายงานการวิจัย การกำหนดข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ทำสวนยางพาราและผู้ประกอบการธุรกิจไม้ยางพาราในประเทศไทย เพื่อให้ได้รับการรับรองการจัดการป่าไม้ในระดับนานาชาติ". สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 59 หน้า.

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

- ขวัญชัย ดวงสถาพร, กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ และพิชิต ลำไย. 2563ก. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “ตัวชี้บ่งชี้ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา การรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC สำหรับประเทศไทย”. 115 หน้า.
- ขวัญชัย ดวงสถาพร, ปัสสี ประสมสินธ์, กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ และพิชิต ลำไย. 2563ข. คู่มือการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน Forest Stewardship Council (FSC) สำหรับสวนยางพาราในประเทศไทย. ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาการผลิต การยางแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- ขวัญชัย ดวงสถาพร, กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ และพิชิต ลำไย. 2564. รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่าของประเทศไทยอย่างยั่งยืน. 144 หน้า.
- คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map). 2559. รายงานการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ. คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน 1 : 4000 (One map). สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ.
- คณะวนศาสตร์. 2560. รายงานฉบับสมบูรณ์. ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579). คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จุมพล หนีมพานิช. 2549. การวิเคราะห์นโยบาย: ขอบข่ายแนวคิดทฤษฎีและกรณีตัวอย่าง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. 2545. SWOT: การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. สถาบันชุมชนพัฒนาท้องถิ่น, คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิคม แผลมสั๊ก และนรินทร์ จำวงษ์. 2553. แนวการศึกษาชุดวิชา การจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ หน่วยที่ 1-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2551. เทคนิคการวิเคราะห์นโยบาย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ประชุม มารอด. 2547. **นโยบายและการวางแผน: หลักการทฤษฎี.** เนติกุล, กรุงเทพฯ.

ปิยภัทร โตสังจวงศ์. 2554. **ต่อยอดมาตรฐาน ISO 9001 สู่การรับรอง FSC.** For Quality 18: 28-34.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 136 ตอนที่ 71 ก. หน้า 145-165.

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 136 ตอนที่ 71 ก. หน้า 104-144.

พิชิตพล แก้วงาม. ม.ป.ป. **ไม้ยางพารา มูลค่าและโอกาสอุตสาหกรรมไม้ไทย.** สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ.

วิโรจน์ สารรัตน์. 2550. **การวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3(2): 26-40.**

สมาคมเครือข่ายไม้เศรษฐกิจไทย. 2021. **การรับรองป่าไม้ (Forest Certification).** แหล่งที่มา: http://digital.forest.ku.ac.th/TFCC/index_.php?action=certified. 10 พฤศจิกายน 2564.

สุระชัย เจนประโคน. 2552. **นโยบาย (Policy).** แหล่งที่มา : <http://surachaichenprakhon.blogspot.com/2009/02/policy.html>, 21 พฤษภาคม 2563.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2552. **นโยบายสาธารณะ: แนวความคิดเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ และกระบวนการ.** คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สมบูรณ์ พฤษานาคักดี. 2555. **สถานการณ์ไม้ยางของไทย.** วารสารยางพารา. 33 (3) กรกฎาคม-กันยายน: 6-11.

สำนักงานการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย. ม.ป.ป. **คู่มือการรับรองการจัดการป่าไม้รูปแบบกลุ่ม (Group Certification Guideline).** สถาบันอุตสาหกรรมเพื่อการเกษตร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

ศิริรัตน์ อมแก้ว. 2563. **ผู้ประกอบการไม้ยาง 60% จ่อปิดโรงงาน.** กรุงเทพธุรกิจ (25 มีนาคม 2563).

ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก. 2560. **คู่มือทำไม้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย.**
พิมพ์ครั้งที่ 1. ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก, กรุงเทพฯ.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2564. **ตลาดส่งออก 15 อันดับแรกของไทยรายสินค้าอย่างพารา.**
แหล่งที่มา: <https://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=MenucomTopNRecode&Option=3&Lang=Th&lmEXType=1>. 30 พฤศจิกายน 264.

วนิดา พรไพฑูริย์. 2552. **คำอธิบายกฎหมายที่ดินป่าไม้ เอกสารสิทธิในที่ดิน และการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดิน.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. อินเทอร์เน็ตบุ๊กส์, กรุงเทพฯ.

Araujo, M., S. Kant and L. Couto. 2009. Why Brazilian companies are certifying their forest?.
Forest Policy and Economics 11: 579–585.

Carlsen, K., C.P. Hansen and J.F. Lund. 2012. Factors affecting certification uptake – perspectives
from the timber industry in Ghana. **Forest Policy and Economics** 25: 83–92.

Duangstaporn, K., P. Prasomsin, N. Laemsak, A.Y. Omule, K. Palakit and P. Lumyai. 2019.
**Formulating policy recommendations for potential rubber plantation owners
and rubber wood consumers in Thailand to obtain international forest
management certification.** IOP Conference Series: Materials Science and
Engineering 526: 1-6.

Fernholz, K. Bowyer, J. Erickson, G. Groot, H. Jacobs, M. McFarland, A. and Pepke, E. 2021.
Forest Certification Update 2021: The Pace of Change. Retrieved November 3, 2021,
from <https://knowyourforest.org/sites/default/files/documents/Forest-Certification-Update-2021.pdf>.

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). 2018. Report of the 24th
Session of the Committee on Forestry. FAO, Rome.

FSC. 2014. **Global FSC certificates: type and distribution March 2014.** Forest Stewardship
Council International, Bonn, Germany.

FSC. 2018a. **Public Certificate Search**. Available Source: <http://info.fsc.org/certificate.php>, July 24, 2018.

FSC. 2018b. **FSC PRINCIPLES AND CRITERIA FOR FOREST STEWARDSHIP FSC-STD-01-001 V5-2** EN. Available Source: <https://ic.fsc.org/en/document-center/id/59>, June 14, 2018.

FSC. 2019. **Public Certificate Search**. Available Source: <http://info.fsc.org/certificate.php>, October 10, 2019.

FSC. 2020. **FSC Facts & Figures February 17, 2020**. Forest Stewardship Council International, Bonn, Germany.

FSC. 2021a. **Public Certificate Search**. Available Source: <http://info.fsc.org/certificate.php>, January 23, 2021.

FSC. 2021b. **Types of certification**. Available Source: Available Source: <https://www.fsc-uk.org/en-uk/business-area/fsc-certificate-types>, November 10, 2021.

Gadow, K.V., T. Pukkala and M. Tome. 2000. **Sustainable forest management**. Kluwer Academic Publishers, London.

Noah, E. and Cashore, B. n.d. **Discussion Paper on Forest Certification**. Yale School of Forestry and Environmental Studies, USA.

PEFC. 2018. **Sustainable Forest Management – Requirements**. Available Source: <https://cdn.pefc.org/pefc.org/media/2019-01/b296ddcb-5f6b-42d8-bc98-db98f62203e/6c7c212a-c37c-59ee-a2ca-b8c91c8beb93.pdf>, November 3, 2021.

PEFC. 2020. **PEFC Global Statistics Data: December 2020**. The Programme for the Endorsement of Forest Certification, Switzerland.

- PEFC. 2021a. **Find Certified**. Available Source: https://www.pefc.org/find-certified/advanced?mode=advanced&company_name=&certificate_number=&license_number=&product_name=&cb_notification=CoC&country=TH+%28Thailand%29&certificate_status=&industry_sector=&product_category=&page=1, March 1, 2021.
- PEFC. 2021b. **Sustainable Forestry Initiative (SFI)**. Available Source: <https://www.pefc.org/discover-pefc/our-pefc-members/national-members/sustainable-forestry-initiative-sfi>, November 4, 2021.
- Perera, P., R. Vlosky. 2006. **A History of Forest Certification**. School of Renewable Natural Resources, Louisiana State University
- Rafael, G.C., A. Fonseca and L.A.C. Jacovine. 2018. **Non-conformities to the Forest Stewardship Council (FSC) standards: Empirical evidence and implications for policy-making in Brazil**. *Forest Policy and Economics* 88: 59–69.
- Tikina, A., R. Kozak and B. Larson. 2008. What factors influence obtaining forest certification in the U.S. Pacific Northwest?. *Forest Policy and Economics* 10: 240-247.

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อบุคคลที่เป็น Key person หรือ ผู้นำกลุ่มหรือเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้เศรษฐกิจ
ที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์	ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สังกัด
ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด	1	นางยิ่งลักษณ์ ปฏิภาณเทวา	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ สหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน จำกัด
	2	นายมนตรี โยธารักษ์	ที่ปรึกษาสหกรณ์สวนป่า ภาคเอกชน จำกัด
ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ที่ได้รับอนุญาตให้ทำสวนป่าในที่ดินป่า สงวนแห่งชาติ)	1	นายณรงค์ชัย ชลภาพ	หัวหน้าส่วนนวัตกรรมไม้ เศรษฐกิจ สำนักวิจัย พัฒนาการจัดการป่าไม้ เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
	2	นายศิริศักดิ์ เปียจันทิก	พนักงาน (ระดับ 4) สำนักวิจัยพัฒนาการ จัดการป่าไม้เศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน องค์การ อุตสาหกรรมป่าไม้
ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับสวนไม้ เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิ ครอบครอง และที่ดินทั้งที่ได้รับอนุญาต และไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหรือมติ คณะรัฐมนตรีให้ใช้ประโยชน์	1	นายอริวัฒน์ สุธรรม	ผู้ประสานงานเครือข่ายป่า ชุมชนลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน
	2	นายกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน	นายกองค์การบริหารส่วน ตำบลแม่ทา อ.แม่ฮอน จ.เชียงใหม่
	3	นายศตวรรษ จันทร์ทอง	ประธานคณะกรรมการ กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้าน นาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา

ภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์	ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สังกัด
	4	นายเฉลิม ดั่งครุฑ	รองประธานกลุ่มเกษตรกร ทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	5	นายโชคดี แก้วทอง	เหรัญญิกกลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	6	นางบัวคลี่ รักแก้ว	เลขานุการกลุ่มเกษตรกร ทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	7	นายคณิต ยอดดำ	กรรมการกลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	8	นายนาม ม่วงสอน	กรรมการกลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	9	นางหิ๋ง ประทีปเกาะ	ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	10	นายแปลก พิมลไทย	กรรมการกลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา

ภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์	ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/สังกัด
	11	นางจारी แก้วย้อย	ที่ปรึกษากลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา
	12	นายสุวิน แก้วเอียด	กรรมการกลุ่มเกษตรกรทำ สวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา

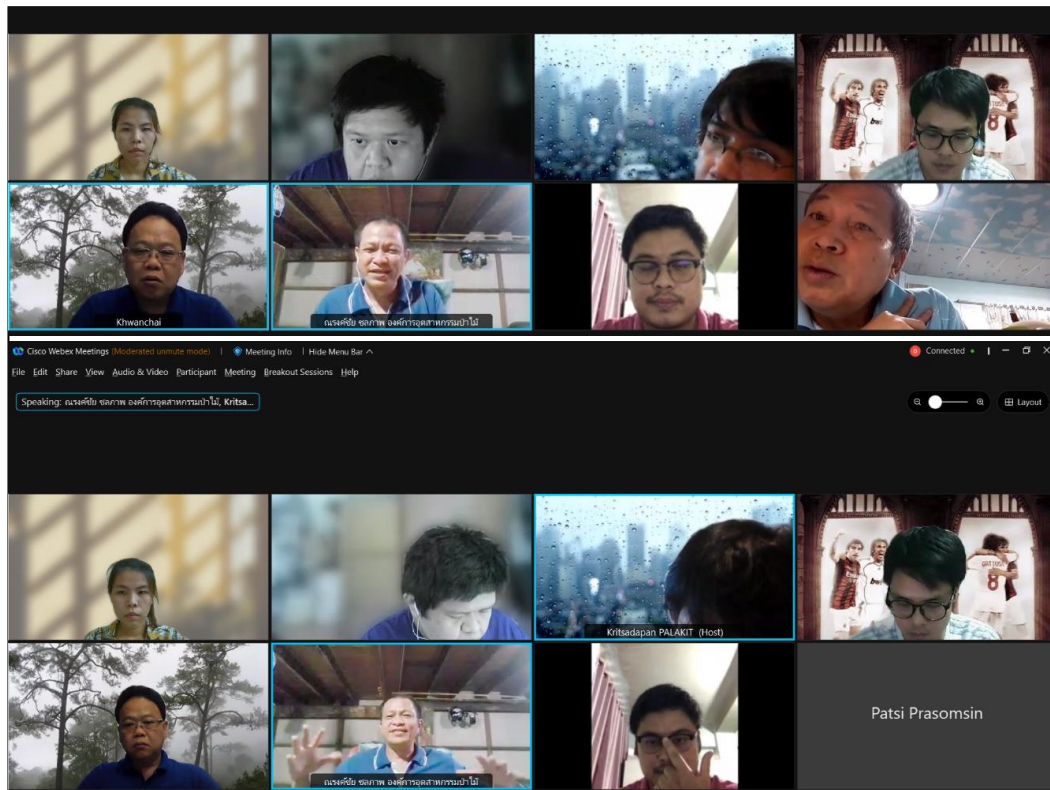

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ภาคผนวกที่ 2 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้แทนสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564

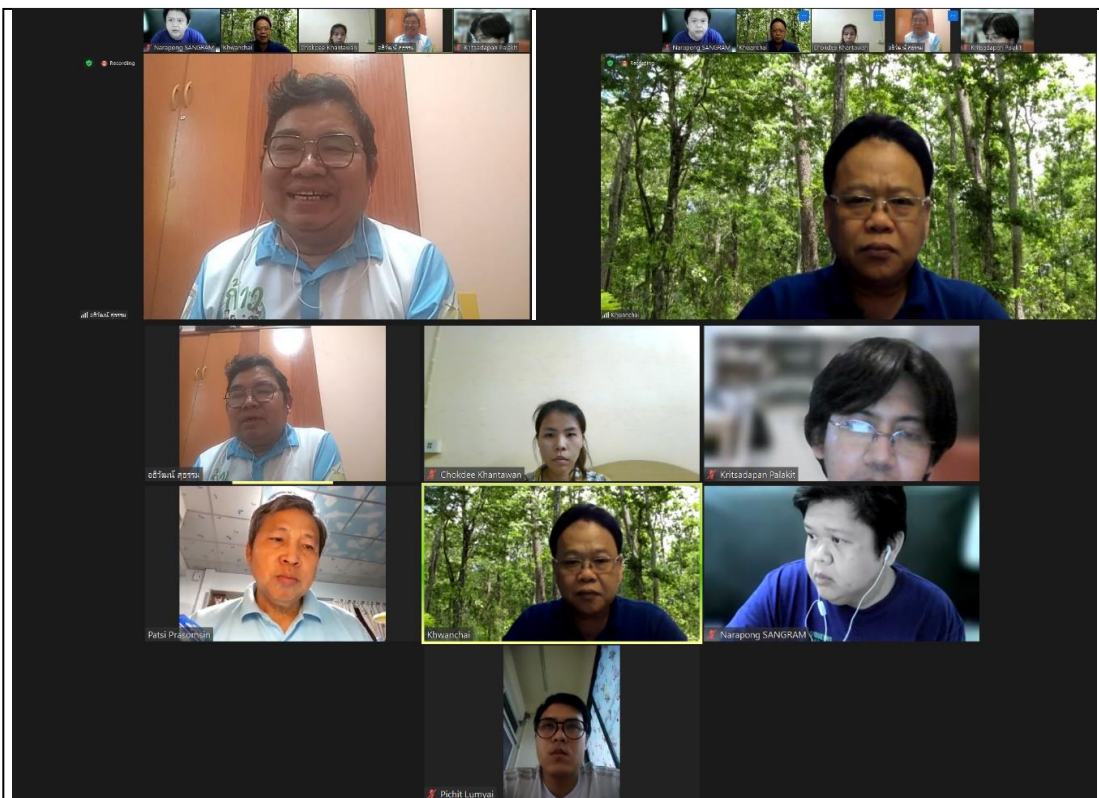
ภาคผนวกที่ 3 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้แทนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2564

ภาคผนวกที่ 4 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ประธานกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านนาปรังพัฒนา ต.คลองขวาง อ.นาทวี จ.สงขลา และคณะ แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564

ภาคผนวกที่ 5 ทีมวิจัยสัมภาษณ์ผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนกลุ่มน้ำมวบ อ.สันติสุข จ.น่าน แบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2564

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ภาคผนวกที่ 6 ทีมวิจัยสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ แบบออนไลน์
เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564

ภาคผนวกที่ 7 สรุปลงงานวิจัย/โครงการวิจัย 1 หน้ากระดาษ A4

แบบฟอร์มสรุปลงงานวิจัย/โครงการวิจัย 1 หน้ากระดาษ A4 (สำหรับประชาสัมพันธ์)

1. ชื่อผลงาน/โครงการ (ภาษาไทย) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสม
สำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล
(ภาษาอังกฤษ) Policy Recommendations on Optimal Land Legal Status for
the Extension of the International Forest Management
Certification of Commercial Wood Plantation

2. ชื่อคณะผู้วิจัย

1) หัวหน้าโครงการ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Khwanchai Duangsathaporn
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372, 0-2942-8372 ต่อ 21 มือถือ: 089-8272110
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkcd@ku.ac.th

2) ผู้ร่วมโครงการ

2.1) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.กฤษฎาพันธ์ ผลากิจ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Kritsadapan Palakit
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 061-1415-194
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkpp@ku.ac.th

2.2) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.พิชิต ลำไย
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Pichit Lumyai

หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ

ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 0-2942-8372

มือถือ: 085-0560643

โทรสาร: 0-2942-8108

E-mail: fforpcl@ku.ac.th

3. ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการเสร็จ .....พ.ศ..2564.....

4. คำค้น Keyword

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายป่าไม้, การรับรองการจัดการป่าไม้, สวนไม้เศรษฐกิจ, สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน
Forest policy recommendation, Forest management certification, Commercial wood
plantation, Land legal status

5. อ้างอิง (ใส่ URL ที่สามารถเข้าถึงเอกสารได้กรณีเผยแพร่ผลงานฉบับเต็มทางอินเทอร์เน็ต ถ้าไม่มีให้เว้นว่างไว้)

6. รูปภาพ หรือภาพเคลื่อนไหว

7. คำอธิบาย 1 หน้ากระดาษ A4 (font Tahoma ขนาด 10 แบบ Regular)

ด้วยสถานการณ์ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของโลกทั้ง อากาศ ดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึง การลดลงของพื้นที่ป่า องค์กระดบสากลที่เกี่ยวข้องจึงพยายามสร้างกลไกในการป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าว ที่ เรียกว่า การรับรองป่าไม้ (Forest Certification) ซึ่งครอบคลุมหลักสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่งคือสถานะทางกฎหมายของหน่วยจัดการรวมถึงสิทธิในการ ครอบครองและการใช้ประโยชน์ และขอบเขตของหน่วยจัดการต้องมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน จากบทบัญญัติ ดังกล่าว พบว่า นโยบายแก้ปัญหากรณีสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยบางส่วนไม่สอดคล้องกับ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล ซึ่งควรมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากลของ FSC แล้วทำการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับ สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ ระดับสากล โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิรวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวน 5 ประการ ได้แก่ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC ที่เกี่ยวกับสถานภาพทาง กฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐานการจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และ ตัวชี้บ่ง (Indicators) สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ โดยได้ จำแนกที่ดินออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ที่ดินที่มีความเป็นไปได้ในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้และที่ดินที่มีความเป็นไปได้ต่ำหรือขาดความชัดเจนทางกฎหมายในการขอการรับรองการจัดการป่าไม้ ข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข (CARs) ของการตรวจรับรองการจัดการป่าไม้ที่ผ่านมาในประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน และ ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับเจตนารมณ์ของ มาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับ สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ ระดับสากลได้จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจ ระดับสากลมีความสำคัญและถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร 2) กำหนดและพัฒนา องค์กรภาครัฐให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือ ขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล 3) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้อง กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 4) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึง ผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่ กำหนด 5) เร่งรัดการแก้ไขปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้ง ที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนาาระบบสารสนเทศของที่ดิน

ทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ และ 6) ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

ผลที่ได้จากการวิจัยมี 2 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล และ ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล ซึ่งควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางวิชาการและการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยหน่วยงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมทั้งควรมีการวิจัยต่อยอดเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยหรือการบริหารจัดการกับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลเนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับหลายองค์กร อีกทั้งมีสภาพปัญหาที่หลากหลาย สะสมมานานและมีความซับซ้อน

ภาคผนวกที่ 8 สรุปผลงานวิจัย/โครงการวิจัย 5 บรรทัด

แบบฟอร์มสรุปผลงานวิจัย/โครงการวิจัย 5 บรรทัด
(สำหรับเผยแพร่ในระบบ EXPLORE ผ่านทางเว็บไซต์ www.thai-explore.net)

1. ชื่อผลงาน/โครงการ (ภาษาไทย). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล (ภาษาอังกฤษ). Policy Recommendations on Optimal Land Legal Status for the Extension of the International Forest Management Certification of Commercial Wood Plantation

2. ชื่อคณะผู้วิจัย

1) หัวหน้าโครงการ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Khwanchai Duangsathaporn
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372, 0-2942-8372 ต่อ 21 มือถือ: 089-8272110
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkcd@ku.ac.th

2) ผู้ร่วมโครงการ

2.1) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.กฤษฎาพันธ์ ผลากิจ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Kritsadapan Palakit
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 061-1415-194
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkpp@ku.ac.th

2.2) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.พิชิต ลำไย
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Pichit Lumyai

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 085-0560643
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforpcl@ku.ac.th

3. ปี พ.ศ. ที่ดำเนินการเสร็จ .....พ.ศ..2564.....

4. คำค้น Keyword

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายป่าไม้, การรับรองการจัดการป่าไม้, สวนไม้เศรษฐกิจ, สถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน

Forest policy recommendation, Forest management certification, Commercial wood plantation, Land legal status

5. อ้างอิง....(ใส่ URL ที่สามารถเข้าถึงเอกสารได้กรณีเผยแพร่ผลงานฉบับเต็มทางอินเทอร์เน็ต ถ้าไม่มีให้เว้นว่างไว้)

10. รูปภาพ หรือภาพเคลื่อนไหว -

11. คำอธิบาย 5 บรรทัด (font Tahoma ขนาด 10 แบบ Regular)

การวิจัยนี้ได้ผลการวิจัย 2 ส่วนที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยกับมาตรฐานการรับรองการจัดการป่าไม้ระดับสากล และ ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล จำนวน 6 ประเด็น ซึ่งควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางวิชาการและการขับเคลื่อนในทางปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์โดยหน่วยงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมทั้งควรมีการวิจัยต่อยอดเชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายของที่ดินในประเทศไทยหรือการบริหารจัดการกับการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับหลายองค์กร อีกทั้งมีสภาพปัญหาที่หลากหลาย สะสมมานานและมีความซับซ้อน

12. สรุปรงานวิจัยในรูปแบบ info graphic โดยให้มีตราสัญลักษณ์ของ วช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสม สำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

กรอบแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายฯ

The diagram shows a central blue circle labeled 'ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย' (Policy Recommendations). It is surrounded by five boxes:

- Top: 'มาตรฐานการรับรองการดำเนินงานของ FSC ที่เกี่ยวกับ สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในการรับรองมาตรฐาน การจัดการป่าไม้ที่ครอบคลุมทั้งหลักการ (Principles) เกณฑ์ (Criteria) และตัวชี้วัด (Indicators)'
- Left: 'ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย กับเจตนารมณ์ของมาตรฐานการรับรอง การจัดการป่าไม้ของ FSC'
- Right: 'สถานภาพทางกฎหมายของที่ดินในประเทศไทย ที่มีการสร้างสวนไม้เศรษฐกิจ 1) สิทธิที่ดินเป็นไปในการขอรับเอกสารจัดการป่าไม้ของ FSC 2) สิทธิที่ดินเป็นไปในการขอรับเอกสารจัดการป่าไม้ของ FSC'
- Bottom: 'ข้อเสนอปรับปรุงแก้ไข (CARs) อื่นหลัง ไม่น้อยกว่า 5 ปี ของการตรวจรับรอง การจัดการป่าไม้ในประเทศไทยเกี่ยวกับ ปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน'
- Bottom-Left: 'เจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐาน การจัดการสวนไม้เศรษฐกิจของ FSC ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดิน'

ข้อเสนอแนะทางนโยบายเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล จำนวน 6 ประเด็น

1. กำหนดให้การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลมีความสำคัญ และถูกบัญญัติในนโยบายและแผนระดับชาติและระดับองค์กร
2. กำหนดและพัฒนาองค์ภาครัฐให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสถานภาพทางกฎหมายของที่ดินที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือขอบเขตของมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล
3. พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับที่ดินเพื่อส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากลอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
4. จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสมเป็นธรรมภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด
5. เร่งรัดการแก้ไขปัญหาการซ้อนทับของแนวเขตที่ดินตามกฎหมายของที่ดินแต่ละประเภททั้งที่ดินรัฐและที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามกฎหมายที่ดินและเร่งรัดการพัฒนากระบวนการสรรหาของที่ดินทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่
6. ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือประชาชน ให้มีความเข้าใจและมีความพร้อมเกี่ยวกับสถานภาพของที่ดินตามกฎหมายเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจระดับสากล

13. นำเข้าข้อมูลสรุปรงานวิจัย/โครงการวิจัย 5 บรรทัด ในระบบ EXPLORE ผ่านทางเว็บไซต์ www.thai-explore.net

คณะผู้วิจัย

1) หัวหน้าโครงการ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.ขวัญชัย ดวงสถาพร
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Khwanchai Duangsathaporn
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372, 0-2942-8372 ต่อ 21 มือถือ: 089-8272110
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkcd@ku.ac.th

2) ผู้ร่วมโครงการ

2.1) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ดร.กฤษฎาพันธ์ ผลากิจ
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Dr. Kritsadapan Palakit
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 061-1415-194
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforkpp@ku.ac.th

2.2) ผู้ร่วมโครงการ คนที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.ดร.พิชิต ลำไย
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Asst. Prof. Dr. Pichit Lumyai
หน่วยงานที่สังกัดและรายละเอียดการติดต่อ
ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์: 0-2942-8372 มือถือ: 085-0560643
โทรสาร: 0-2942-8108 E-mail: fforpcl@ku.ac.th